

UNDERSØGELSE AF 11-15-ÅRIGES
LIVSSTIL OG SUNDHEDSVANER
1997 - 2008

2010

Undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner 1997 - 2008

Sundhedsstyrelsen

Islands Brygge 67

2300 København S

URL: <http://www.sst.dk>

Publikationen kan læses på: www.sst.dk

Kategori: Faglig rådgivning

Emneord: Sundhed og forebyggelse, astma og allergi, børnesundhed, ernæring, fysisk aktivitet, miljø og helbred, overvægt, seksualitet, stress og mental sundhed, tobak, vaccinationer.

Sprog: Dansk

Version: 1.0

Versionsdato: 12. august 2010

Format: pdf

Udgivet af Sundhedsstyrelsen,

Elektronisk ISBN: 978-87-7676-999-4

Copyright: Sundhedsstyrelsen, publikationen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse

Indhold

1	Indledning	6
2	Metode og dataindsamling	8
3	Forholdet til skolen	10
3.1	Indledning	10
3.2	Trivsel i skolen	10
3.3	Fravær på grund af sygdom	11
3.4	Fravær på grund af pjæk	13
3.5	Resumé af afsnit	14
4	Alkohol	15
4.1	Indledning	15
4.2	Har prøvet at drikke en genstand	15
4.3	Unge oplevelse af at være fulde	16
4.4	Alkoholforbrug de sidste 30 dage	17
4.5	Omfanget af binge-drinking	18
4.6	Hvor får man sin alkohol fra?	19
4.7	Køb af alkohol i en butik	19
4.8	Kendskab til aldersgrænsen for køb af alkohol	21
4.9	Resumé af afsnit	22
5	Tobak, vandpibe og snus	23
5.1	Indledning	23
5.2	Dagligrygere og rygere i alt	23
5.3	Alder for rygedebut	26
5.4	Kendskab til aldersgrænsen for salg af tobak	27
5.5	Vandpibe	29
5.6	Snus	30
5.7	Resumé af afsnit	30
6	Fysisk aktivitet	32
6.1	Indledning	32
6.2	Fysisk aktivitet	32
6.3	Egen beskrivelse af deres fysiske aktivitetsniveau	34
6.4	Føler man sig i god form?	37
6.5	Kunne man tænke sig at bevæge sig mere, end man gør i dag?	38
6.6	Kendskab til anbefalingen om fysisk aktivitet	39

6.7	Fysisk inaktivitet	40
6.8	Tidsforbrug foran computeren	41
6.9	Samlet tid på fysisk inaktive aktiviteter	43
6.10	Fysisk aktivitet og fysisk inaktivitet	44
6.11	Resumé af afsnit	45
7	Kostvaner	46
7.1	Indledning	46
7.2	Morgenmad	46
7.3	Frokost/madpakke i skolen	47
7.4	Frugt	48
7.5	Grøntsager	50
7.6	Frugt og grøntsager	52
7.7	Sodavand og saftvand	54
7.8	Slik, chokolade og is	56
7.9	Fastfood (chips, pommes frites, pizza og burgere)	57
7.10	Resumé af afsnit	57
8	Vægt	59
8.1	Udviklingen i BMI fra 2002-2008	59
8.2	Forhold til egen vægt	60
8.3	Resumé af afsnit	67
9	Seksualvaner	68
9.1	Indledning	68
9.2	Kendskab til prævention	68
9.3	Seksuel debut	68
9.4	Seksualundervisning i skolen	70
9.5	Resumé af afsnit	70
10	Kendskab til HPV	71
10.1	Resumé af afsnit	72
11	Astma	73
11.1	Indledning	73
11.2	Astma blandt 11-15-årige	73
11.3	Resumé af afsnit	74
12	Stress	75
12.1	Indledning	75
12.2	Stress i hverdagen blandt 11-15-årige	75

12.3	Resumé af afsnit	76
13	Søvn og sengetider	77
13.1	Indledning	77
13.2	Hvornår står de 11-15-årige normalt op om morgenen på hverdage?	77
13.3	Hvornår går de 11-15-årige normalt i seng om aftenen på hverdage?	78
13.4	Hvor mange timers søvn får de 11-15-årige?	80
13.5	Resumé af afsnit	80
14	Mobiltelefon	81
14.1	Indledning	81
14.2	Hvor mange 11-15-årige har en egen mobiltelefon?	81
14.3	Hvor meget taler 11-15-årige i mobiltelefon?	82
14.4	Resumé af afsnit	83

1 Indledning

Denne rapport beskriver resultaterne fra en undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner, der blev gennemført i november/december 2008. Undersøgelsen er blevet gennemført af Sundhedsstyrelsen hvert år siden 1997 i november-december måned. Dog er undersøgelsen fra og med 2006 kun foretaget hvert andet år, dvs. i 2006 og derefter i 2008.

Undersøgelsen er gennemført blandt et repræsentativt udsnit af skoleelever på 5. – 10. klassetrin (siden 2006 skoleelever på 5. – 9. klassetrin). De første år, undersøgelsen blev gennemført, drejede spørgsmålene sig udelukkende om adfærd og holdninger til alkohol samt trivsel i skolen. I de følgende undersøgelser indgik der også andre emner i undersøgelsen – først tobak og senere spørgsmål om kostvaner, fysisk aktivitet og vægt, samt et par enkelte spørgsmål om seksualvaner stillet til de ældste klasser i undersøgelsen. Rapporten kan således beskrive udviklingen på de forskellige områder, når der er sammenlignelige data fra tidligere undersøgelsesår.

Sundhedsstyrelsen vil gerne rette en særlig stor tak til alle elever, lærere og skoleledere, der har bidraget til undersøgelsen. Uden jeres aktive og velvillige medvirken ville det ikke være muligt at tilvejebringe den solide og detaljerede viden om 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner, som foreligger i denne rapport.

Alle analyser er udarbejdet og kommenteret af sociolog Karl Marosi. Rapporten er redigeret af Sundhedsstyrelsen. De vigtige resultater nedenfor samt resuméerne i de enkelte kapitler er samlet og redigeret af Sundhedsstyrelsen.

Vigtige resultater

ALKOHOL: I perioden 2002-2006 var der en signifikant nedgang i andelen af 13-15-årige piger, der havde drukket alkohol mindst én gang i de sidste 30 dage, og det samme gjaldt for 14- og 15-årige drenge. Denne nedadgående tendens ses ikke i undersøgelsen fra 2008. Tværtimod er alkoholforbruget større i samtlige fem aldersgrupper - både blandt drenge og piger, end det var i undersøgelsen i 2006. Blandt de 14-15-årige piger er andelen, der har drukket alkohol inden for de seneste 30 dage, oven i købet steget til et niveau, der er højere, end det var i 2004.

I perioden 1998-2008 er 11-15-åriges køb af alkohol i en butik faldet successivt, selv om der i 2008 er registreret en stigning i alle aldersgrupper sammenlignet med den forrige undersøgelse i 2006.

RYGNING: Blandt de 15-årige piger er der i 2008 17 % dagligrygere mod 8 % i 2006. Trods denne stigning i dagligrygere blandt de ældste piger, går udviklingen siden 1999 samlet set dog mod færre rygere blandt unge.

I 2008 har 47 % af de 15-årige prøvet at ryge vandpibe.

I 2008 kender 65 % af de 11-15-årige til 18-års aldersgrænsen for køb af tobak, mens 29 % tror, at aldersgrænsen stadigvæk er 16 år. Blandt de 15-årige er kendskabet til aldersgrænsen dog stort set det samme som tidligere år.

FYSISK AKTIVITET: Som noget nyt er der i 2008 spurgt til, om man kender anbefalingen for fysisk aktivitet. 84 % af de 11-15-årige har kendskab til Sundheds-

styrelsens anbefaling om fysisk aktivitet for børn og unge. Der er ingen forskel mellem drenge og piger.

Den samlede tid, som de 11-15-årige bruger på fjernsyn/video og computer, er steget. I 2008 brugte 82 % af de 11-15-årige drenge dagligt mindst tre timer foran fjernsynet og/eller computeren i deres fritid, sammenlignet med 72 % i 2003. For pigerne er stigningen gået fra 55 % i 2006 til 69 % i 2008.

KOST: Andelen af børn og unge, der spiser morgenmad inden de går i skole og har madpakke med, er steget signifikant i løbet af de seneste fem år for aldersgruppen 11-15 år som helhed. Stigningen er særlig markant blandt de 11-årige børn.

53 % af de 11-15-årige spiser frugt hver dag. Pigerne har stadig et højere rapporteret indtag end drengene i samme aldersgrupper, men andelen af drenge der spiser frugt hver dag, er steget i 2008 i forhold til de foregående år. Særligt blandt de yngste drenge.

Kun hver sjette i aldersgruppen (17 %) lever op til anbefalingen om at spise 6 stykke frugt og grønt om dagen. Resultatet i 2008 er dog en fremgang, sammenlignet med undersøgelsen i 2006, hvor kun hver tiende (10 %) i alderen 11-15 år levede op til anbefalingen.

2 Metode og dataindsamling

Sundhedsstyrelsen har gennemført undersøgelser af 11-15-åriges livsstil og sundhed siden 1997.

Undersøgelserne i perioden 1997-2002 er blevet gennemført på følgende måde:

- Sundhedsstyrelsen udtrak først et antal tilfældigt udvalgte kommunale folkeskoler med elever på 5.-10. klassetrin¹.
- Sundhedsstyrelsen kontaktede derefter skoleinspektøren eller dennes stedfortræder med en opfordring til, at skolen deltog i undersøgelsen.
- Indvilligede skolen i at deltage, sendte styrelsen en pakke med spørgeskemaer, et følgebrev samt en frankeret returkuvert til de respektive klasselærere på 5.-10. klassetrin.
- På et for læreren passende tidspunkt blev spørgeskemaerne omdelt blandt eleverne, som udfyldte dem hver for sig i en time.
- Derefter indsamlede læreren skemaerne og returnerede dem til Sundhedsstyrelsen.

Selv om antallet af respondenter i undersøgelserne var forholdsvis højt, var antallet af skoler, som indgik i de respektive undersøgelser, forholdsvis lille². Det betyder, at en enkelt atypisk skole kan få en uforholdsmæssig stor indflydelse på det samlede resultat.

For at reducere noget af den usikkerhed, som disse undersøgelser er behæftet med, besluttede Sundhedsstyrelsen fra og med 2003 at sikre en større geografisk spredning af de klasser, der deltager i undersøgelsen. Til forskel fra tidligere år valgte styrelsen således kun at udvælge ét klassetrin fra hver skole, som skulle indgå i undersøgelsen. Denne metode indebar, at antallet af deltagende skoler blev væsentligt højere.

Fra og med år 2006 indgår kun elever fra 5. til 9. klassetrin i undersøgelsen. Der er to grunde til, at elever fra 10. klassetrin ikke længere indgår i udsnittet.

For det første kan der være forskel på de elever, der vælger 10. klassetrin i forhold til øvrige elever på samme alderstrin, dvs. at de ikke er repræsentative for respektive aldersgrupper. Gymnasieelever indgår f.eks. ikke i undersøgelsen.

For det andet var kun mellem fire og ti % af eleverne i 10. klasse under 16 år (i undersøgelserne fra 1997 til 2005). Det har således ikke været omkostningseffektivt at indsamle svar fra ca. 400 elever i 10. klasse, men kun anvende svarene fra mellem 15 og 40 elever i analysen.

¹ I undersøgelserne indgår hverken privatskoler eller efterskoler.

² Se antallene af skoler og elever i Tabel 1: Datamateriale 1997-2008.

Tabel 1: Datamateriale 1997 – 2008

Undersøgelsesår	Antal skoler	Antal respondenter
1997	19	946
1998	31	2.493
1999	42	2.448
2000	30	2.330
2001	45	2.471
2002	49	2.386
2003	81	2.574
2004	96	3.330
2005	76	2.681
2006	71	2.794
2008	88	2.821

I undersøgelsen fra november 2008 blev 91 skoler kontaktet, hvoraf tre skoler ikke ønskede at deltage. Af de 161 skoleklasser, der modtog spørgeskemaer, returnerede 154 skemaerne i udfyldt stand. Det giver en svarprocent på 96 % på klasseniveau, hvilket må betegnes som helt usædvanligt højt. I alt indgår 2.821 børn og unge i undersøgelsen.

Signifikans

Resultaterne er blevet signifikanstestede primært i forhold til køn og alder samt udviklingen fra ét bestemt år til et andet. Hvis der fx er signifikant forskel mellem drenge og pigers alkoholdebut på 1 % -niveau, betyder det, at der med 99 % sandsynlighed er en reel forskel mellem kønnene på dette punkt. Dette angives i rapporten som ($p < 0,01$). Er der en signifikant forskel mellem drenge og pigers alkoholdebut på 5 % -niveau, betyder det, at der med 95 % sandsynlighed er en reel forskel mellem kønnene. Dette angives som ($p < 0,05$). Rapporten omtaler hovedsageligt resultater, der er signifikant forskellige på mindst 5 % -niveauet.

Alle data behandles anonymt, og der er ikke mulighed for at identificere, hvem der har udfyldt de enkelte skemaer, eller hvilke skoler der indgår i undersøgelseerne.

3 Forholdet til skolen

3.1 Indledning

Der er bred enighed om, at social trivsel har en væsentlig betydning for at have og opretholde en sund livsstil i hverdagen. I denne undersøgelse sættes der fokus på udvalgte parametre for ”social trivsel” som et bidrag til at kortlægge de 11-15-åriges trivsel i hverdagen.

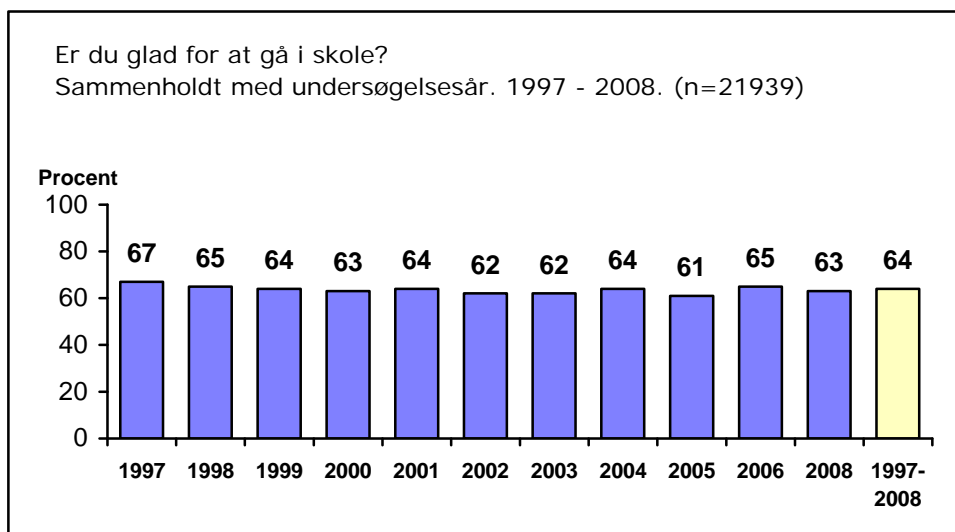
Der er bl.a. spurgt til, om de 11-15-årige er glade for deres skole³, og om de har mistet mindst én skoledag de sidste 30 dage henholdsvis på grund af sygdom og på grund af pjæk⁴.

3.2 Trivsel i skolen

I 2008 er 63 % af eleverne glade for at gå i skole.

Andelen af 11-15-årige, der ”altid” eller ”oftest” er glade for at gå i skole, er dermed på et tilsvarende niveau, som i de sidste ti år.

Figur 3.1

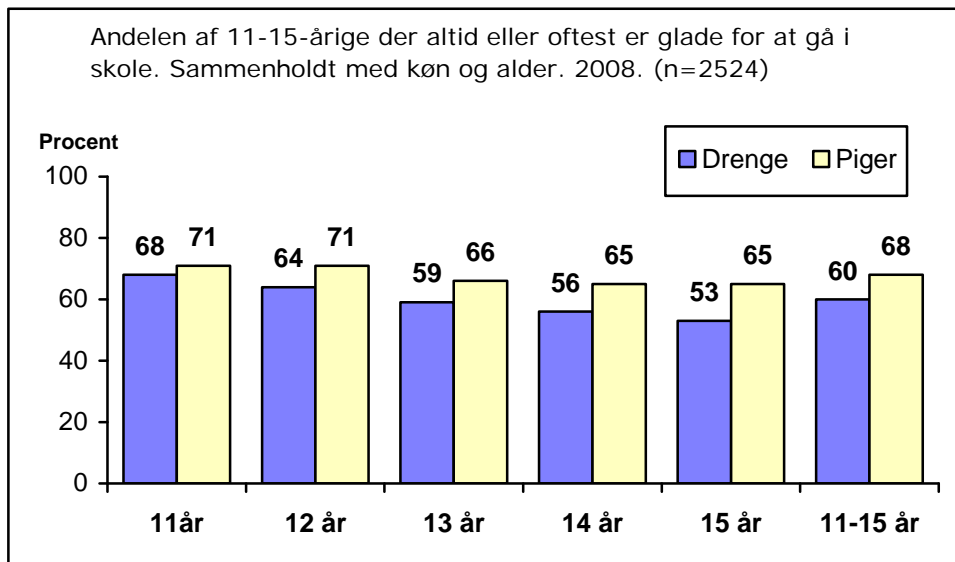
Der er signifikant forskel på, om man er glad for at gå i skole, alt efter om man er en pige eller dreng ($p < 0,01$). I 2008 er der således en markant større andel blandt

³ Spørgsmålet er i undersøgelserne 2006 og 2008 formuleret som: ”Er du glad for at gå i skole?”, mens det i tidligere undersøgelser har lydt: ”Er du glad for din skole?”. Selv om det er to forskellige spørgsmål, overlapper de dog hinanden så meget, at en direkte sammenligning af tallene fra tidligere år vurderes som forsvarlig.

⁴ Desuden blev der i den forrige undersøgelse (2006) spurgt til elevernes undervisningsmiljø på skolen, ud fra spørgsmål om støj, temperatur, luft- og toiletforhold. (Resultaterne findes i rapporten ”Undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner 2006”). Spørgsmålene er ikke gentaget i denne undersøgelse.

piger end blandt drenge, der er glade for at gå i skole. Denne forskel mellem køn-
nene ses også, når der ses særskilt på hvert enkelt alderstrin fra 11 til 15 år.

Figur 3.2

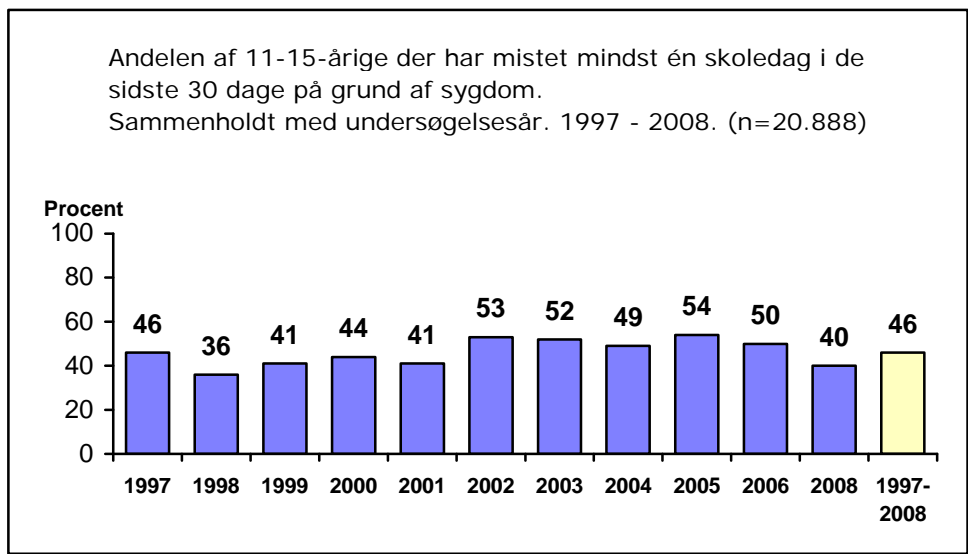
Derudover kan der ses en signifikant sammenhæng mellem at være glad for at gå i skole, og hvor gammel man er ($p < 0,01$). Jo yngre man er i aldersintervallet 11-15 år, desto mere glad er man for skolen. Tendensen er den samme, når der ses isoleret på henholdsvis drenge og piger, dog kun signifikant blandt drengene.

3.3 Fravær på grund af sygdom

40 % af de 11-15-årige har mistet mindst én skoledag på grund af sygdom i løbet af de sidste 30 dage.

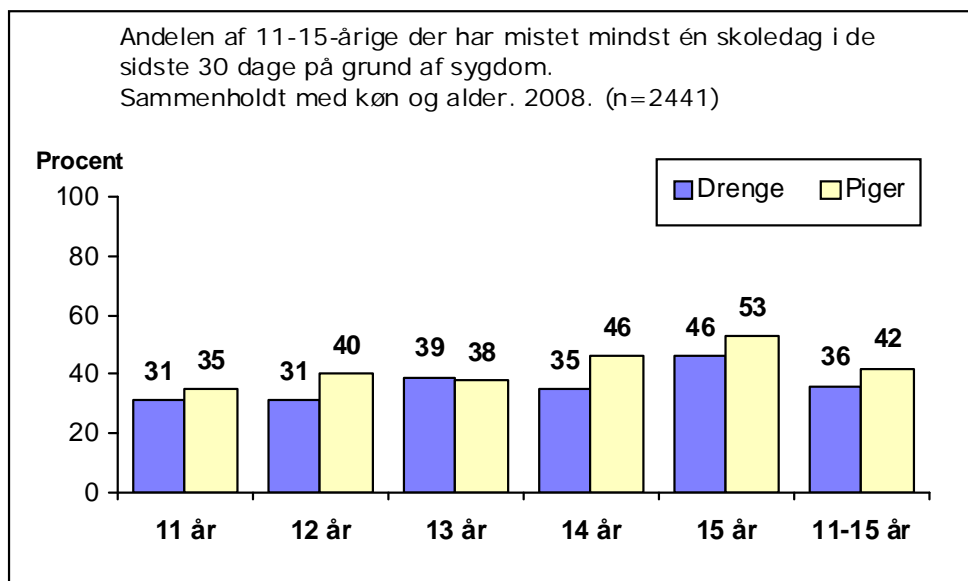
I perioden 1997-2001 var fraværet på grund af sygdom signifikant lavere end i perioden 2002-2006 ($p < 0,01$). I denne undersøgelse fra 2008 er fraværet igen på et lavere niveau.

Figur 3.3

Fraværet på grund af sygdom er signifikant højere blandt piger end blandt drenge ($p < 0,01$).

Figur 3.4

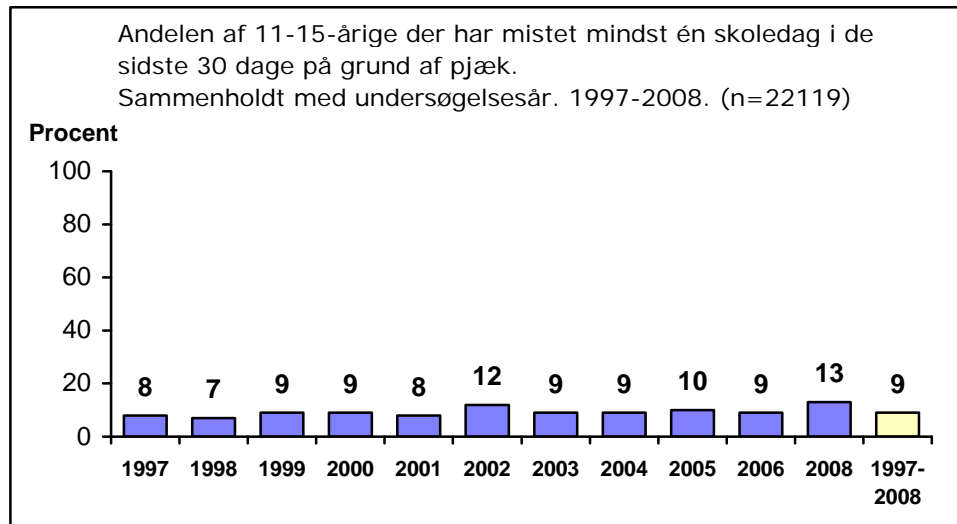
Andelen af børn og unge, der har mistet mindst én skoledag på grund af sygdom, stiger signifikant, jo ældre de er. Denne tendens ses både hos piger og drenge ($p < 0,01$).

3.4 Fravær på grund af pjæk

Andelen af børn og unge, der har pjækket mindst en skoledag inden for de sidste 30 dage, ligger i 2008 på 13 % mod 9 % i 2006.

Andelen af børn og unge, der har pjækket mindst en skoledag inden for de sidste 30 dage, har ligget stabilt på mellem 7-10 % de seneste ti år med undtagelse af 2002 og 2008.

Figur 3.5

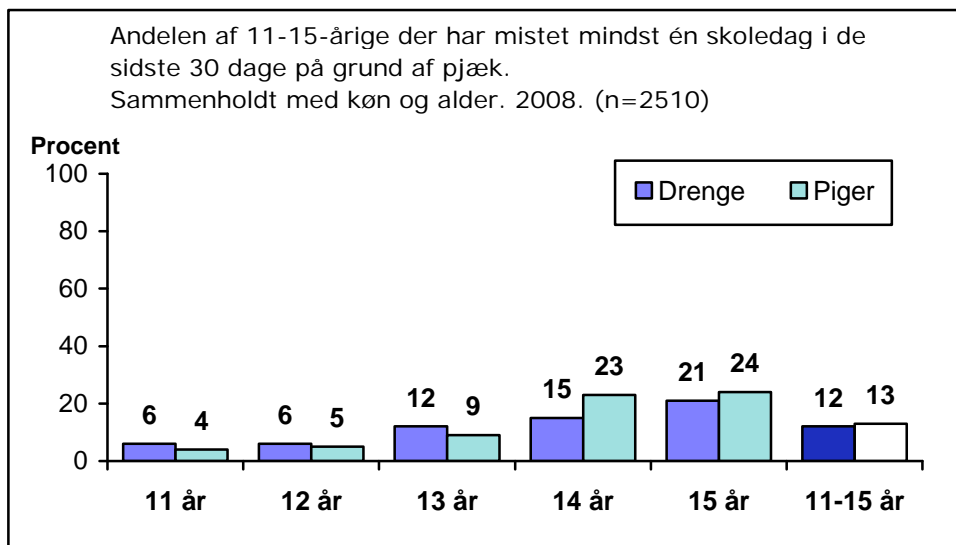
Der er ingen større forskel på pigers og drenge tilbøjelighed til at pjække. I 2008 har 13 % af pigerne og 12 % af drengene pjækket inden for de sidste 30 dage.

Der er en signifikant sammenhæng mellem at pjække og alder - både blandt drenge og piger ($p < 0,01$). Det vil sige, at jo ældre man er, desto større sandsynlighed er der for, at man har pjækket mindst en dag i løbet af de seneste 30 dage.

De 15-årige drenge og de 14-15-årige piger adskiller sig desuden markant fra de øvrige aldersgrupper, idet mere end hver femte blandt de tre grupper har pjækket inden for de seneste 30 dage.

I aldersgruppen 11-13 år er det oftest drenge, der pjækker, mens det i aldersgruppen 14-15 år hovedsagelig er piger.

Figur 3.6

3.5 Resumé af afsnit

- I 2008 er 63 % af de 11-15-årige glade for at gå i skole. Siden 1997 har tallet ligget stabilt omkring dette niveau. Piger er markant mere glade for at gå i skole end drenge.
- 40 % har mistet mindst én skoledag på grund af sygdom i løbet af de sidste 30 dage. Jo ældre de bliver, des flere unge har haft mindst en sygedag de sidste 30 dage, og fraværet pga. sygdom er højere for piger end blandt drenge.
- Inden for de sidste 30 dage har 13 % haft mindst en pjækkedag fra skolen, men der er ingen forskel mellem piger og drenge. Jo ældre man er, jo større er sandsynligheden for, at man har pjækket mindst en dag inden for de seneste 30 dage.

4 Alkohol

4.1 Indledning

Udviklingen i danske 11-15-åriges alkoholdebut og alkoholforbrug er fulgt ved at stille en række spørgsmål om alkoholadfærd. Spørgsmålene omfatter emner som: Debutalder for at drikke alkohol, alkoholforbrug den seneste måned og om man har drukket 5 eller flere genstande på én dag. Endvidere bliver der spurgt til, om de 11-15-årige har købt alkohol i en butik i den seneste måned, og om de kender til forbuddet mod salg af alkohol til personer under 16 år, der blev indført i 2004.⁵

I undersøgelserne efter 2001 er der ændret på spørgsmålene om unges alkoholdebut, og hvorvidt de har drukket alkohol inden for de sidste 30 dage. Derfor er det af metodiske grunde kun resultater fra perioden 2002-2008, der er vist.

4.2 Har prøvet at drikke en genstand

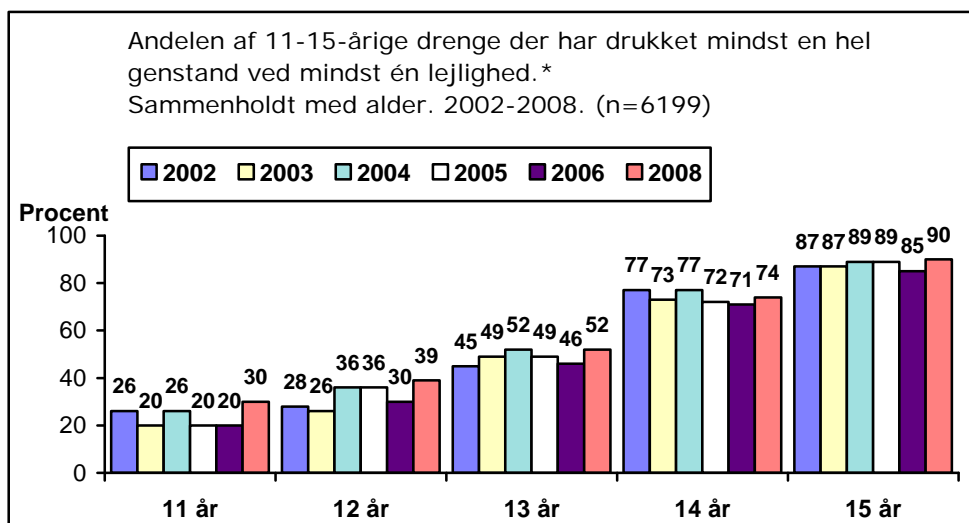
Mange danske børn stifter bekendtskab med alkohol i en tidlig alder. I 2008 svarer 30 % af de 11-årige drenge og 14 % af de 11-årige piger, at de har drukket mindst en hel genstand ved mindst én lejlighed.

Andelen af børn og unge, der har drukket mindst en genstand, stiger successivt med stigende alder. Blandt de 15-årige drenge har 90 % prøvet at drikke mindst en genstand, og blandt pigerne på samme alderstrin er andelen 93 %. Sammenhængen mellem alder og at have prøvet at drikke en hel genstand er signifikant ($p < 0,01$).

I aldersgrupperne 11 til 14 år er det primært drenge, der har stiftet bekendtskab med alkohol, idet der er en større andel, der har prøvet at drikke en genstand, blandt drengene end blandt pigerne. For hvert alderstrin bliver denne forskel mindre, og i 15-års-alderen er der stort set ingen forskel mellem drenge og piger, med hensyn til at have prøvet at drikke en hel genstand.

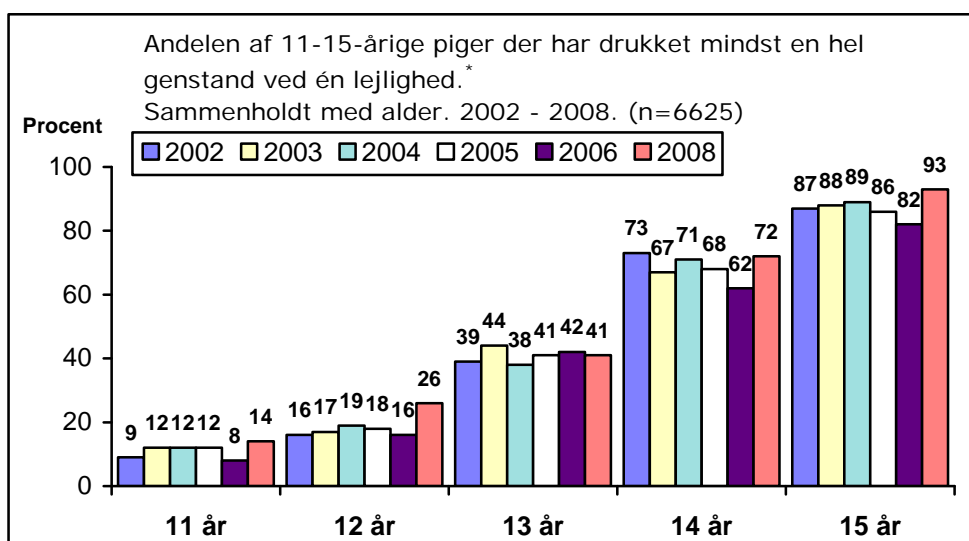
⁵ I 1998 blev der indført et forbud mod at sælge alkohol til personer under 15 år. 1. juli 2004 blev loven, som tidligere nævnt, skærpet yderligere, ved at aldersgrænsen blev hævet til 16 år. Formålet med loven er at begrænse børn og unges adgang til alkohol, og dermed også at udsætte deres debut og begrænse deres forbrug af alkohol.

Figur 4.1

* "En hel genstand" er her defineret som én hel øl eller ét glas vin eller ét glas spiritus eller én alkoholsodavand.

Figur 4.2

* "En hel genstand" er her defineret som én hel øl eller ét glas vin eller ét glas spiritus eller én alkoholsodavand.

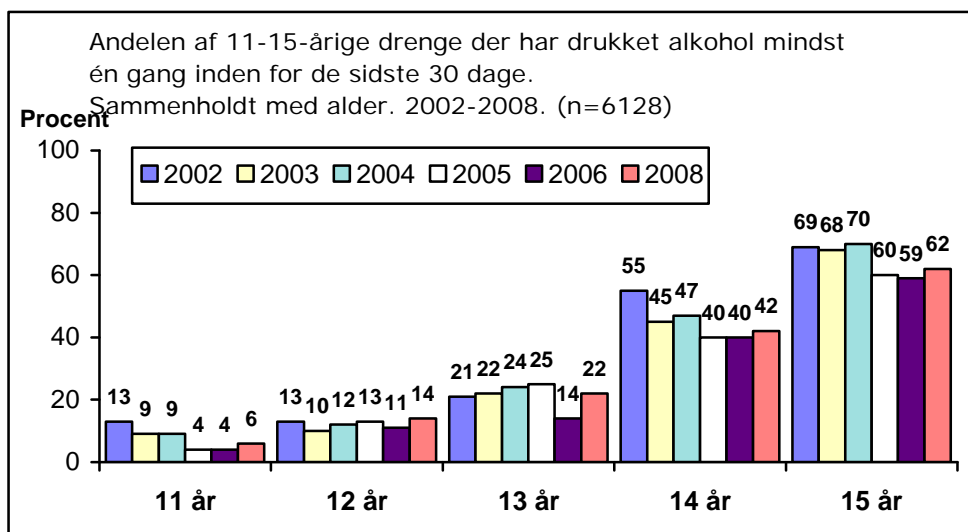
4.3 Unges oplevelse af at være fulde

Der er i tidligere undersøgelser blevet spurgt til, om eleverne har oplevet at være fulde. Spørgsmålet om, hvorvidt de 11-15-årige har oplevet at "være fulde", er ikke blevet stillet i de to seneste undersøgelser (2006 og 2008). Interesserede henvises til rapporten: "Undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner 2005", hvor de tidligere data er beskrevet.

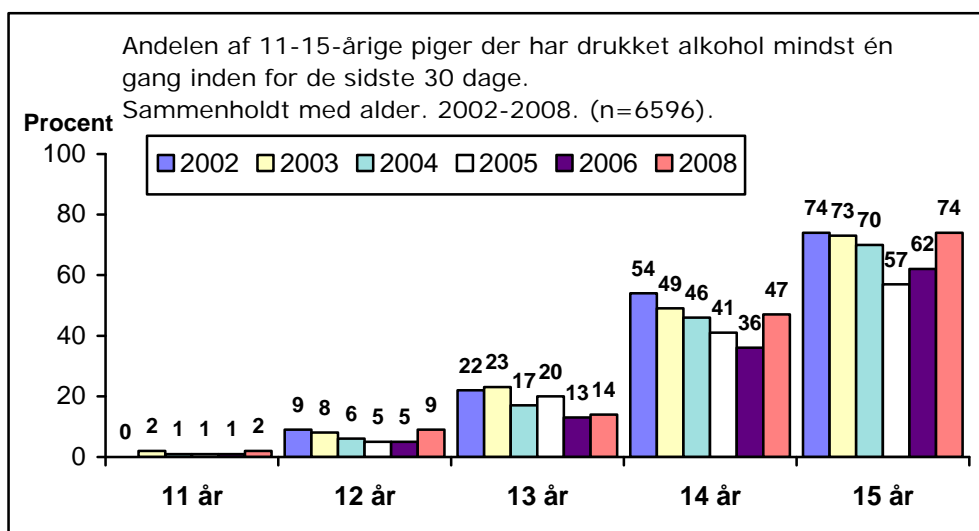
4.4 Alkoholforbrug de sidste 30 dage

De unges nuværende brug af alkohol belyses ved at spørge, om de har drukket alkohol inden for de sidste 30 dage.

Figur 4.3

Figur 4.4

Undersøgelsen i 2008 viser, at der er en større andel blandt drenge end blandt piger i 11-13-årsalderen, der har drukket alkohol inden for de seneste 30 dage. Derimod er det i aldersgrupperne 14- og 15-år mere udbredt at have drukket alkohol blandt piger end blandt drenge. I 2008 var der signifikant flere 15-årige piger end drenge ($p < 0,05$) der havde drukket alkohol inden for de sidste 30 dage.

I perioden 2002-2006 var der en signifikant nedgang ($p < 0,01$) i andelen af 13-15-årige piger, der havde drukket alkohol mindst én gang i de sidste 30 dage, og det samme gjaldt for 14- og 15-årige drenge. Denne nedadgående tendens ses ikke i undersøgelsen fra 2008. Tværtimod er alkoholforbruget større i samtlige fem al-

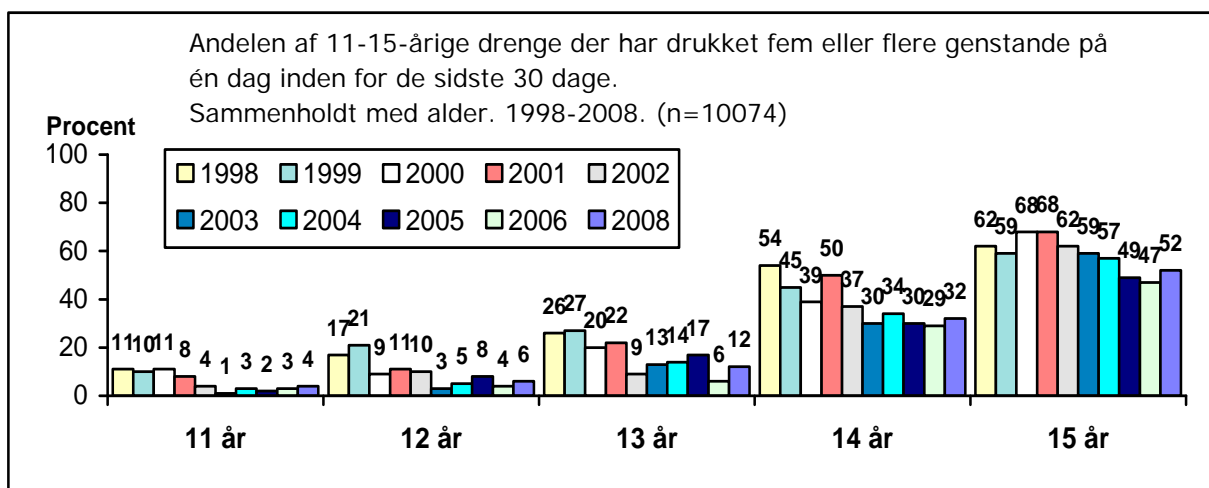
dersgrupper - både blandt drenge og piger, end det var i undersøgelsen i 2006. Blandt de 14-15-årige piger er andelen, der har drukket alkohol inden for de seneste 30 dage, oven i købet steget til et niveau, der er højere, end det var i 2004.

4.5 Omfanget af binge-drinking

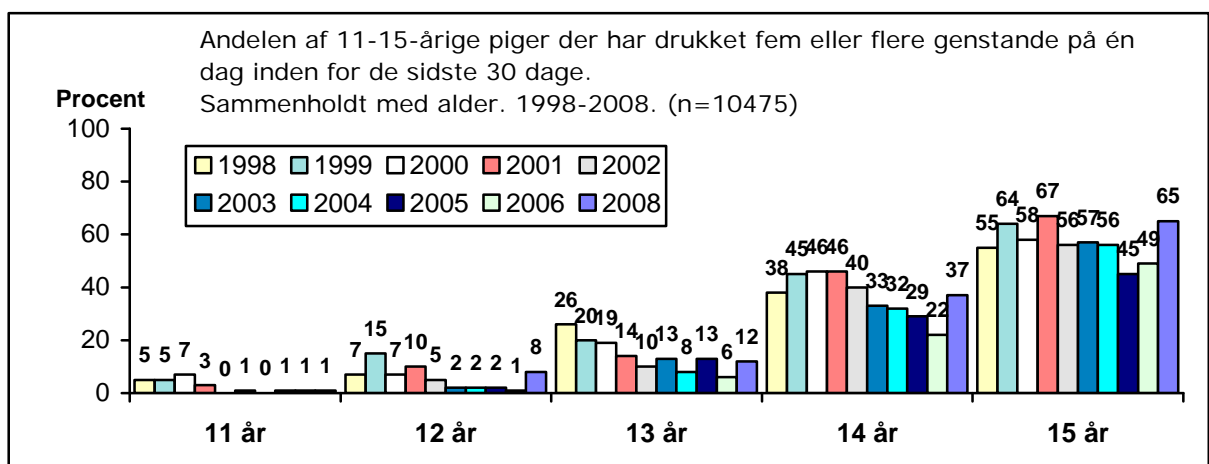
For at undersøge, hvor udbredt det er at drikke for at beruse sig, er de 11-15-årige blevet spurgt, om de har drukket fem eller flere genstande på én dag inden for de sidste 30 dage. Spørgsmålet undersøger dermed fænomenet binge-drinking (at drikke for at beruse sig).

Undersøgelsen i 2008 viser, at det blandt de ældre børn er udbredt at drikke fem eller flere genstande på én dag – i særdeleshed blandt piger. I 2008 har 52 % af de 15-årige drenge og 65 % af de 15-årige piger således drukket fem genstande eller flere på én dag – inden for de sidste 30 dage. Denne forskel mellem drenge og piger er signifikant ($p < 0,01$).

Figur 4.5

Figur 4.6

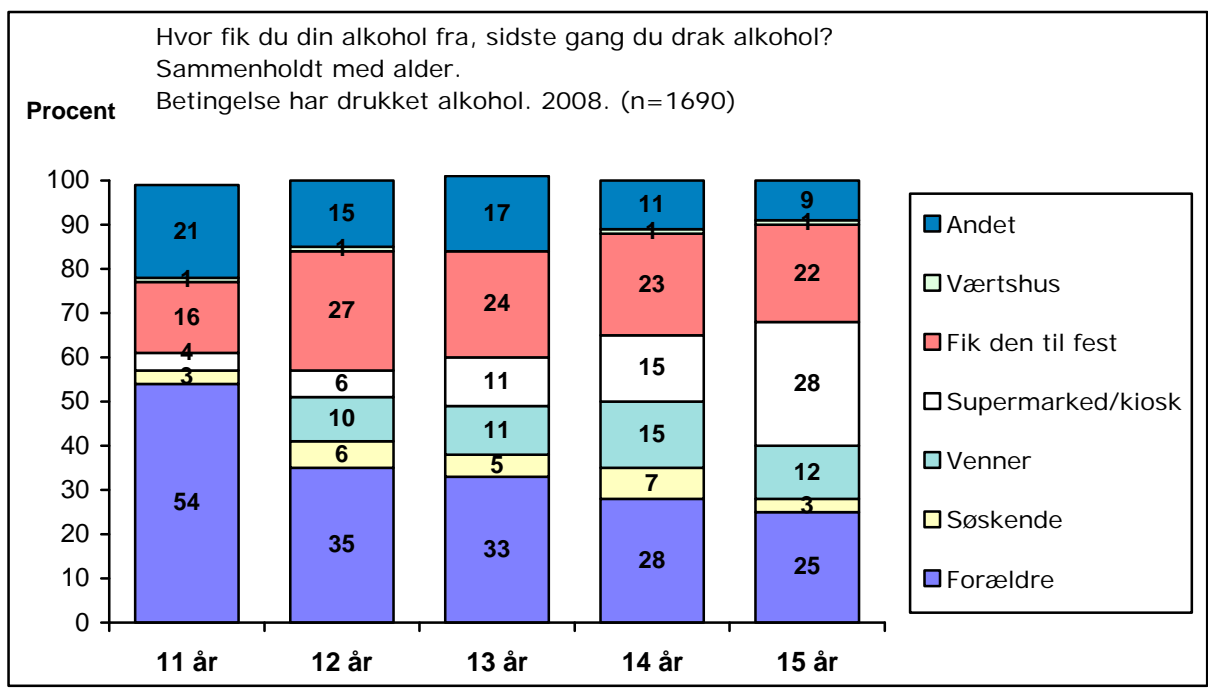

I perioden 1998 til 2006 er andelen af 11-15-årige drenge og piger, der har drukket fem eller flere genstande på én dag, faldet. Andelen ser ud til at have stabiliseret sig for drengenes vedkommende. Derimod er andelen af 14- og 15-årige piger, der har drukket fem eller flere genstande på én dag, steget markant i denne undersøgelse sammenlignet med de to seneste målinger i 2005 og 2006.

4.6 Hvor får man sin alkohol fra?

I denne undersøgelse er der som noget nyt spurgt til, hvor de unge fik deres alkohol fra, sidste gang de drak alkohol.

Figur 4.7

Det er forskelligt, hvor børn og unge får alkohol fra, afhængigt af deres alder. Jo yngre de er, desto større sandsynlighed er der for, at det er forældrene, som har sørget for alkoholen. Jo ældre de er, desto større er sandsynligheden for, at de selv har købt alkohol i et supermarked eller i en kiosk. Derimod har næsten ingen 11-15-årig fået alkohol på et værtshus.

Sandsynligheden for at have fået (eller købt) alkohol til en fest er nogenlunde lige stor uanset, hvor gammel man er. Kategorien ”andet” betyder, at de 11-15-årige har købt eller fået alkohol på anden måde og kan fx dække over, hvis de selv har taget den i hjemmet.

4.7 Køb af alkohol i en butik

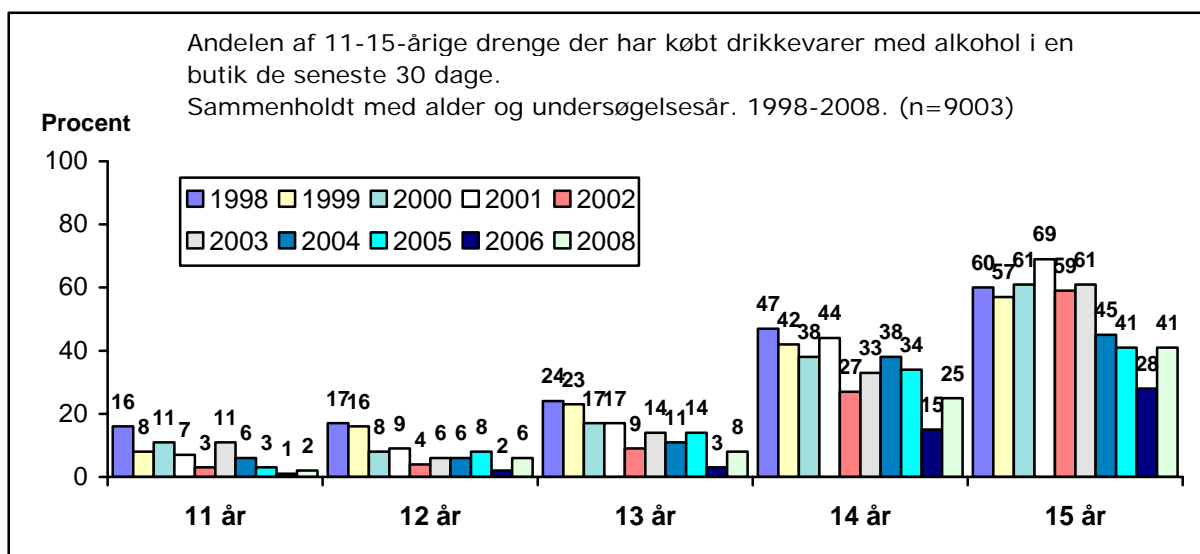
I 1998 blev der indført et forbud mod at sælge alkohol til personer under 15 år. 1. juli 2004 blev loven skærpet yderligere, ved at aldersgrænsen blev hævet til 16 år.

Formålet med loven er at begrænse børn og unges adgang til alkohol, og dermed også at udsætte deres debut og begrænse deres forbrug af alkohol.

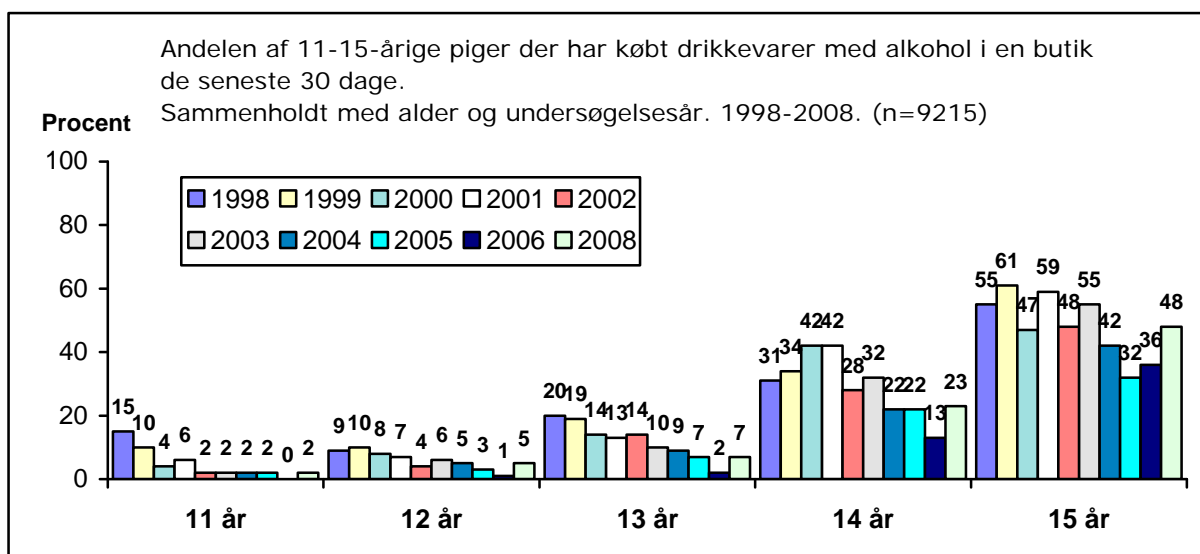
I undersøgelsen blev de 11-15-årige spurgt, om de har købt alkohol i en butik inden for de sidste 30 dage.

Generelt for den seneste 10-årsperiode (1998-2008) gælder, at 11-15-åriges køb af alkohol i en butik successivt er faldet – og dette gælder for samtlige aldersgrupper blandt både drenge og piger, selv om der i 2008 er registreret en stigning i alle aldersgrupper sammenlignet med den forrige undersøgelse i 2006.

Figur 4.8

Figur 4.9

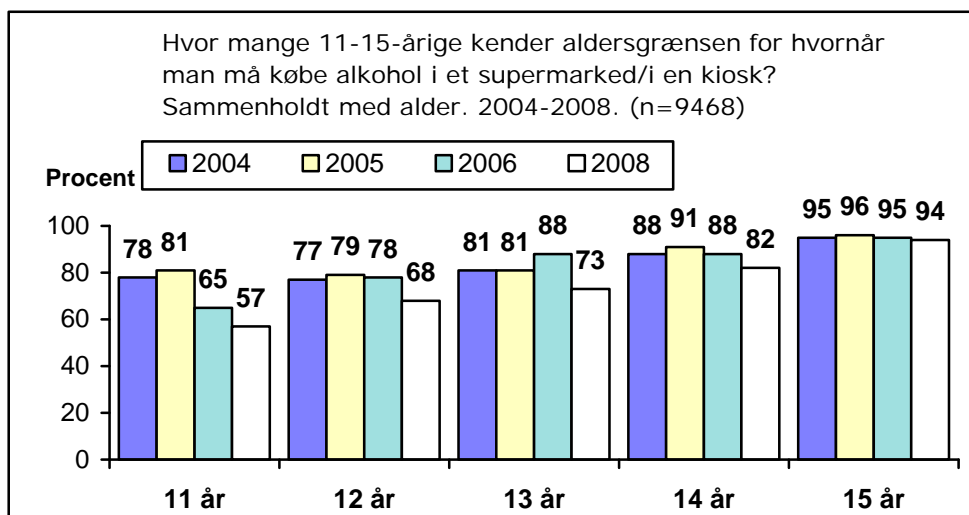

Indførslen af forbuddet mod salg af alkohol til personer under 16 år i 2004 ser ud til at have reduceret de 15-åriges køb af alkohol (i undersøgelserne i 2004, 2005 og 2006). Dette gjaldt både blandt piger og drenge. Denne tendens ses ikke i undersøgelsen i 2008, hvor andelen af 11-15-årige, der har købt alkohol i en butik, er steget markant – i særdeleshed for de 15-årige pigers vedkommende. 48 % af de 15-årige piger har således købt drikkevarer med alkohol i en butik i 2008 mod 36 % i 2006.

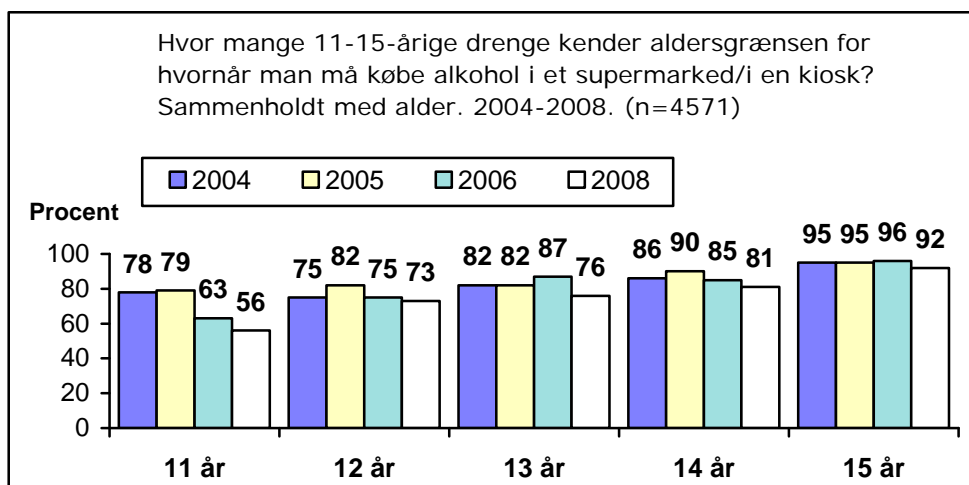
4.8 Kendskab til aldersgrænsen for køb af alkohol

Kendskabet til aldersgrænsen for salg af alkohol er stort – i særdeleshed blandt de ældste aldersgrupper. Blandt de 11-15-årige som helhed er kendskabet ganske vist faldet successivt siden 2004 i særdeleshed blandt de yngste. Men blandt de 15-årige – der ligger tættest på aldersgrænsen i loven - har kendskabet i alle årene fra 2004-2008 ligget stabilt og på et højt niveau.

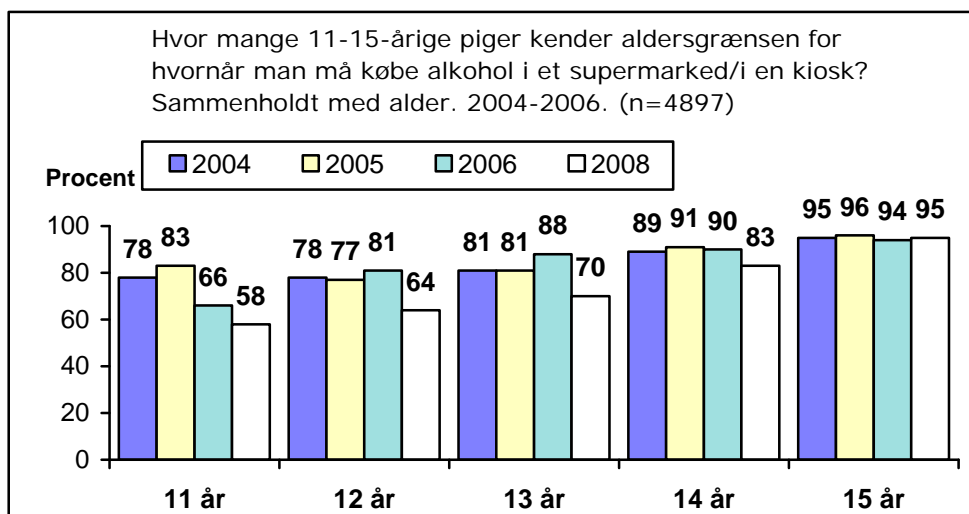
Figur 4.10

Figur 4.11

Figur 4.12

4.9 Resumé af afsnit

- 30 % af de 11-årige drenge og 14 % af de 11-årige piger har prøvet at drikke mindst en hel genstand ved mindst én lejlighed. Andelen af børn og unge, der har drukket mindst en genstand, stiger successivt med stigende alder. Således har omkring 90 % af de 15-årige drenge og piger prøvet at drikke mindst en genstand.
- I perioden 2002-2006 var der en signifikant nedgang i andelen af 13-15-årige piger, der havde drukket alkohol mindst én gang i de sidste 30 dage, og det samme gjaldt for 14- og 15-årige drenge. Denne nedadgående tendens ses ikke i undersøgelsen fra 2008. Tværtimod er alkoholforbruget større i samtlige fem aldersgrupper - både blandt drenge og piger - end det var i undersøgelsen i 2006. Blandt de 14-15-årige piger er andelen, der har drukket alkohol inden for de seneste 30 dage, oven i købet steget til et niveau, der er højere, end det var i 2004.
- Blandt de ældre børn, og særligt blandt pigerne, er det udbredt at drikke fem eller flere genstande på én dag. Således har 52 % af de 15-årige drenge og 65 % af de 15-årige piger i 2008 prøvet at drikke fem eller flere genstande på én dag – inden for de sidste 30 dage.
- I perioden 1998-2008 er 11-15-åriges køb af alkohol i en butik faldet successivt, selv om der i 2008 er registreret en stigning i alle aldersgrupper sammenlignet med den forrige undersøgelse i 2006.

5 Tobak, vandpibe og snus

5.1 Indledning

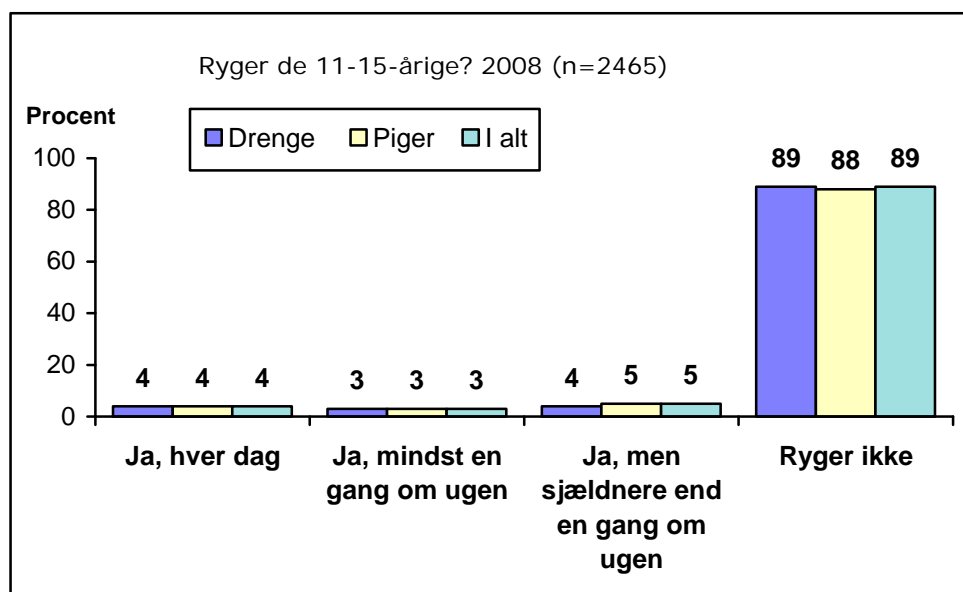
For at følge udviklingen i danske børn og unges rygevaner på nærmere hold er der i denne undersøgelse spurgt til de 11-15-åriges rygedebut. Endvidere er der spurgt til, om de 11-15-årige er ikke-rygere, lejlighedsvis rygere eller dagligrygere, samt til deres kendskab til forbuddet mod at sælge tobaksvarer til personer under 18 år. Som noget nyt er der i denne undersøgelse desuden spurgt til 11-15-åriges kendskab til og forbrug af henholdsvis vandpibe samt snus.

5.2 Dagligrygere og rygere i alt

De 11-15-årige er blevet spurgt, om de ryger, og hvis de ryger, hvor tit de ryger.

I 2008 svarede 11 % af de 11-15-årige, at de ryger. Af disse ryger 4 % dagligt.

Figur 5.1

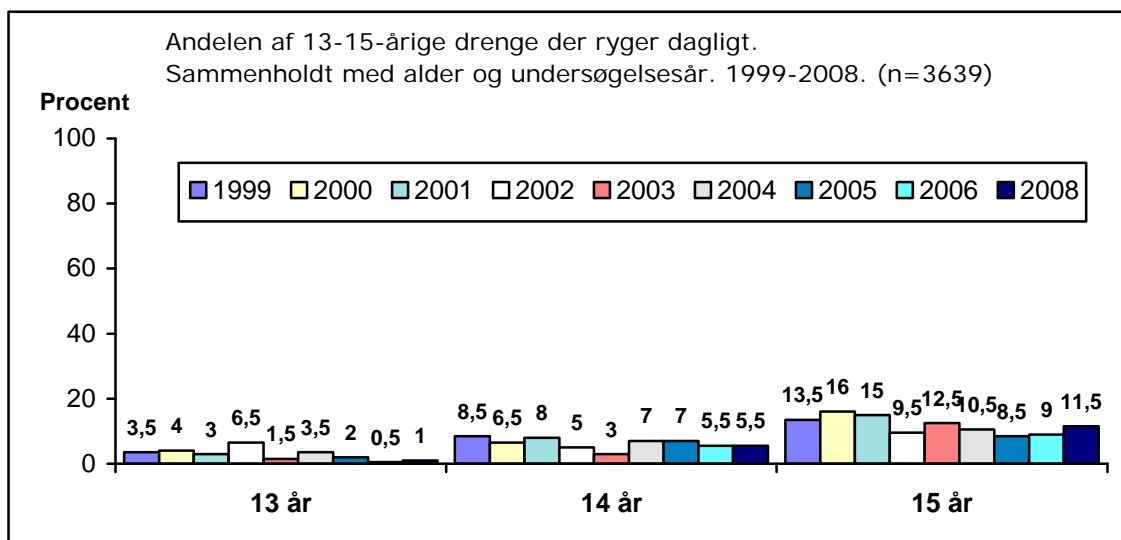
Der er stort set ikke nogen dagligrygere blandt de 11-12-årige, så derfor bliver kun data for de 13-15-årige vist (se figur 5.2 og 5.3).

I 2008 svarer andelen af dagligrygere blandt 14-årige til andelen i de forrige undersøgelser – uanset om der ses på drenge og piger. Dermed har andelen af dagligrygere blandt de 14-årige drenge og piger ligget på ca. seks % igennem de seneste 5-6 år. Ligeledes svarer andelen af dagligrygere blandt de 15-årige drenge i 2008 til niveauet i de sidste 5-6 år (ca. 5-6 %).

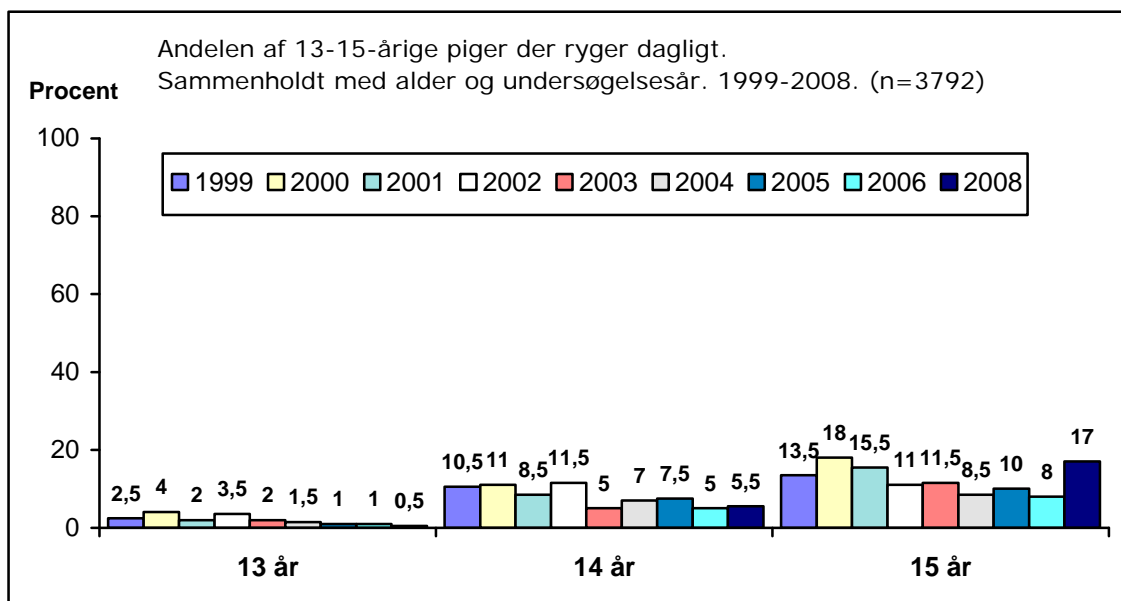
Derimod er der blandt de 15-årige piger i 2008 en markant højere andel af dagligrygere end tidligere (17 % i 2008 mod 8 % i 2006). Det er tidligere konstateret, at de ældste pigers alkoholforbrug er steget markant siden den sidste undersøgelse.

Om dette er en tilfældighed eller begyndelsen på en ny trend blandt de ældre piger, kan kun kommende målinger give svar på.

Figur 5.2

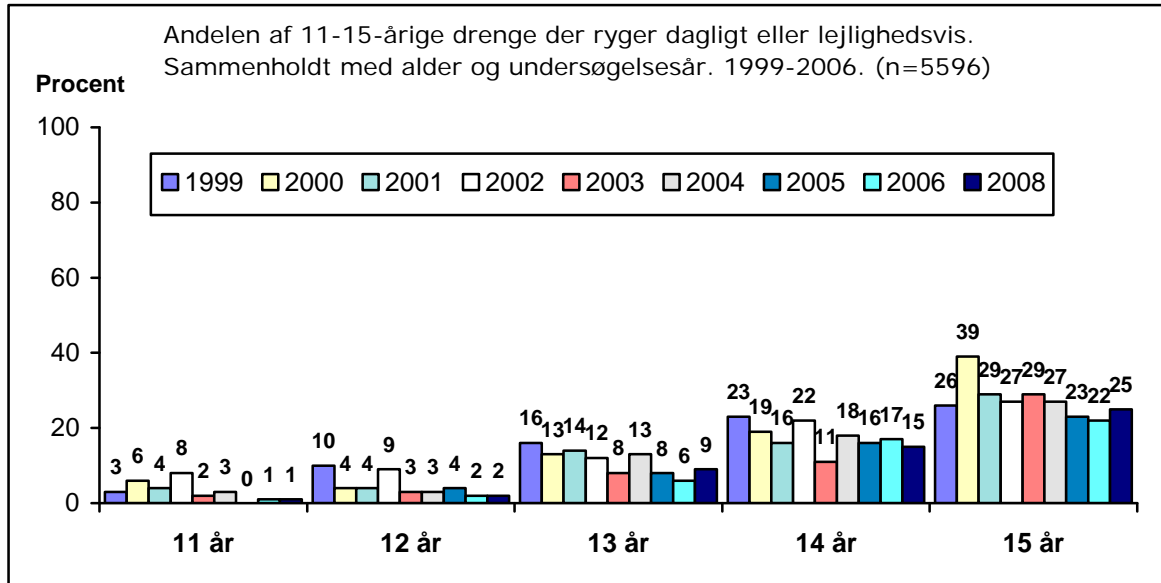
Figur 5.3

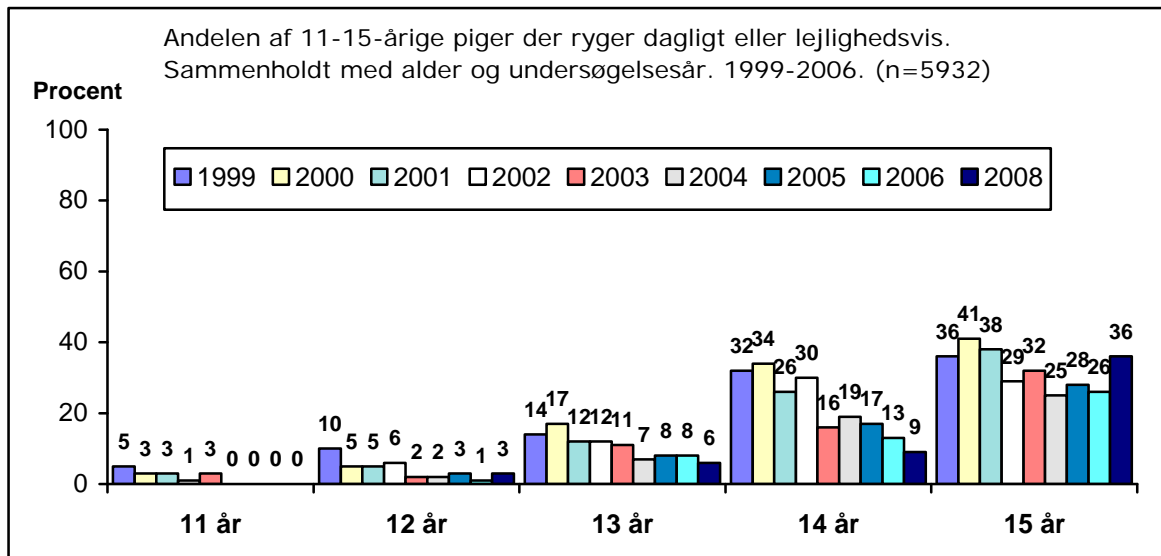
Når der ses på den samlede udvikling fra 1999 til 2008 i antallet af rygere⁶ i de forskellige aldersgrupper, kan der ikke ses en stigning i andelen af rygere. Tværtimod går udviklingen hen mod færre rygere blandt unge – også blandt de 15-årige piger – selv om den seneste måling i 2008 peger den anden vej (figur 5.4 og 5.5).

⁶ Her ses der samlet på dem, der ryger dagligt, og dem der kun ryger lejlighedsvis.

Figur 5.4

Figur 5.5

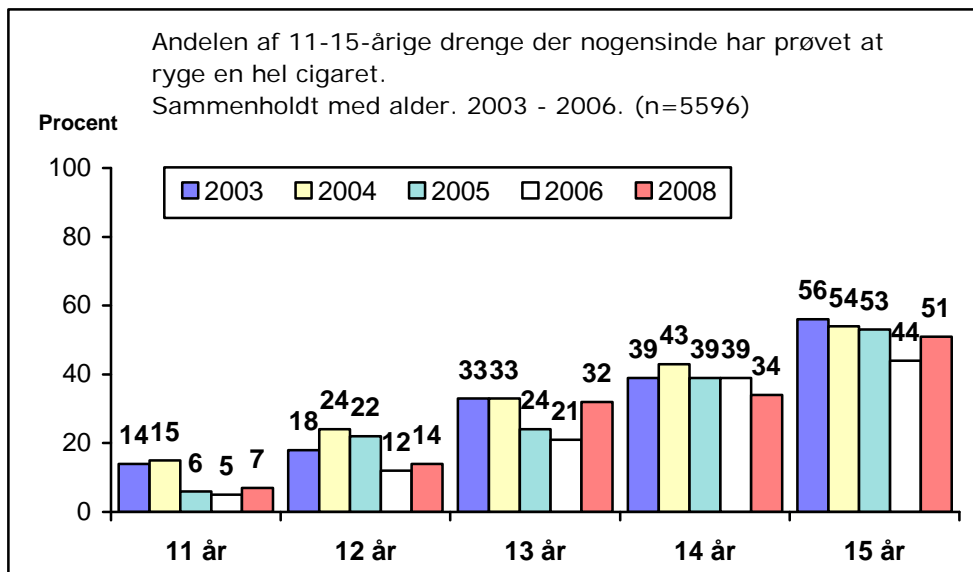

5.3 Alder for rygedebut

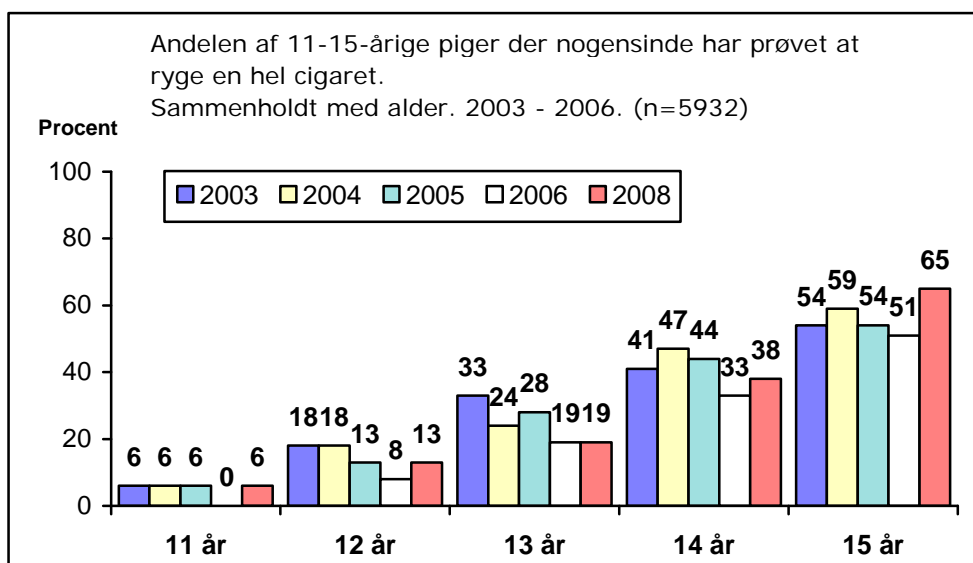
Rygedebuten blandt 11-15-årige defineres i undersøgelsen ud fra at have prøvet at ryge en hel cigaret. Andelen, der nogensinde har prøvet at ryge en hel cigaret, stiger signifikant med stigende alder både blandt drenge og piger ($p < 0,01$).

I 2008 er der signifikant flere drenge end piger i 13-årsalderen, der har røget ($p < 0,01$). Omvendt er der signifikant flere piger i 15-årsalderen, der har prøvet at ryge, end der er blandt drenge på samme alder ($p < 0,01$). I aldersgruppen af 11-15-årige som helhed, er der nøjagtig en lige stor andel af drengene som af pigerne, der nogensinde har prøvet at ryge - på 28 %.

Figur 5.6

Figur 5.7

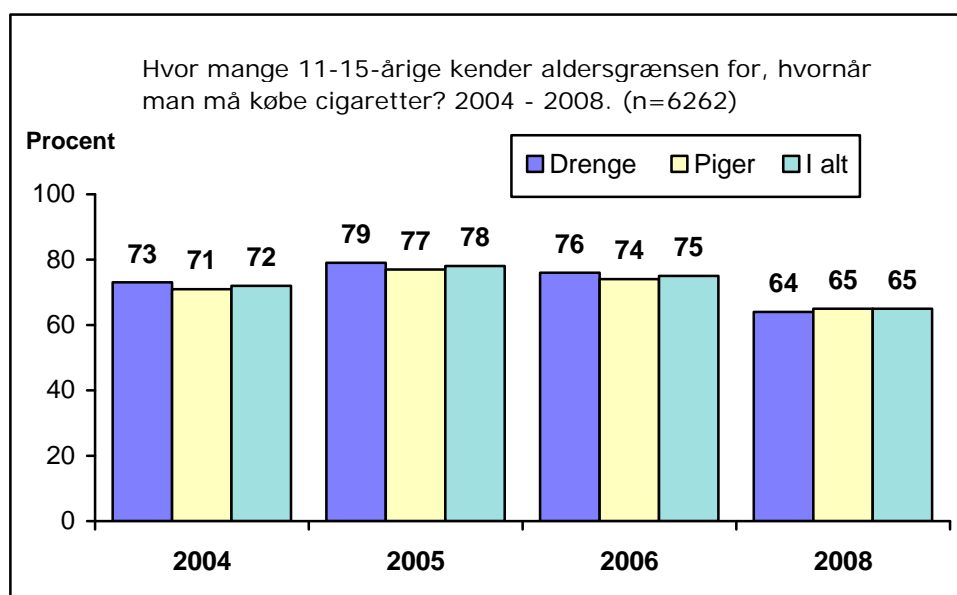

Bortset fra de 15-årige piger i denne seneste måling, er der siden 2003 tendens til fald i andelen, der har prøvet at ryge en hel cigaret i alle aldersgrupperne – både blandt drenge eller piger.

5.4 Kendskab til aldersgrænsen for salg af tobak

Den 1. juli 2004 blev der indført en aldersgrænse på 16 år for køb af tobaksvarer. Denne aldersgrænse blev forhøjet til 18 år den 31. august 2008. Der er i undersøgelsen spurgt til, hvor mange af de 11-15-årige der kender aldersgrænsen for, hvornår man må købe cigaretter i et supermarked eller en kiosk.

Figur 5.8

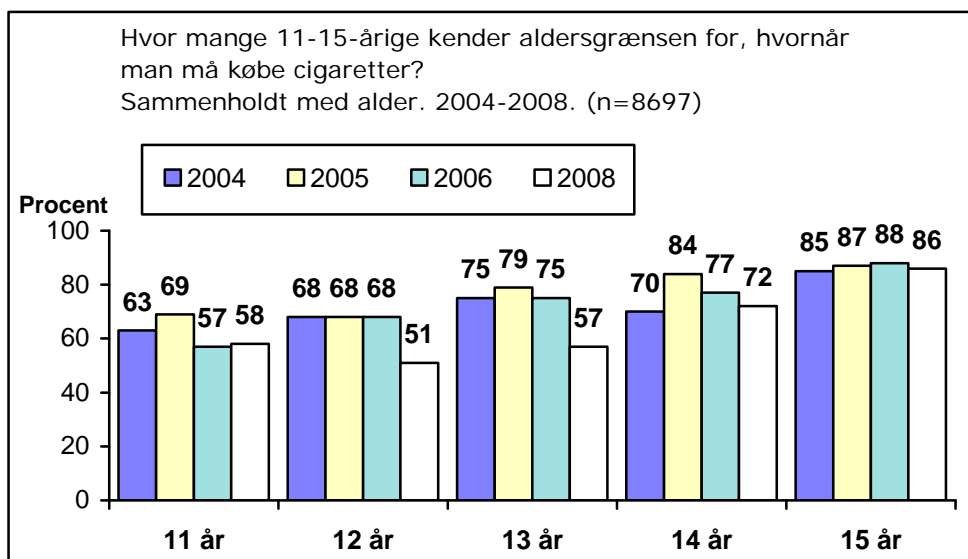

I 2008 kender 65 % af de 11-15-årige til 18-års aldersgrænsen for køb af tobak. Lidt mindre end hver tredje (29 %) tror, at aldersgrænsen stadigvæk er 16 år. Dermed kan der ses et signifikant fald i kendskabet til aldersgrænsen for køb af tobaksvarer blandt de 11-15-årige ($p < 0,01$). Men det er ikke i alle aldersgrupper, at vidensniveauet er faldet (se figur 5.9). Blandt de 15-årige er kendskabet til aldersgrænsen stort set det samme som tidligere år (86 %), og blandt de 14-årige er der kun et moderat fald – fra 77 til 72 %. Derimod kender de yngre børn ikke den ny aldersgrænse lige så godt, som tilsvarende aldersgrupper gjorde de tidligere år.

Ligesom i tidligere undersøgelser er der ikke nogen forskel på kendskabet til aldersgrænsen, ud fra om man er dreng eller pige.

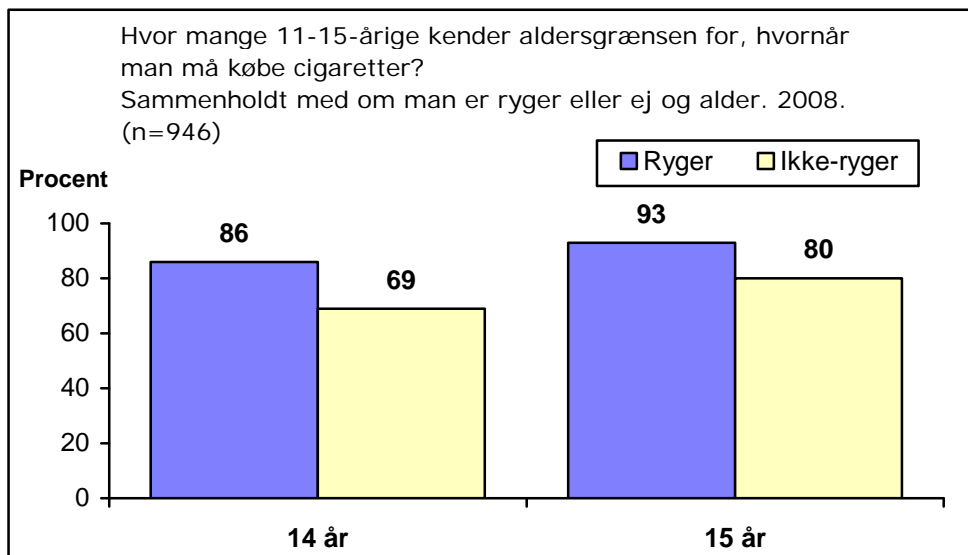
Derimod er der forskel i viden, alt efter hvor gammel man er, både hos drenge og piger. Jo ældre eleverne er, jo større er sandsynligheden for, at de kender aldersgrænsen ($p < 0,01$).

Figur 5.9

Der er desuden forskel mellem rygere og ikke-rygere, hvad angår kendskab til aldersgrænsen for, hvornår man må købe cigaretter. Vidensniveauet er signifikant højere blandt rygere end blandt ikke-rygere ($p < 0,01$). 93 % af de 15-årige rygere ved, at aldersgrænsen er 18 år, mens tilsvarende andel blandt de 15-årige ikke-rygere er 80 %. Blandt de 14-årige er andelen henholdsvis 86 % og 69 %. I de yngre aldersgrupper er der for få rygere, til at lave en meningsfuld sammenligning af rygere og ikke-rygere.

Figur 5.10

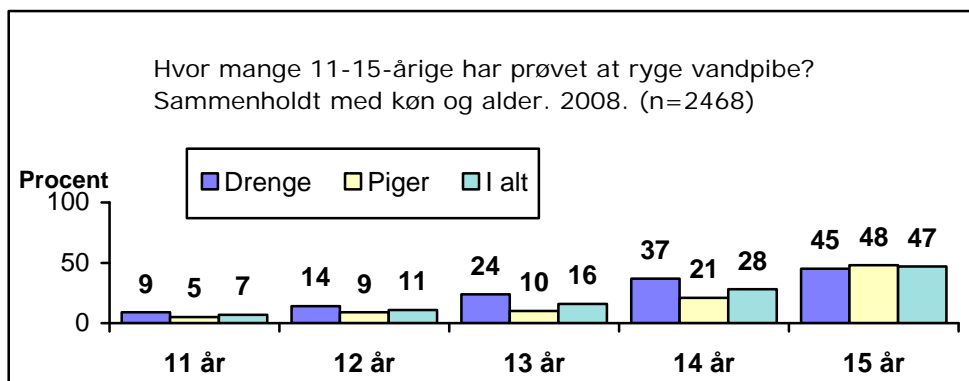
5.5 Vandpibe

I 2008 har mere end hver femte (22 %) i alderen 11 til 15 år prøvet at ryge vandpibe. Yderligere har 59 % kendskab til vandpiber uden nogensinde at have prøvet at ryge vandpibe (data ikke vist).

Jo ældre eleverne er, uanset køn, des større er sandsynligheden for, at de har prøvet at ryge vandpibe ($p < 0,01$). Derudover er der signifikant flere drenge end piger, der har prøvet at ryge vandpibe ($p < 0,01$). Hermed adskiller vandpiberygning sig fra cigaretrykning, hvor der var en nøjagtig lige så stor andel drenge som piger, der havde prøvet at ryge. (Se figur 5.1 side 21.)

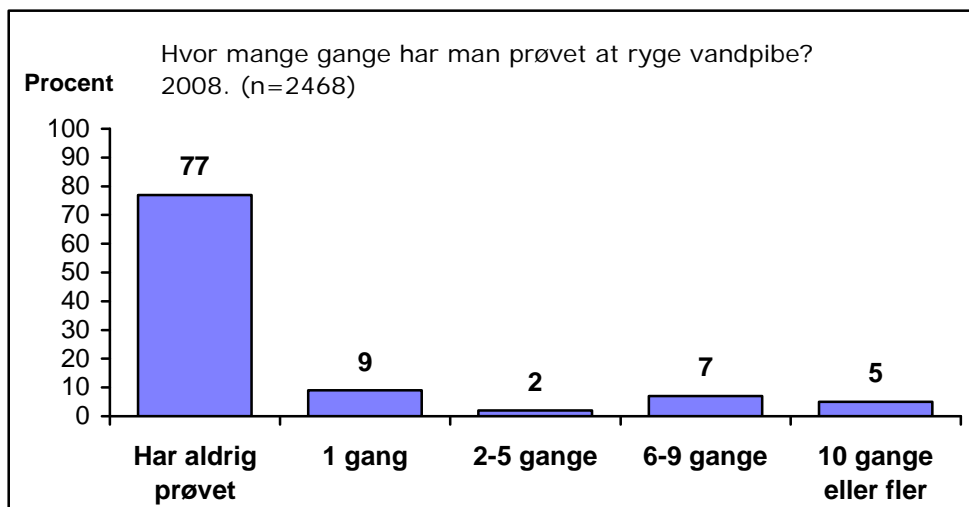
Ses der på aldersgrupperne særskilt, er der markant flere drenge end piger i 11-14-årsalderen, der har prøvet vandpibe. Derimod er der stort set ikke nogen forskel mellem drenge (45 %) og piger (48 %) i 15-årsalderen, med hensyn til at prøve at ryge vandpibe.

Figur 5.11

Yderst få ryger vandpibe regelmæssigt. Mindre end fem % (4,6 %) har gjort det mindst 10 gange.

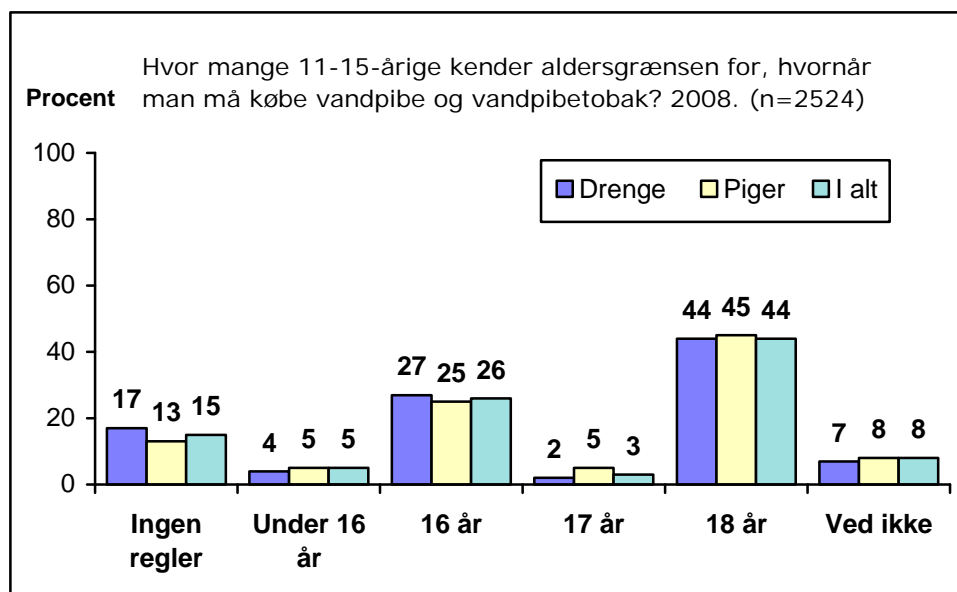
Figur 5.12

Eleverne blev også spurgt om, hvorvidt der er aldersgrænser for, hvornår man må købe vandpiber og vandpibetobak. Svarmønstret ligner til forveksling det for tobak (se figur 5.8 side 26).

Hovedparten af dem, der svarer, at aldersgrænsen for køb af tobak er 18 år, har også svaret, at aldersgrænsen er 18 år for køb af vandpiber og vandpibetobak. Tilsvarende tror de fleste af dem, der svarer, at der er en aldersgrænse på 16 år for køb af tobak, at den samme aldersgrænse gælder for vandpibeprodukter. Dvs. at der generelt er viden om, at loven gælder for alle tobaksvarer.

Figur 5.13

5.6 Snus

For første gang er der også blevet spurgt til de unges kendskab til og forbrug af snus.

Kun 3 % af drengene og 1 % af pigerne – i alt 2 % af de 11-15-årige – har nogensinde prøvet snus. Med andre ord er snus et tobaksprodukt, der stort set ikke bruges i denne aldersgruppe. 41 % ved ikke, hvad snus er.

5.7 Resumé af afsnit

- 11 % af de 11-15-årige svarer i 2008, at de ryger, heraf ryger 4 % dagligt.
- Blandt de 15-årige piger er der i 2008 17 % dagligrygere mod 8 % i 2006. Trods denne stigning i dagligrygere blandt de ældste piger, går udviklingen siden 1999 samlet set dog mod færre rygere blandt unge.
- I 2008 har 47 % af de 15-årige prøvet at ryge vandpibe.

- I 2008 kender 65 % af de 11-15-årige til 18-års aldersgrænsen for køb af tobak, mens 29 % tror, at aldersgrænsen stadigvæk er 16 år. Blandt de 15-årige er kendskabet til aldersgrænsen dog stort set den samme som tidligere år.
- Kendskabet til aldersgrænsen for køb af tobak er højere blandt rygere end blandt ikke-rygere.

6 Fysisk aktivitet

6.1 Indledning

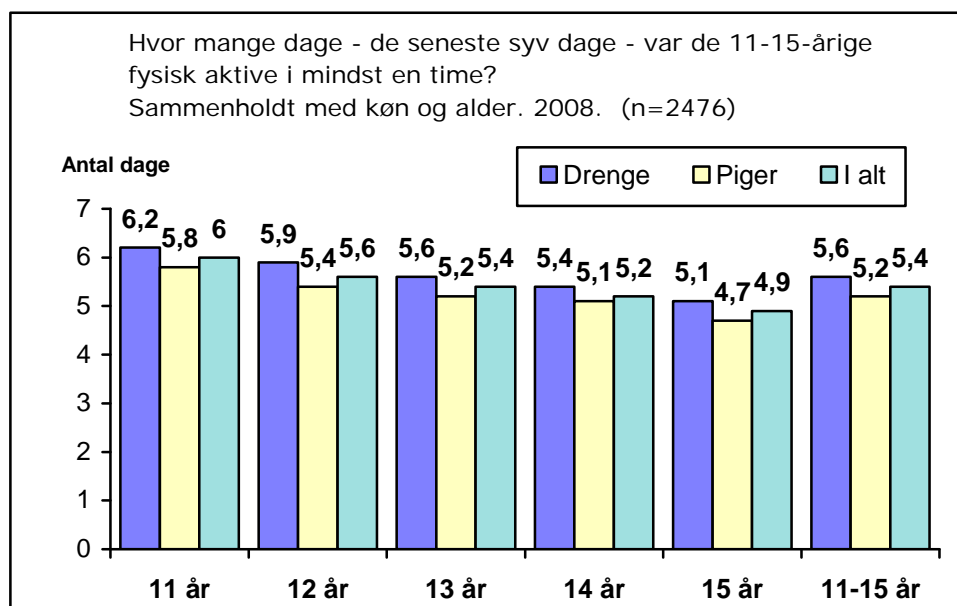
Sundhedsstyrelsen anbefaler, at børn og unge er fysisk aktive med moderat intensitet mindst 60 minutter dagligt. Og mindst to gange om ugen skal intensiteten være høj i minimum 20 minutter. Aktiviteterne kan fx omfatte sport og idræt, leg eller at gå eller cykle mellem hjem og skole.

I denne undersøgelse har Sundhedsstyrelsen sat fokus på, hvor meget fysisk aktivitet de 11-15-årige laver. Her er der sat særligt fokus på, om de bevæger sig 60 minutter om dagen. Formålet er at besvare spørgsmålet: Hvor fysisk aktive er børn og unge? Undersøgelsen beskriver dette gennem en række indikatorspørgsmål om, hvor ofte børnene selv oplever at være fysisk aktive - og hvor ofte de er fysisk inaktive. Børnene er endvidere blevet spurgt om, hvorvidt de føler sig i god form, og om de har lyst til at bevæge sig mere, end de gør allerede. Endelig har man spurgt til de 11-15-åriges kendskab til ovenstående anbefalinger.

6.2 Fysisk aktivitet

Som indikation på 11-15-åriges fysiske aktivitetsniveau er der i denne undersøgelse spurgt til, hvor mange dage man har været fysisk aktiv⁷ i mindst en time i løbet af de sidste syv dage.

Figur 6.1

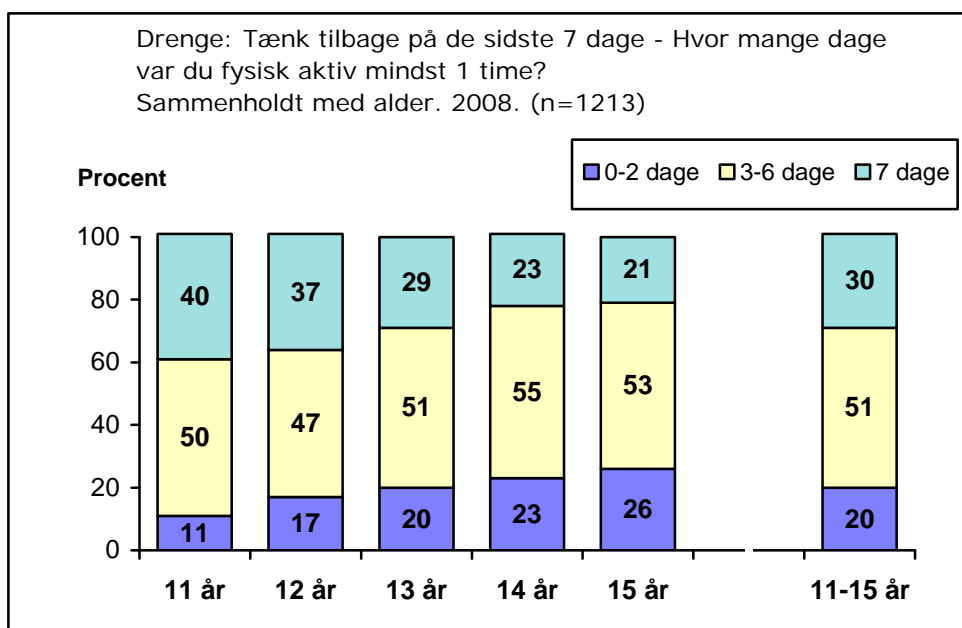

⁷ Fysisk aktivitet beskrives i spørgeskemaet som: *Fysisk aktivitet er enhver form for aktivitet, som får dit hjerte til at slå hurtigere, og gør dig forpustet noget af tiden. Det kan fx være sport, at stå på skateboard eller at gå/cykle til skole.*

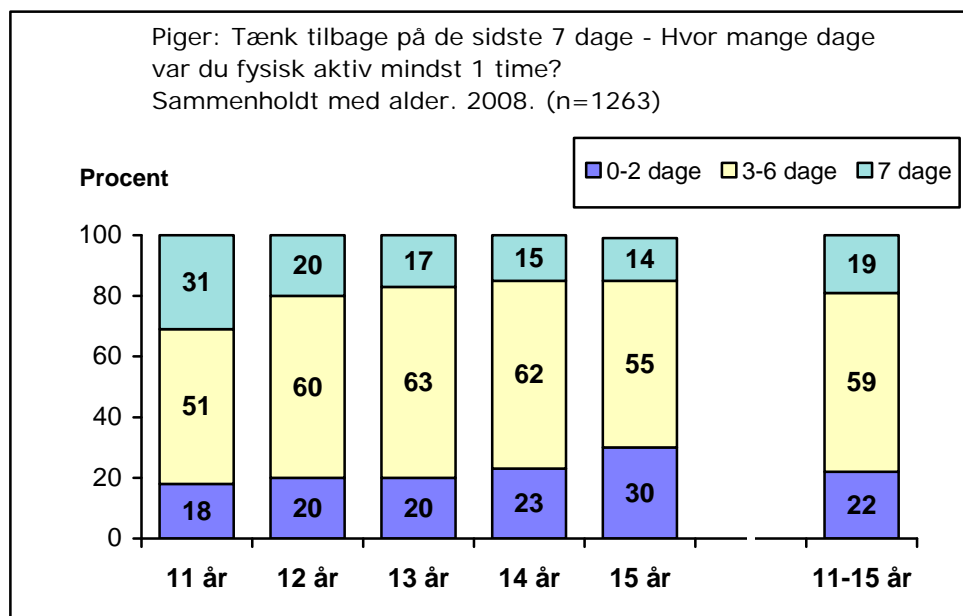
Undersøgelsen viser, at der er en signifikant sammenhæng mellem, hvor ofte man er fysisk aktiv mindst en time i løbet af en dag, og hvor gammel man er. Det vil sige, at jo yngre man er i aldersintervallet 11-15 år, desto signifikant større er sandsynligheden for, at man har været fysisk aktiv i mindst en time målt på en tilfældig dag ($p < 0,01$). Sammenhængen ses for begge køn.

Det gennemsnitlige antal dage, hvor eleverne har været fysisk aktive i mindst en time, er signifikant højere for drenge end for piger på alle alderstrin ($p < 0,01$). Således har 11-15-årige drenge været fysisk aktive i mindst en time 5,6 dage de seneste 7 dage, hvor pigerne i samme aldersgruppe har været aktive 5,2 dage. Samlet har de 11-15-årige været aktive i mindst en time om dagen i 5,4 dage i den foregående uge.

Figur 6.2

Figur 6.3

Det er første gang, at spørgsmålet om, i hvor høj grad man lever op til anbefalingen om 1 times fysisk aktivitet, er stillet på denne måde, og derfor er der ikke noget sammenligningsgrundlag med de tidligere undersøgelser.

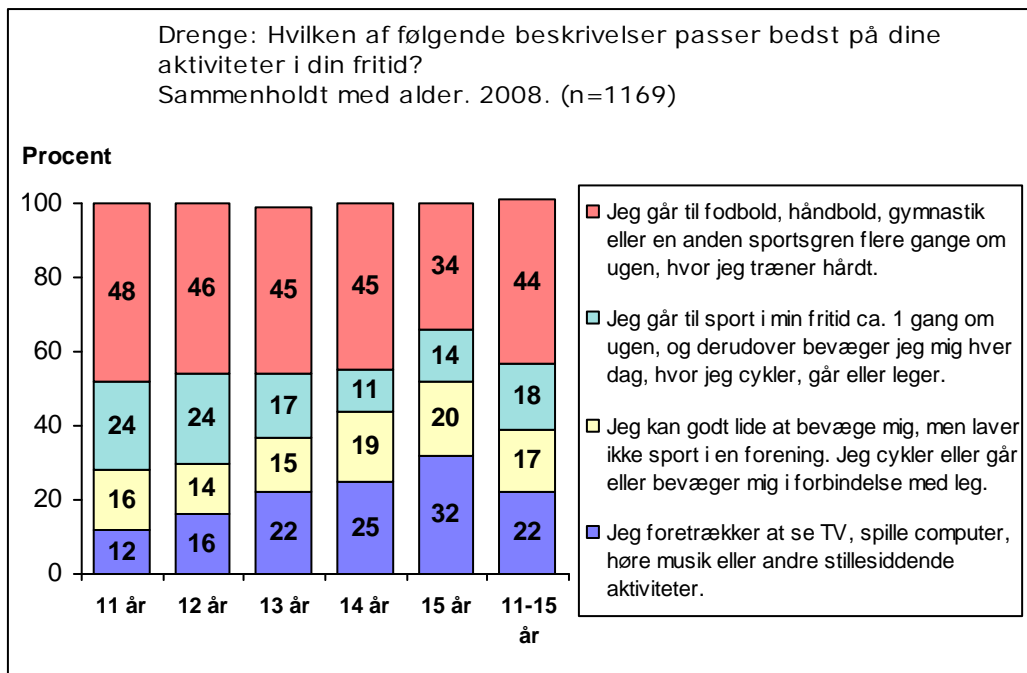
Der er i de tidligere undersøgelser (2003-2006) spurgt om: ”Hvor lang tid bruger du om dagen på at cykle, gå lege, dyrke sport osv.?” Resultaterne viste, at der i den treårsperiode var et successivt og signifikant fald i andelen af drenge og piger, der var fysisk aktive mindst en time om dagen ($p < 0,01$). Hvorvidt denne nedadgående trend også fortsætter efter 2006, kan først kommende målinger give svar på.

6.3 Egen beskrivelse af deres fysiske aktivitetsniveau

I undersøgelsen er de 11-15-årige blevet præsenteret for fire beskrivelser af et fysisk aktivitetsniveau i fritiden og bedt om at udpege den beskrivelse, der passer bedst på dem selv.

Beskrivelserne spænder fra at træne hårdt og regelmæssigt til primært at lave stillestående aktiviteter. På baggrund af de 11-15-åriges angivelse af deres aktivitetsniveau er de blevet inddelt i fire grupper.

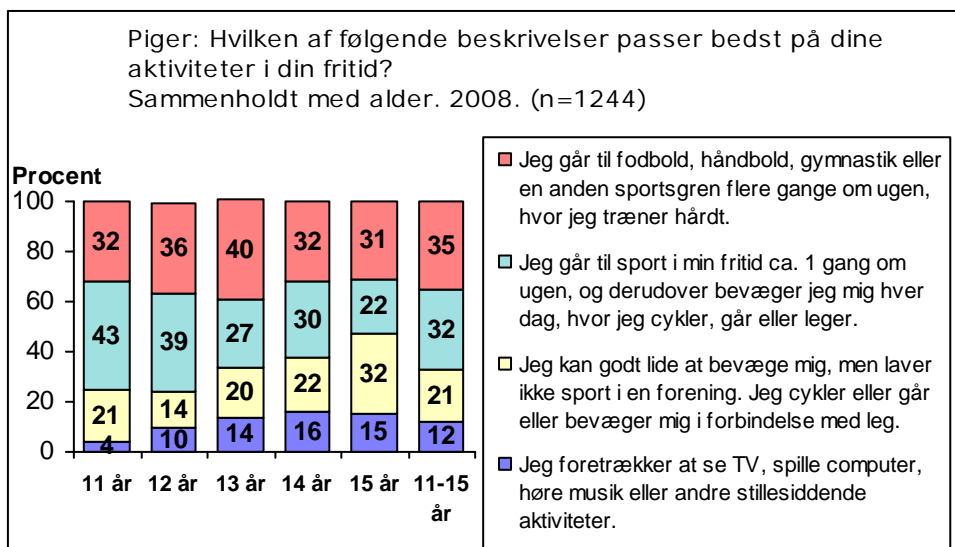
Figur 6.4

Resultaterne viser, at jo ældre drengene er, des mere foretrækker de stillesiddende aktiviteter, der ikke er fysisk krævende ($p < 0,01$). Samme tendens kan også ses hos pigerne, hvor andelen, der foretrækker at se tv eller lignende stillesiddende aktiviteter, stiger fra fire % blandt de 11-årige til 15 % blandt de 15-årige. Det vil sige, at jo ældre pigerne er, desto større er sandsynligheden også for, at de foretrækker stillesiddende aktiviteter ($p < 0,01$)(Se figur 6.5).

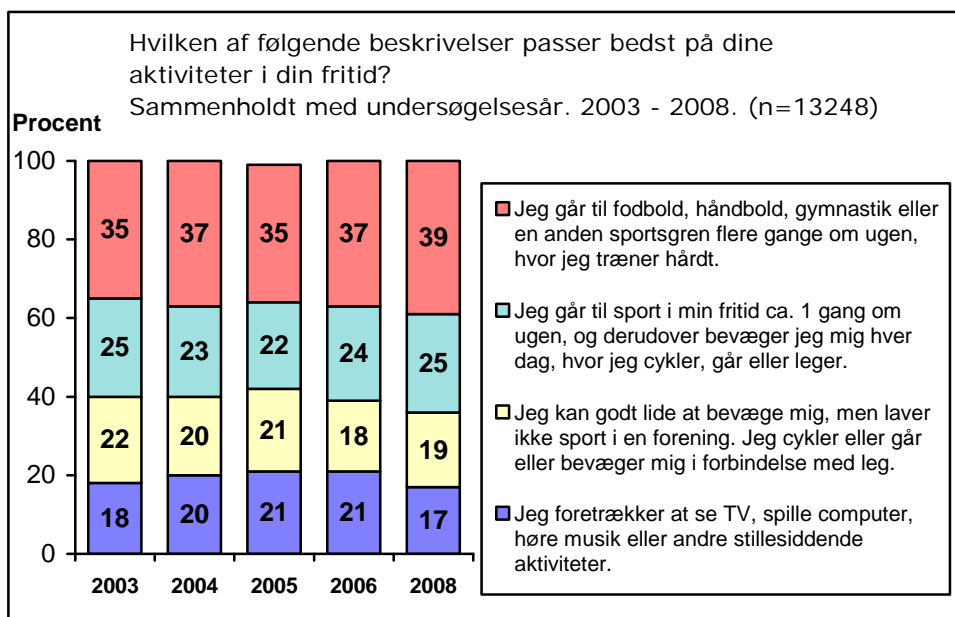
Andelen af drenge og piger, der vælger at beskrive deres fysisk aktivitets niveau ud fra en af de to beskrivelser af (forholdsvis) passiv karakter, stiger således med alderen. Tallet går fra ca. en fjerdedel blandt de 11-årige til ca. halvdelen blandt de 15-årige. Samtidig falder andelen, der dyrker en eller anden form for foreningsorganiseret idræt, fra ca. tre fjerdedele til ca. halvdelen i den femårsperiode.

Figur 6.5

Siden 2003, da spørgsmålet for første gang blev stillet, og frem til 2008 er der stort set ikke sket nogen forandringer i svarfordelingen, når vi ser på aldersgruppen som helhed.

Figur 6.6

6.4 Føler man sig i god form?

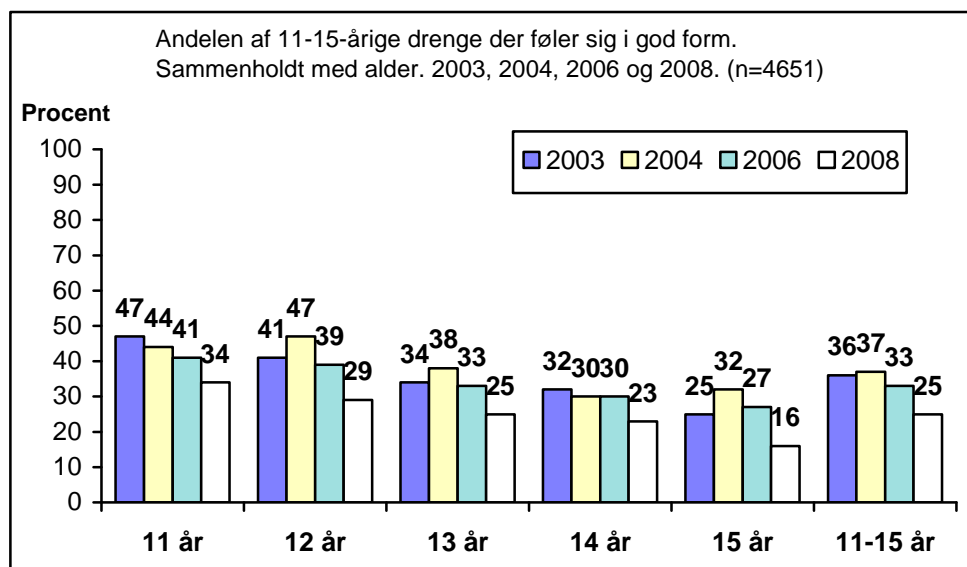
Færre og færre 11-15-årige føler, at de er i god form – både blandt drenge og piger.

I 2008 svarede hver fjerde dreng i 11-15-årsalderen, at han føler sig i god form. I 2006 var det hver tredje, der følte sig i god form.

Blandt de 11-15-årige piger er andelen, der føler sig i god form, faldet til næsten det halve fra 2006 til 2008. I 2008 er det kun ca. hver ottende pige i den aldersgruppe, der føler sig i god form, mod godt hver femte i 2006.

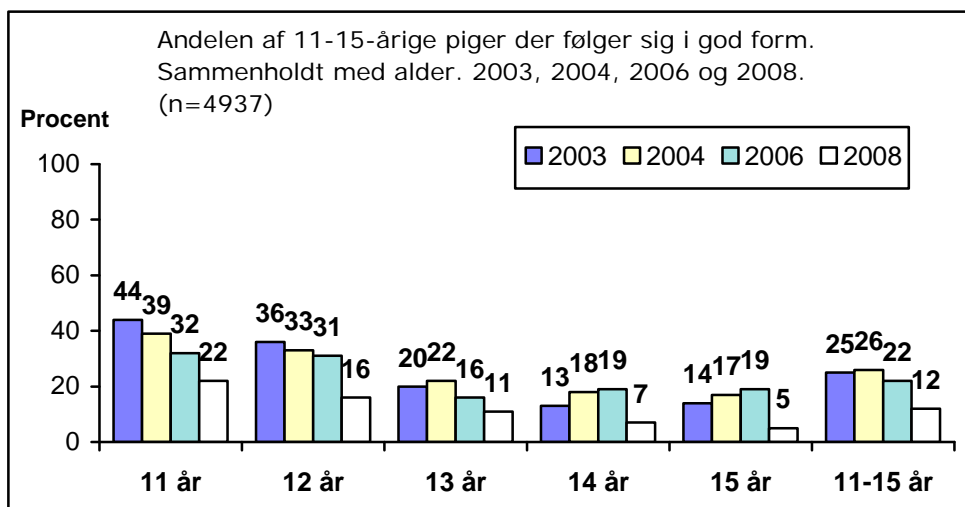
Der er en signifikant større andel blandt drengene end blandt pigerne i hver aldersgruppe, der føler sig i god form.

Figur 6.7

Der er en signifikant sammenhæng mellem alder, og at føle sig i god form blandt både drenge og piger ($p < 0,01$). Andelen, der mener, de er i god form, falder successivt med stigende alder – fra 34 % blandt de 11-årige drenge til 16 % blandt de 15-årige. Hos pigerne falder andelen, der føler sig i god form, fra 22 % blandt de 11-årige piger til 5 % blandt de 15-årige.

Figur 6.8

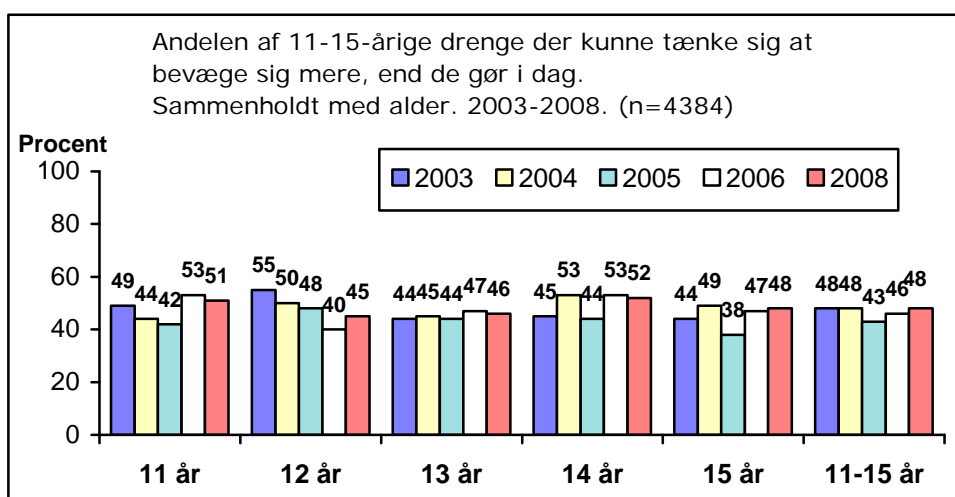

6.5 Kunne man tænke sig at bevæge sig mere, end man gør i dag?

48 % af de 11-15-årige drenge og 63 % af pigerne kunne tænke sig at bevæge sig mere, end de gør i dag. Forskellen mellem kønnene er signifikant ($p < 0,01$).

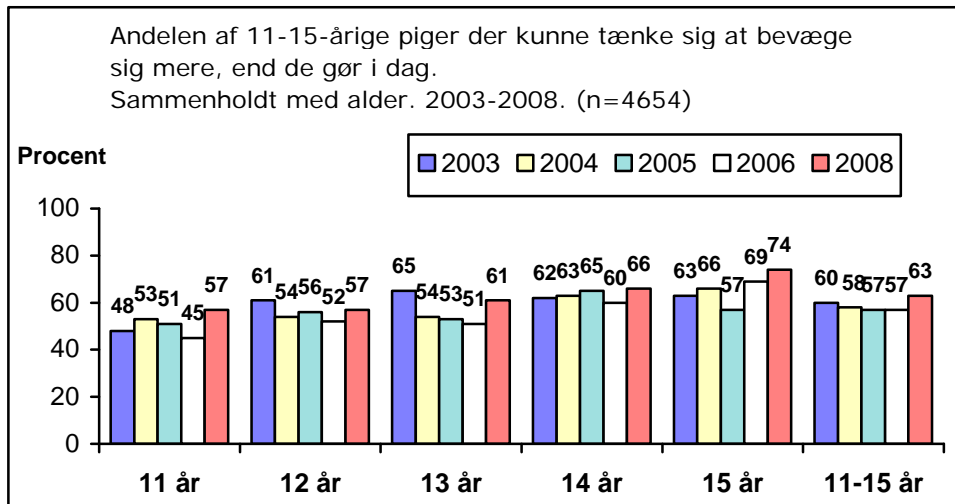
Andelen af 11-15-årige drenge, der svarer bekræftende på spørgsmålet ”Kan du tænke dig at bevæge sig mere, end du gør i dag”, er på samme niveau i 2008 som i 2003, da spørgsmålet for første gang blev stillet. Når de forskellige aldersgrupper, undersøges hver for sig, er der heller ikke sket nogen større forandring i holdning, de seneste fem år.

Figur 6.9

Blandt pigerne har andelen, der kunne tænke sig at bevæge sig mere, også ligget forholdsvis stabilt siden 2003 på omkring 60 %, dog højere i 2008 end i de fire foregående undersøgelser.

Figur 6.10

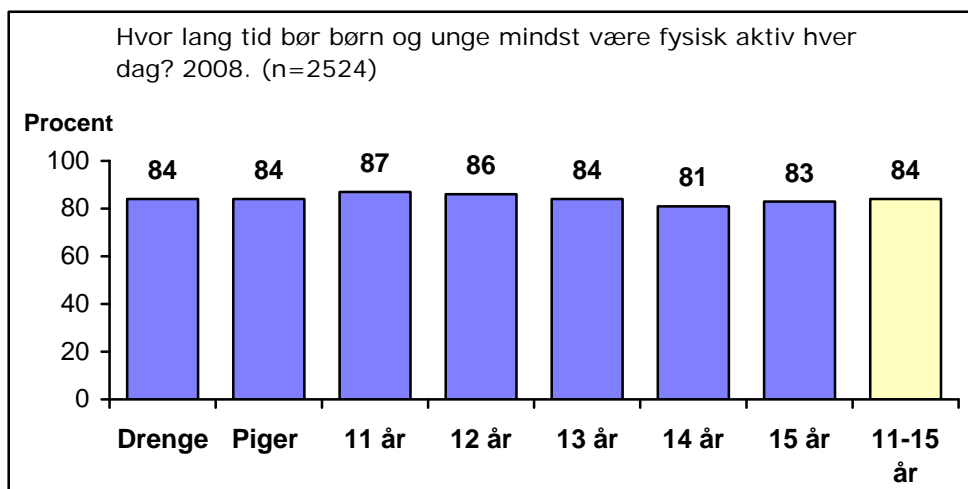

Derudover er der blandt pigerne (til forskel fra drengene) en signifikant sammenhæng mellem ønsket om at bevæge sig mere og alder ($p < 0,01$). Jo ældre pigerne er, desto større en andel kunne tænke sig at bevæge sig mere. Sådan forholdt det sig også i 2006.

6.6 Kendskab til anbefalingen om fysisk aktivitet

Sundhedsstyrelsen anbefaler som nævnt at alle børn og unge under 18 år, skal være fysisk aktive (med moderat intensitet) i mindst 60 minutter pr. dag. 84 % af de 11-15-årige har kendskab til denne anbefaling.

Figur 6.11

Der er ingen forskel i viden mellem drenge og piger om, hvor lang tid pr. dag man som 11-15-årig bør være fysisk aktiv, mens der er signifikant flere 11- og 12-årige end 13-, 14- og 15-årige, der ved, at man anbefaler mindst 60 minutter hver dag ($p < 0,05$).

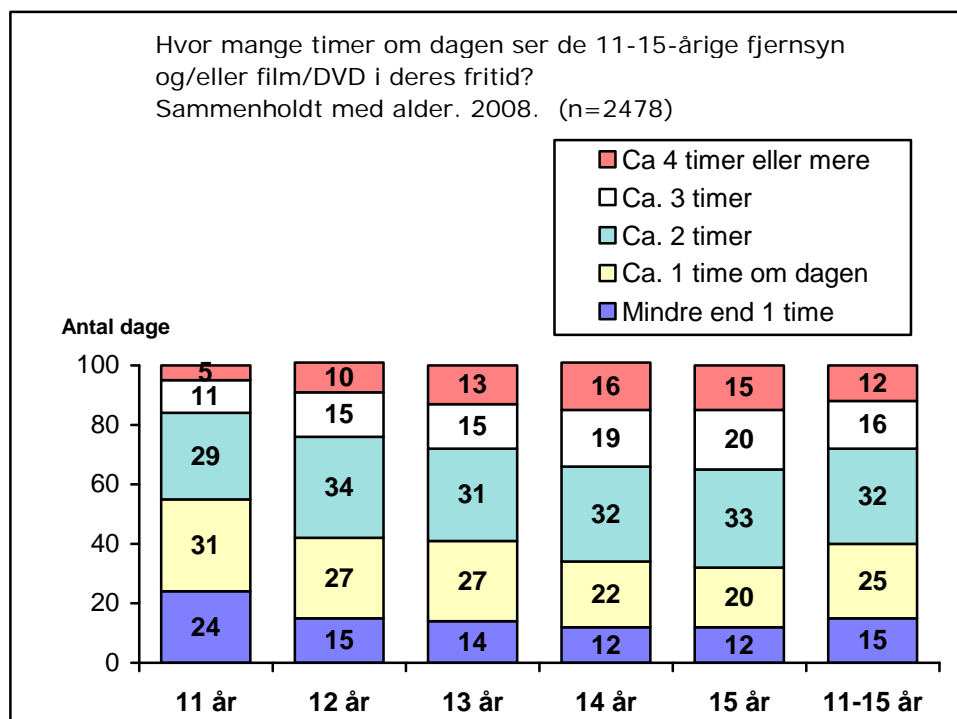
6.7 Fysisk inaktivitet

Den tid, som 11-15-årige bruger på aktiviteter, hvor de er fysisk inaktive, fx at se fjernsyn eller bruge computer, er også blevet undersøgt.

Som indikation på hvor lang tid 11-15-årige bruger på fysisk inaktive aktiviteter, er de 11-15-årige blevet spurgt om, hvor lang tid de bruger dagligt på at se fjernsyn/video/dvd, samt på at sidde foran computeren (se figur 6.12 og 6.15).

I 2008 ser lidt mere end hvert fjerde barn på 11-15 år fjernsyn eller video i mindst 3 timer pr. dag, både blandt drenge og piger. Der er signifikant sammenhæng ($p < 0,01$) mellem, hvor lang tid man sidder og ser fjernsyn, film og DVD, og hvor gammel man er. Jo ældre man er, desto længere tid bruger man på tv og film.

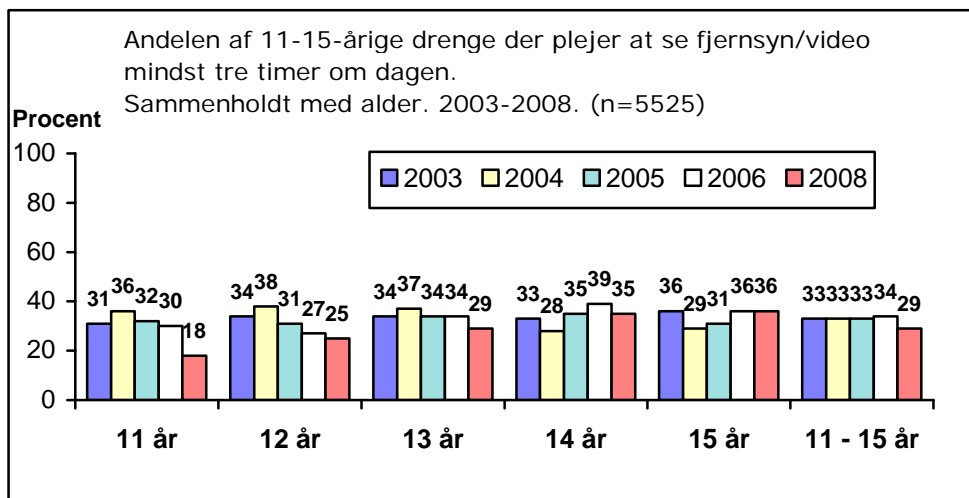
Figur 6.12

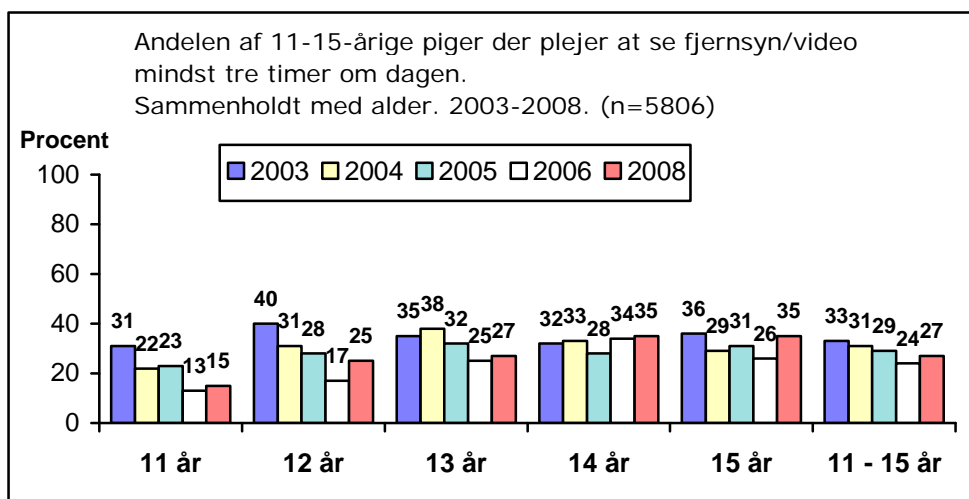
Der er en tendens til, at fjernsynsforbruget er faldet blandt de yngste i aldersgruppen, de 11- og 12-årige over de sidste 5 år. Dvs. at de 11-12-årige ser mindre fjernsyn på en gennemsnitlig dag i 2008, end de har gjort de tidligere fem år.

Derimod har de 13-15-årige haft et nogenlunde stabilt tv-forbrug i tidsperioden 2003-2008

Figur 6.13

Figur 6.14

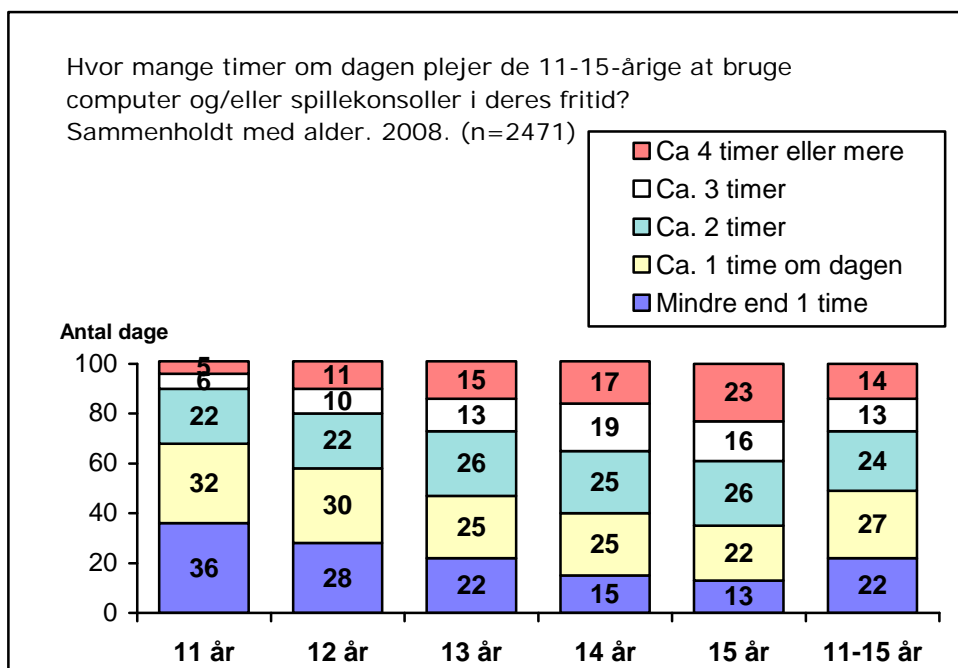

Tidsforbruget, hvad angår fjernsyn/video/dvd, har således været svagt faldende blandt de 11-12-årige drenge og piger, mens niveauet har været mere eller mindre konstant for 13-15-åriges vedkommende – uanset køn.

6.8 Tidsforbrug foran computeren

Hvad angår tidsforbruget foran computeren, er der også signifikant sammenhæng med alder ($p < 0,01$). Jo ældre drengene og pigerne er, i aldersintervallet 11 til 15 år, jo længere tid sidder de i gennemsnit foran skærmen.

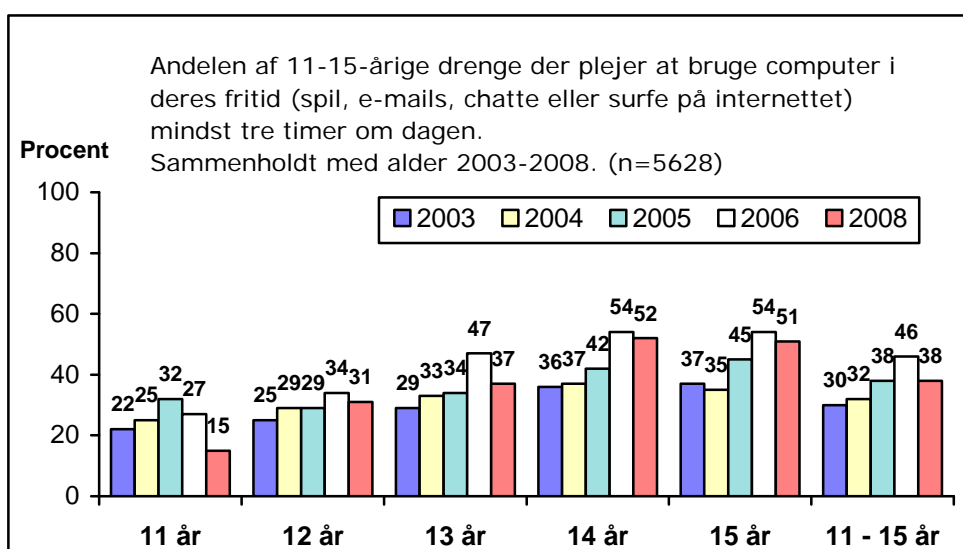
Figur 6.15

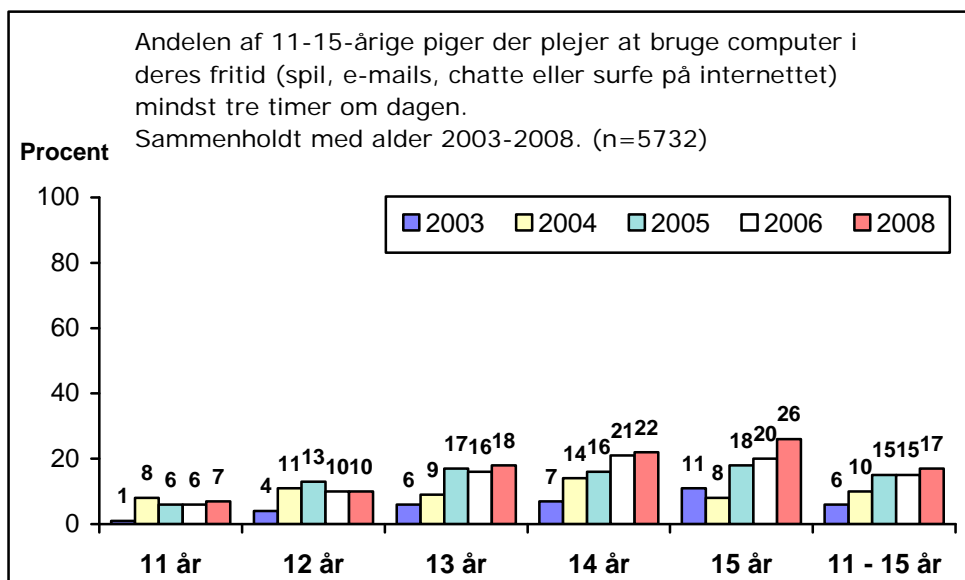
Til forskel fra tidsforbruget foran fjernsynet er der sket en signifikant stigning i tidsforbruget foran computeren i perioden 2003-2008 – både for drengenes og pigernes vedkommende ($p < 0,01$) (se figur 6.16 og 6.17), selv om der for drengenes vedkommende er sket et mindre fald i tidsforbruget siden den forrige undersøgelse i 2006.

I alle fem år, hvor der er målt på tidsforbruget på computere, er der på hvert alders-trin signifikant flere drenge end piger, der sidder mindst tre timer om dagen foran computeren ($p < 0,01$). I 2008 bruger 38 % af drengene i alderen 11-15-år således mindst 3 timer om dagen på computeren, mod 17 % af pigerne.

Figur 6.16

Figur 6.17

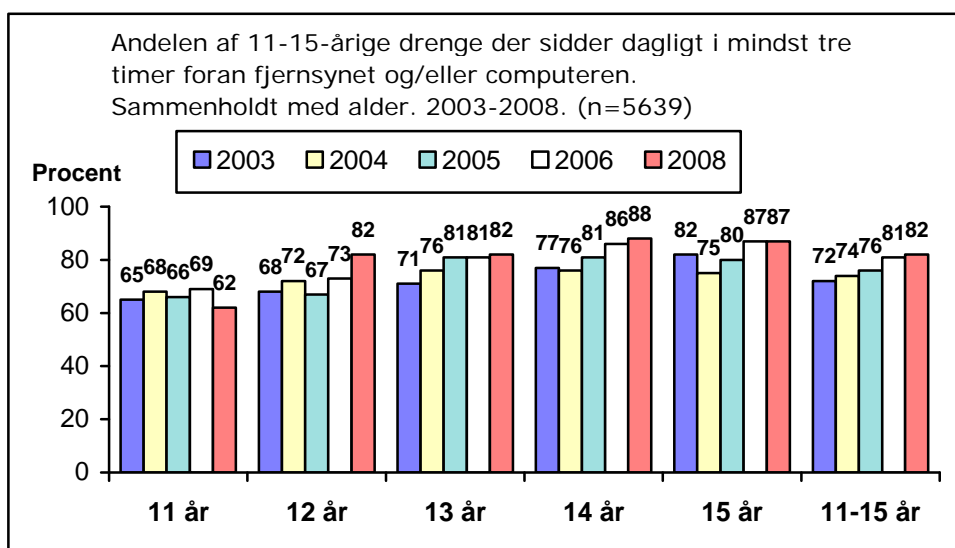

6.9 Samlet tid på fysisk inaktive aktiviteter

Den samlede tid, som de 11-15-årige bruger på fysisk inaktive aktiviteter (fjernsyn/video og computer), er steget.

I 2008 brugte 82 % af de 11-15-årige drenge dagligt mindst tre timer foran fjernsynet og/eller computeren i deres fritid, sammenlignet med 72 % i 2003. Der har været en signifikant stigning i andelen af drenge, som dagligt sidder tre timer eller mere foran fjernsynet og/eller computeren i de forløbne fem år ($p < 0,01$) (se figur 6.15 og 6.16).

Figur 6.18

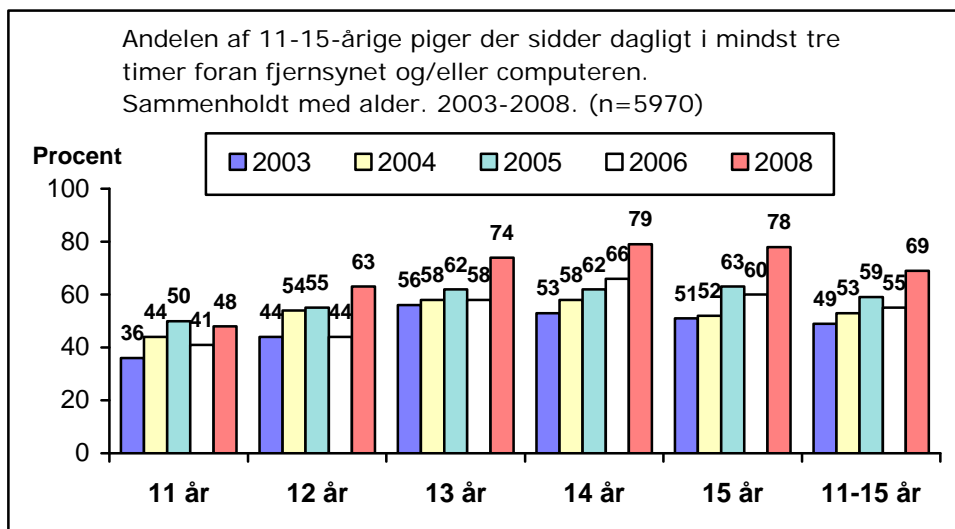

Andelen af piger, der sidder mindst tre timer foran fjernsynet/videoen eller computeren dagligt er ligesom for drengenes vedkommende steget signifikant i løbet af de sidste fem år ($p < 0,01$). I 2008 bruger 69 % af pigerne således mindst tre timer foran fjernsynet/videoen eller computeren hver dag, mod 55 % i 2006.

Der er dog stadig en markant større andel blandt drengene, der bruger mindst tre timer pr. dag foran fjernsynet og/eller computeren, end der er blandt pigerne. Forskellen er signifikant - ikke kun for aldersintervallet som helhed - men også på hvert enkelt alderstrin ($p < 0,01$).

Blandt både drenge og piger var der i 2008 signifikant sammenhæng mellem alder og det samlede daglige tidsforbrug foran fjernsynet og computeren ($p < 0,01$). Med andre ord tilbringer en større andel mere end tre timer foran fjernsyn og computeren, jo ældre de bliver. Det store spring i tidsforbrug i 2008 for begge køns vedkommende sker fra 11- til 12-års-alderen. I undersøgelsen fra 2006 gik skillelinjen mellem de 12- og 13-årige. Det betyder således, at de 12-åriges tidsforbrug, på fjernsyn og computer, i 2008 mere ligner de 13-åriges end de 11-åriges.

Figur 6.19

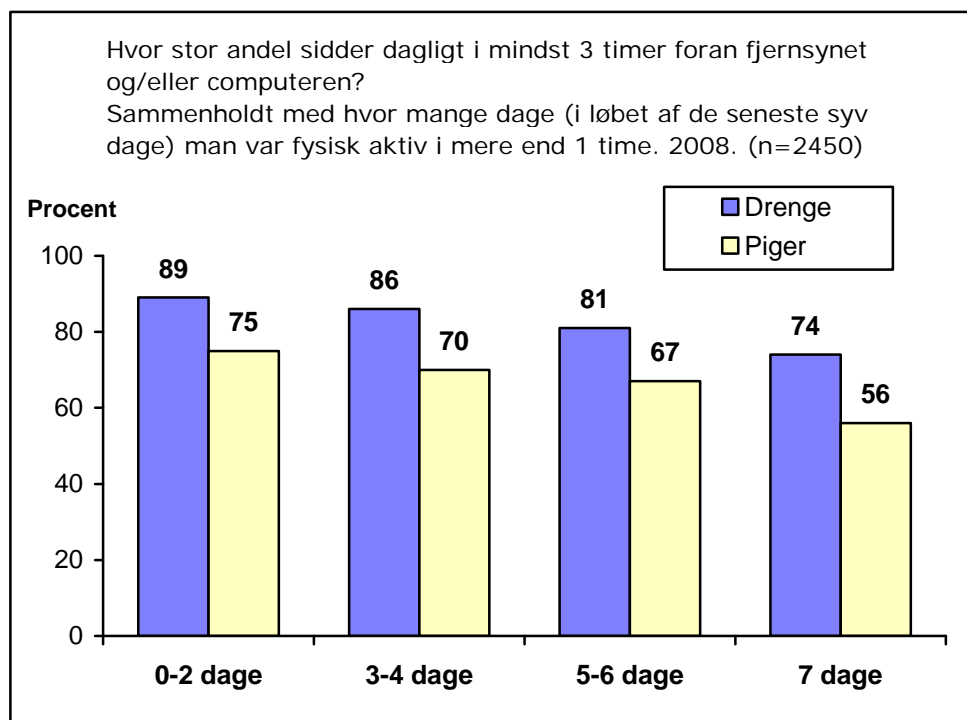

6.10 Fysisk aktivitet og fysisk inaktivitet

Når der ses på de 11-15-årige som helhed, er der en signifikant sammenhæng mellem, hvor meget tid de bruger på at være fysisk aktive, og den tid de bruger foran fjernsynet og computeren ($p < 0,01$). Jo mere af det ene, desto mindre af det andet.

Både for drenge og piger er der en signifikant sammenhæng mellem, hvor lang tid de er fysisk aktive, og hvor meget tid de bruger foran computeren, fjernsynet, videoen og play station ($p < 0,01$). Jo mere fysisk aktivitet, jo mindre tid til de fysisk inaktive beskæftigelser, og jo mere tid der bruges på fysisk inaktive beskæftigelser, desto mindre tid bliver der brugt til fysisk aktivitet.

Figur 6.20

Figur 6.20 viser, at jo flere dage pr. uge man er fysisk aktiv i mindst en time, desto mindre er sandsynligheden for, at man dagligt sidder tre timer eller mere foran fjernsynet og/eller computeren.

Den første blå søjle i figur 6.20 viser, at 89 % af de 11-15-årige, der dyrker sport (i en time eller mere) i højst to dage om ugen, dagligt sidder mindst tre timer foran fjernsynet og/eller computeren, mens den blå søjle længst til højre viser at 74 % af de drenge, der dyrker en time sport alle ugens syv dage, dagligt sidder foran fjernsynet og/eller computeren i mindst tre timer.

6.11 Resumé af afsnit

Jo yngre man er, desto større er sandsynligheden for, at man har været fysisk aktiv i mindst en time målt på en tilfældig dag. En 11-årig er således gennemsnitligt fysisk aktiv i mindst en time 6 dage om ugen, mens en 15-årig vil være fysisk aktiv gennemsnitligt lidt under 5 dage om ugen. 40 % af de 11-årige har været aktive mindst en time hver dag.

Den samlede tid, som de 11-15-årige bruger på fjernsyn/video og computer, er steget. I 2008 brugte 82 % af de 11-15-årige drenge dagligt mindst tre timer foran fjernsynet og/eller computeren i deres fritid, sammenlignet med 72 % i 2003. For pigerne er stigningen gået fra 55 % i 2006 til 69 % i 2008.

84 % af de 11-15-årige har kendskab til Sundhedsstyrelsens anbefaling om fysisk aktivitet for børn og unge. Der er ingen forskel mellem drenge og piger.

7 Kostvaner

7.1 Indledning

Børn og unges kostvaner har afgørende betydning for deres sundhed og trivsel både på kort og lang sigt. Det er derfor vigtigt, at børn og unge får de næringsstoffer, vitaminer og mineraler, som kroppen har behov for, for at vokse og udvikle sig.

Derfor er de officielle kost anbefalinger, at børn og unge bør spise 3 måltider og 2-3 mellemmåltider om dagen, og at alle over 10 år spiser mindst 600 gram frugt og grønt (svarende til 6 stykker) om dagen. For at sikre at børn og unge har appetit til næringsrig mad, anbefales det, at sukker udgør maksimalt 10 % af den energi, som de indtager på en dag.

I denne undersøgelse stilles en række spørgsmål om de 11-15-åriges kostvaner og måltidsmønstre. Der spørges bl.a. til, hvor ofte børnene spiser morgenmad og frokost/madpakke i skolen. Desuden er der spørgsmål om, hvor ofte de spiser frugt, grønt, slik, chokolade eller is og drikker cola, sodavand og saft.

Spørgsmålene kan ikke afdække det faktuelle indtag, men beskriver derimod børnenes egen angivelse af, hvad - og hvor meget - de spiser og drikker til dagligt. Der er desuden medtaget spørgsmål om indtag af sodavand/saft samt anbefalingerne for henholdsvis frugt og grønt for at undersøge, i hvor høj grad børnene kender disse.

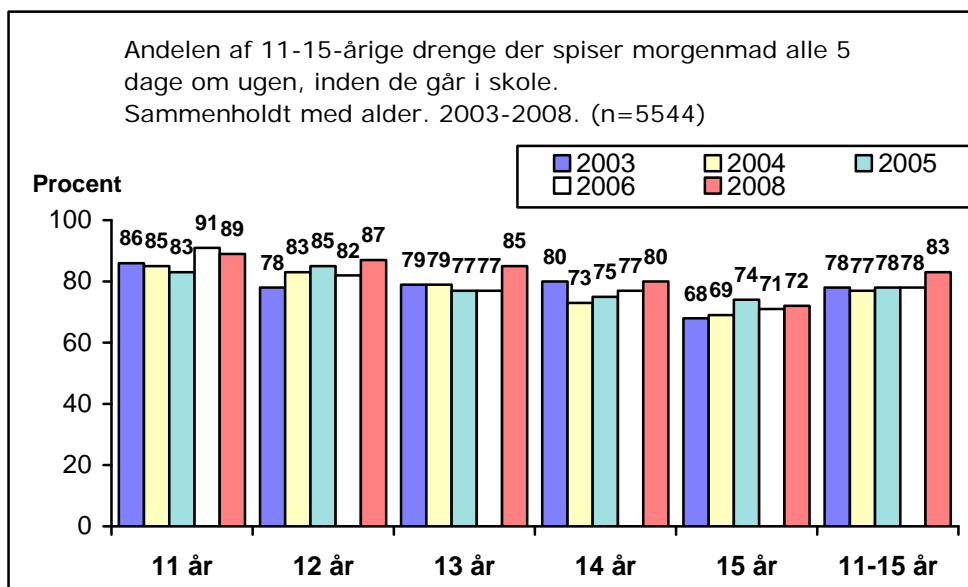
7.2 Morgenmad

Andelen af børn og unge, der spiser morgenmad, inden de går i skole, er steget signifikant i løbet af de seneste fem år for aldersgruppen 11-15 år som helhed. Denne tendens ses både for drenge og piger.

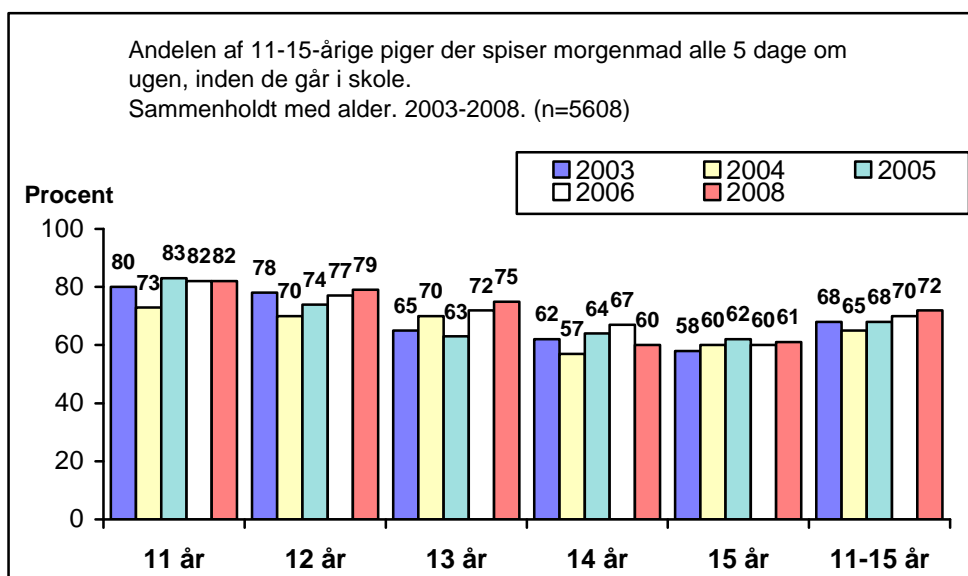
83 % af de 11-15-årige drenge spiser morgenmad alle fem dage om ugen i 2008, mens andelen af piger, der spiser morgenmad fem dage om ugen, er signifikant lavere med 72 % ($p < 0,01$).

Andelen, der spiser morgenmad hver dag, før de går i skole, falder hos både drenge og piger i takt med, at de bliver ældre. Denne sammenhæng er signifikant for både drenge og piger ($p < 0,01$).

Figur 7.1

Figur 7.2

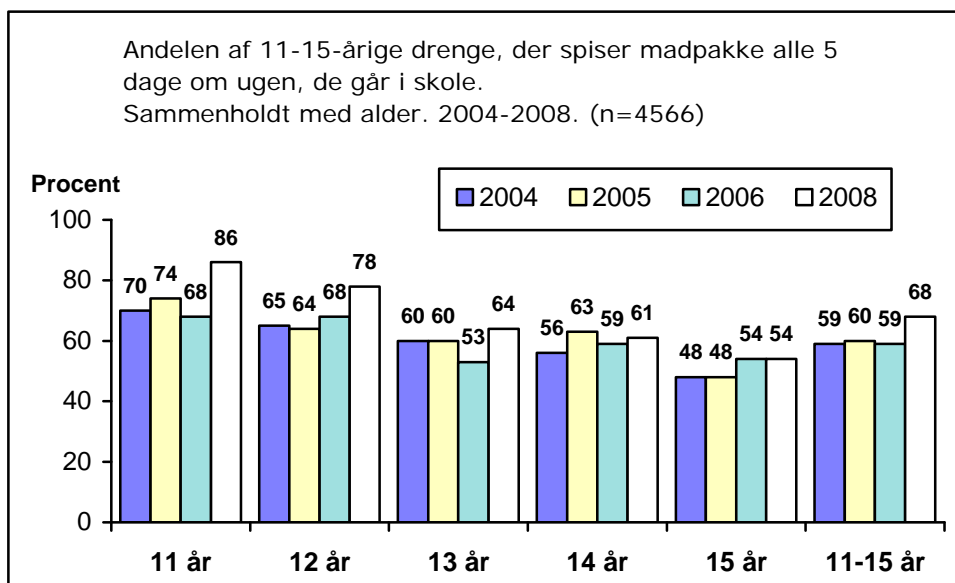
7.3 Frokost/madpakke i skolen

68 % af de 11-15-årige drenge og piger spiser dagligt frokost/madpakke i skolen i 2008. Andelen er den samme for begge køn.

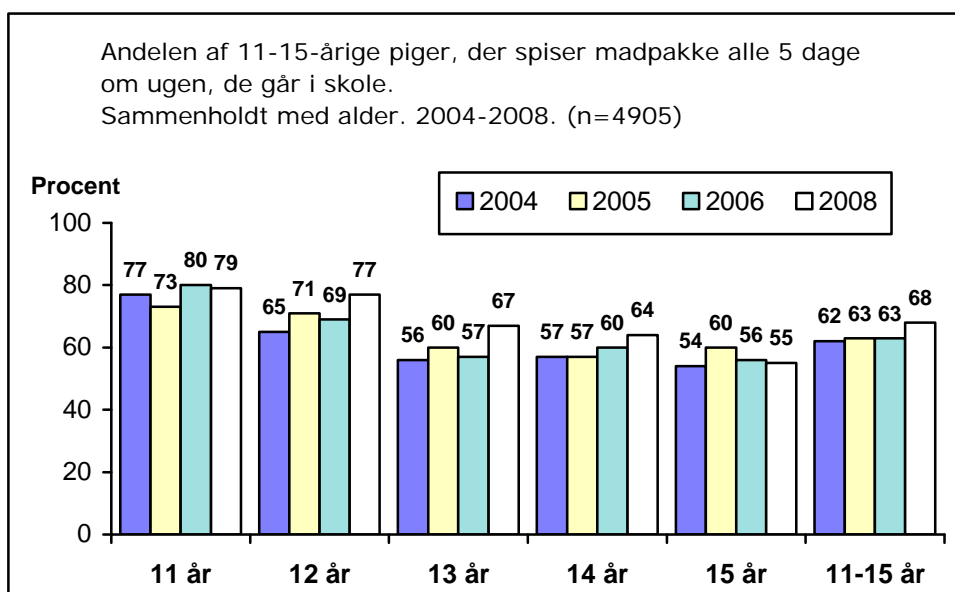
Niveauet har ligget på ca. 60 % i de forrige tre år (2004-06), men er således højere i denne undersøgelse.

Andelen, der spiser frokost/madpakke i skolen, falder med stigende alder både blandt drenge og piger ($p < 0,01$).

Figur 7.3

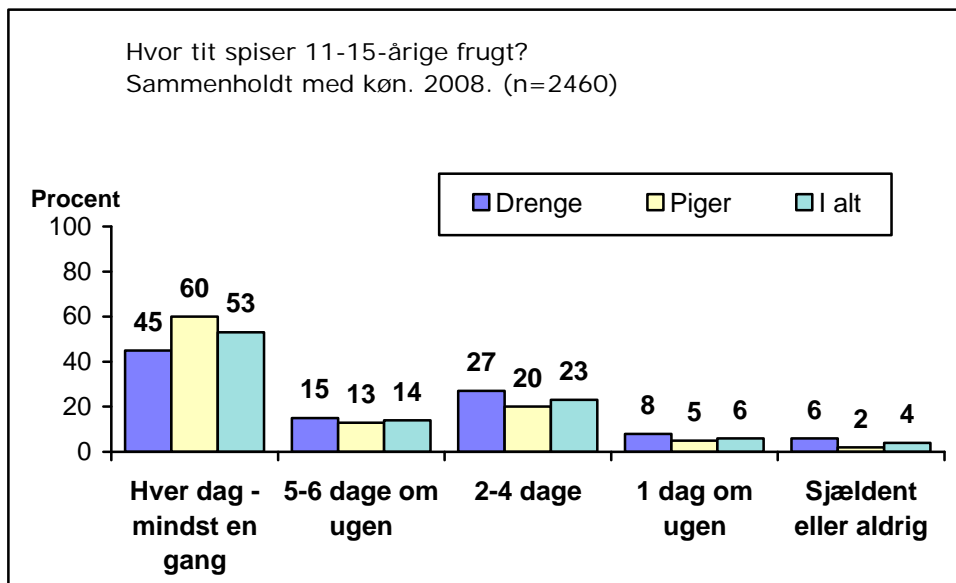
Figur 7.4

7.4 Frugt

53 % af de 11-15-årige spiser frugt hver dag. Pigerne spiser signifikant oftere frugt end drengene – idet henholdsvis 60 % af pigerne og 45 % af drengene spiser frugt dagligt ($p < 0,01$).

Figur 7.5

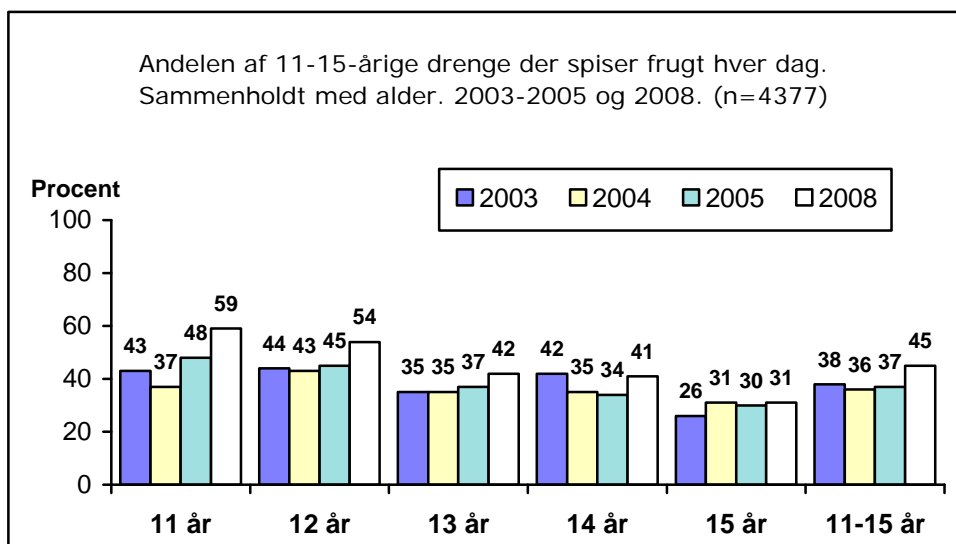

På samtlige alderstrin er der en signifikant større andel af piger end af drenge, der spiser frugt dagligt ($p < 0,01$).

I 2008 er andelen af drenge, der spiser frugt hver dag, dog steget i forhold til de tre tidligere undersøgelser. 45 % af de 11-15-årige i 2008 spiser således frugt hver dag, mod 36-38 % i de tre tidligere undersøgelser.

Der er en signifikant sammenhæng mellem alder og at spise frugt dagligt blandt drengene ($p < 0,01$). Jo yngre drengene er, desto større er andelen af dem, der spiser frugt hver dag. Næsten dobbelt så stor en andel blandt de 11-årige drenge, som blandt de 15-årige, spiser frugt hver dag – henholdsvis 59 % og 31 %.

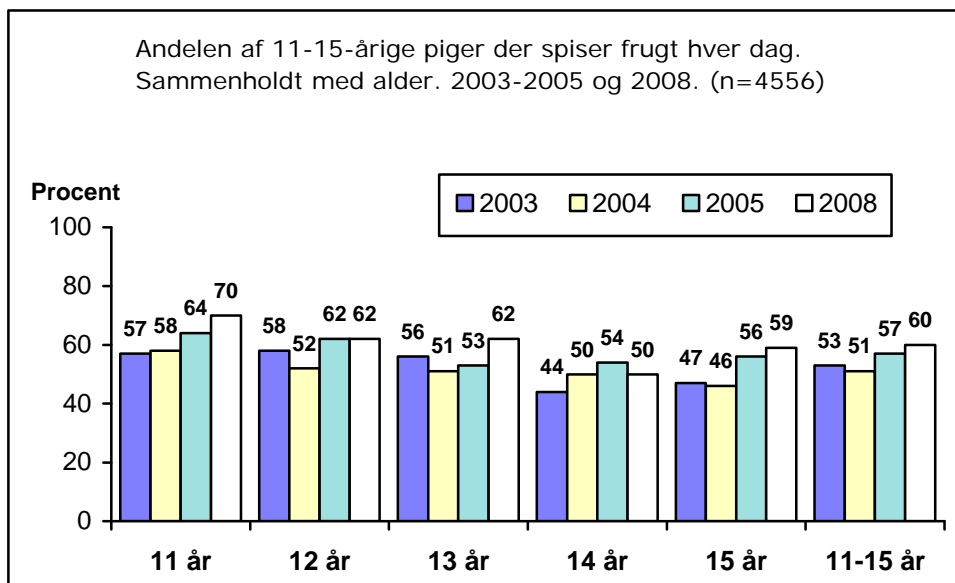
Figur 7.6

Blandt pigerne ses der også en signifikant sammenhæng mellem at spise frugt og alder ($p < 0,01$). Her er det - ligesom hos drengene - blandt de yngre aldersgrupper,

at man især finder mange, der spiser frugt dagligt. Forskellen ses især mellem de mange 11-årige, der spiser frugt dagligt og de øvrige aldersgrupper.

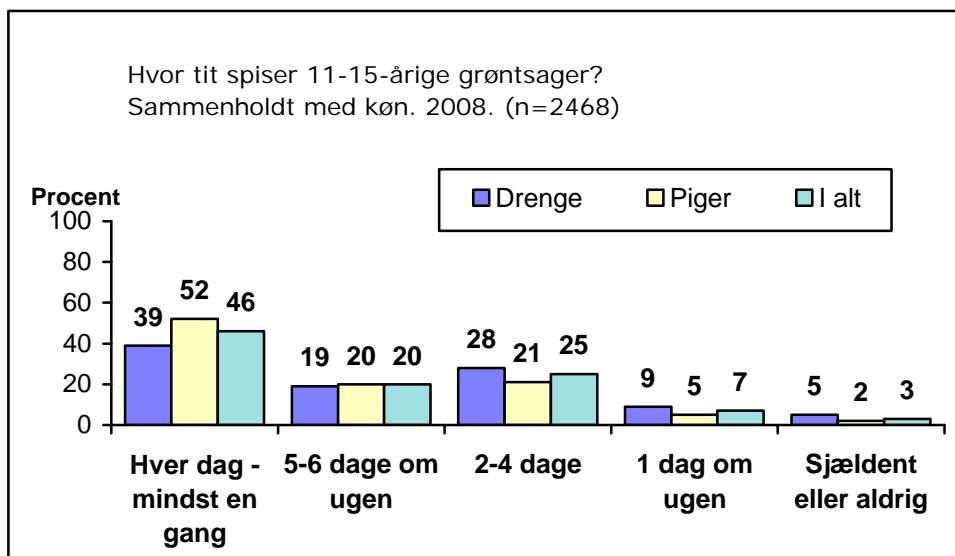
Figur 7.7

7.5 Grøntsager

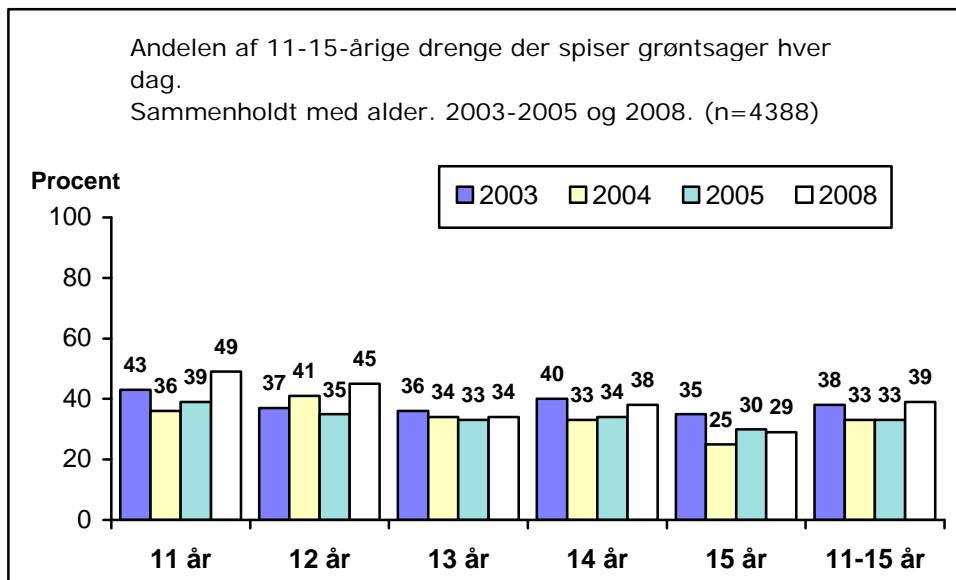
46 % af de 11-15-årige spiser grøntsager hver dag. Tilsvarende som for frugtindtaget, spiser pigerne signifikant oftere grøntsager end drengene ($p < 0,01$).

Figur 7.8

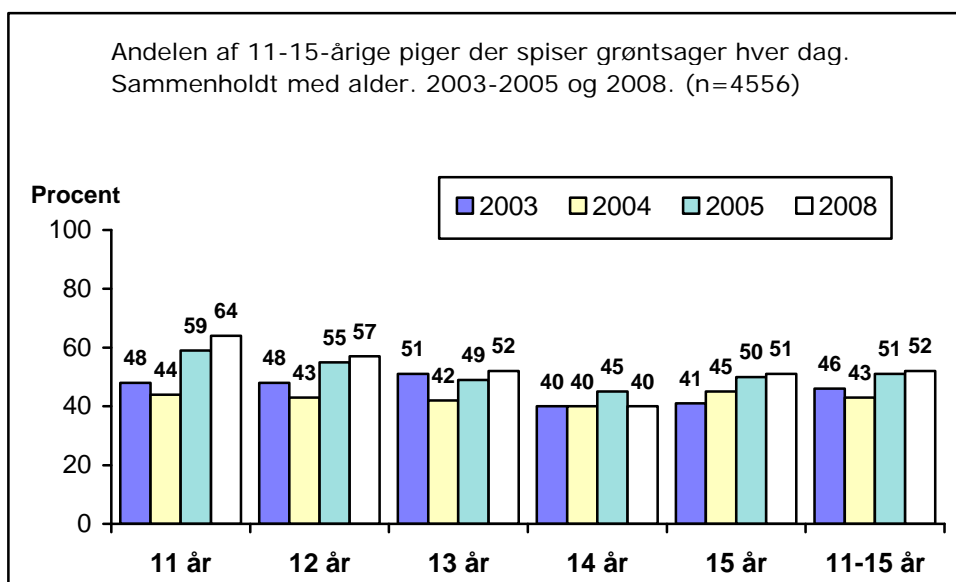

For både drenge og piger gælder, at andelen, der spiser grøntsager hver dag, falder med stigende alder. For begge køn er sammenhængen signifikant ($p < 0,01$).

Figur 7.9

Figur 7.10

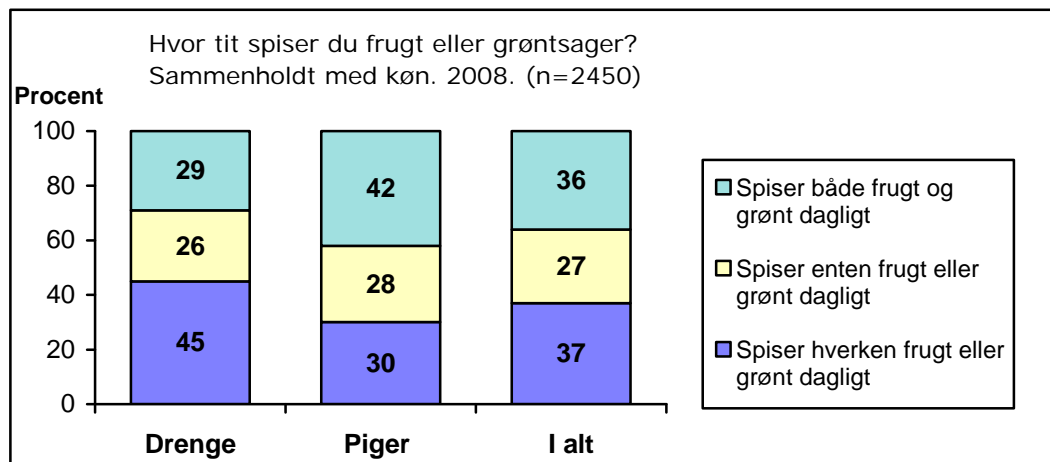
7.6 Frugt og grøntsager

36 % af de 11-15-årige drenge og piger spiser både frugt og grøntsager hver dag. 37 % spiser hverken frugt eller grøntsager dagligt.

Der er dog stor forskel mellem kønnene, idet 42 % af pigerne spiser *både* frugt og grønt hver dag, mens det kun gælder for 29 % af drengene.

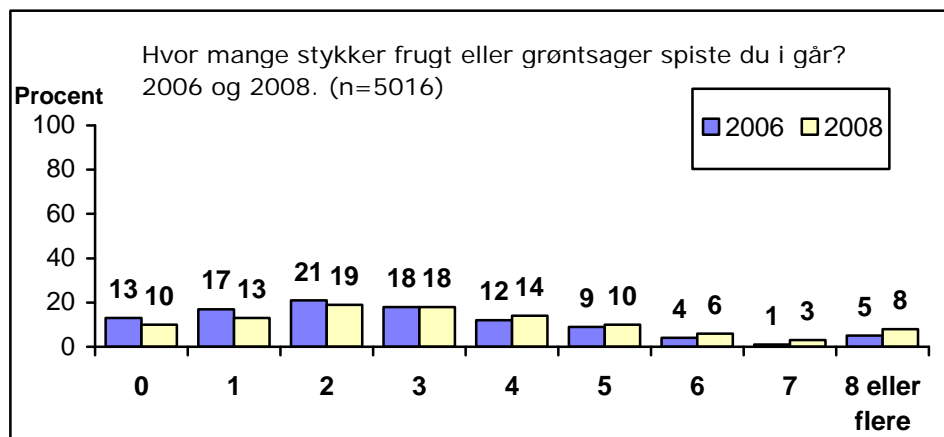
Der er samtidig også mange børn og unge, der hverken spiser frugt eller grøntsager dagligt. Det gælder for næsten hver tredje pige (30 %) og næsten halvdelen af drengene (45 %). Disse forskelle mellem drenge og piger er signifikante ($p < 0,01$).

Figur 7.11

I undersøgelsen blev de 11-15-årige ligeledes spurgt om, hvor mange stykker frugt eller grøntsager de spiste i går.

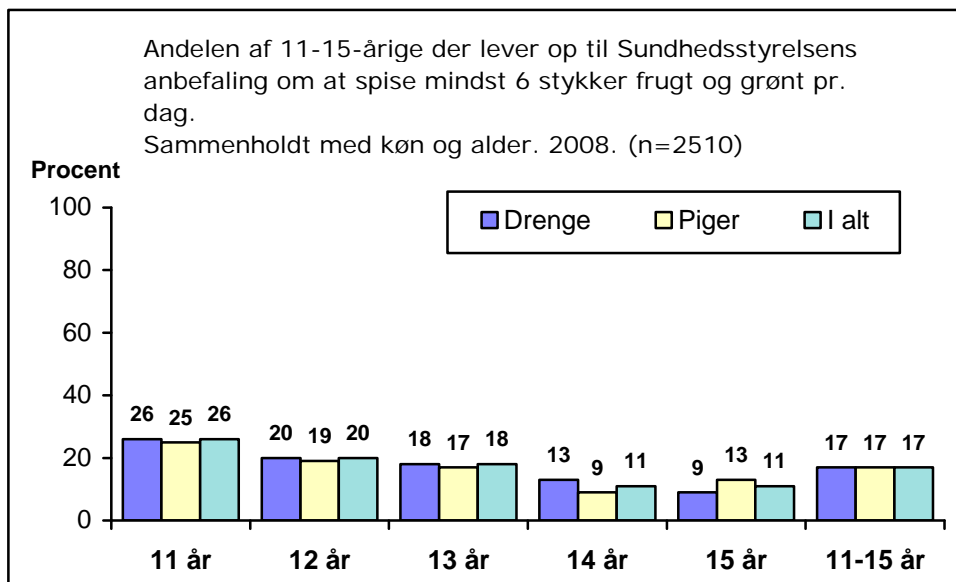
Figur 7.12

Kun hver sjette i aldersgruppen (17 %) lever op til Fødevarestyrelsens anbefalinger om at spise seks stykker frugt og grønt eller flere om dagen. Resultatet i 2008 er dog en fremgang, sammenlignet med undersøgelsen i 2006, hvor kun hver tiende (10 %) i alderen 11-15 år levede op til anbefalingen.

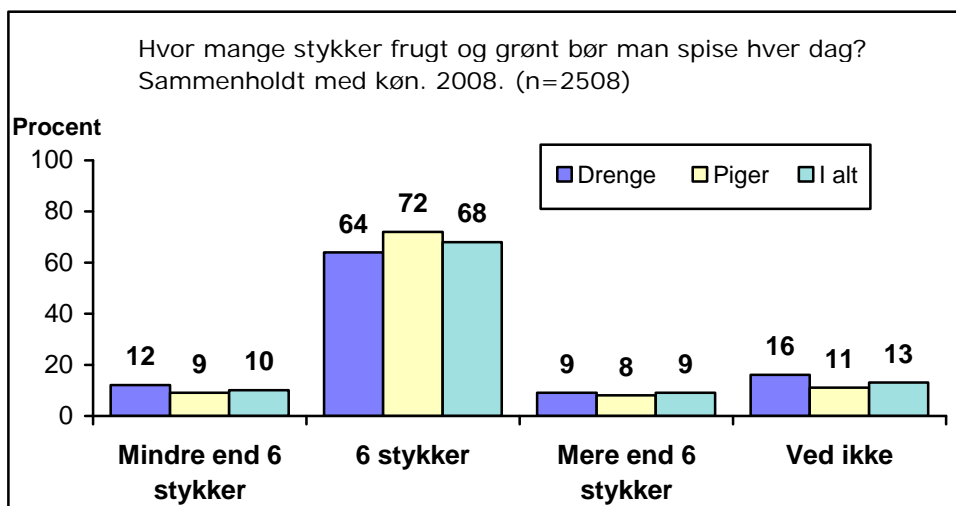
Undersøgelsen viser, at pigerne angiver, at de oftere spiser frugt og/eller grønt, end drengene. Alligevel ses der stort set ingen forskel mellem kønnene, når der ses på, hvor mange stykker frugt/grønt, piger og drenge konkret spiste ”i går”. Her er det den samme andel (17 %) af henholdsvis piger og drenge, der lever op til kravet om seks stykker frugt og grønt pr. dag

Figur 7.13

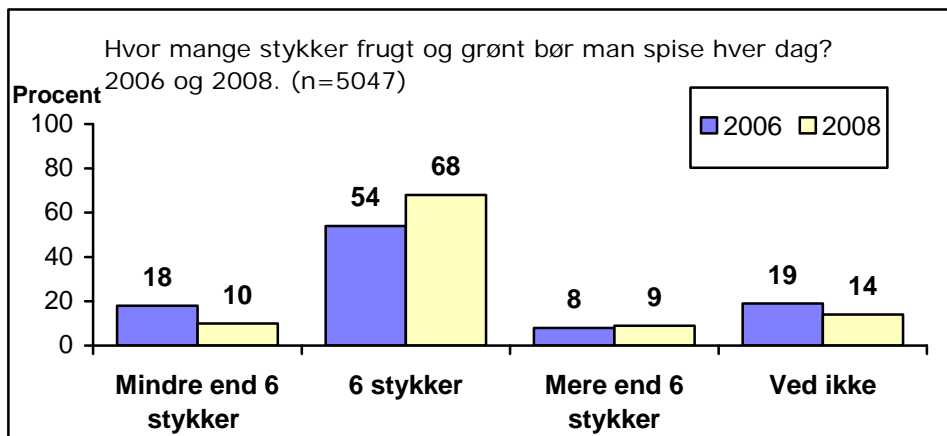
68 % af de 11-15-årige kender anbefalingen om, at man bør spise mindst seks stykker frugt og/eller grønt hver dag. Der er ingen signifikant forskel i kendskabet til anbefalingen mellem drenge og piger.

Figur 7.14

Vidensniveauet er steget fra 2006 til 2008, idet kun omkring halvdelen (54 %) af de 11-15-årige kendte til anbefalingen i undersøgelsen i 2006, mod 68 % i 2008.

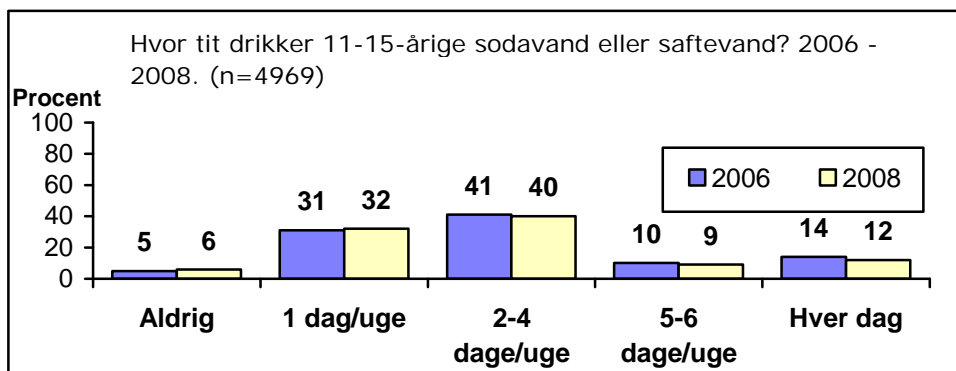
Figur 7.15

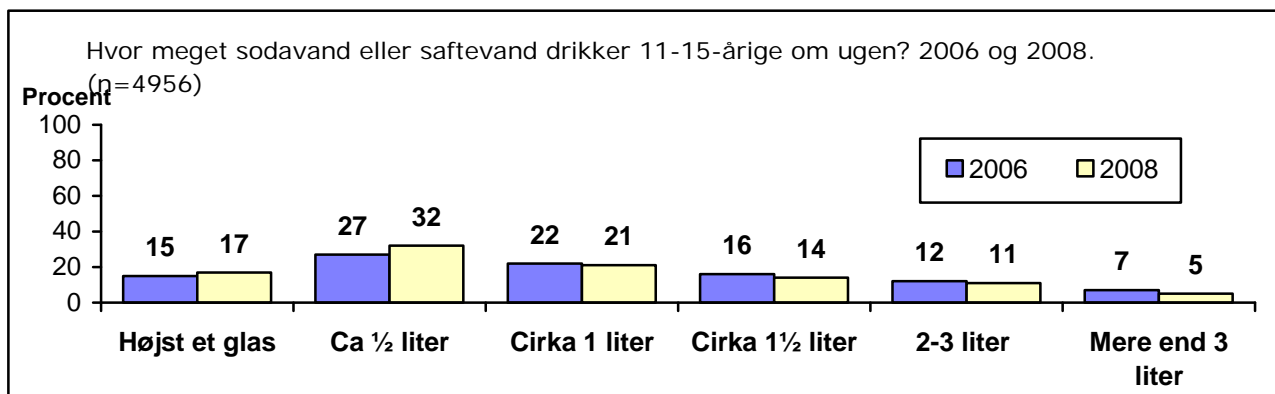
7.7 Sodavand og saftvand

38 % af de 11-15-årige drikker sodavand eller saftvand højst en gang om ugen. 12 % drikker sodavand eller saftvand dagligt.

Figur 7.16

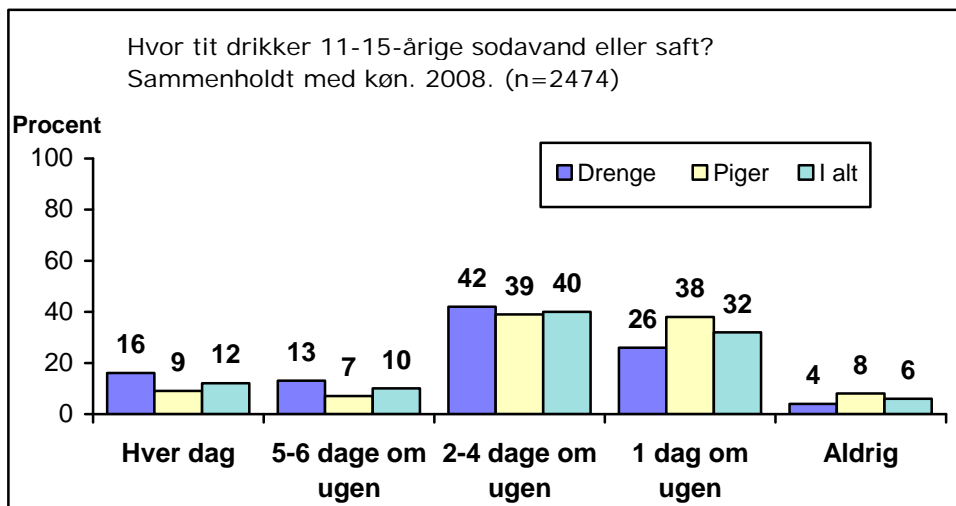

Figur 7.17

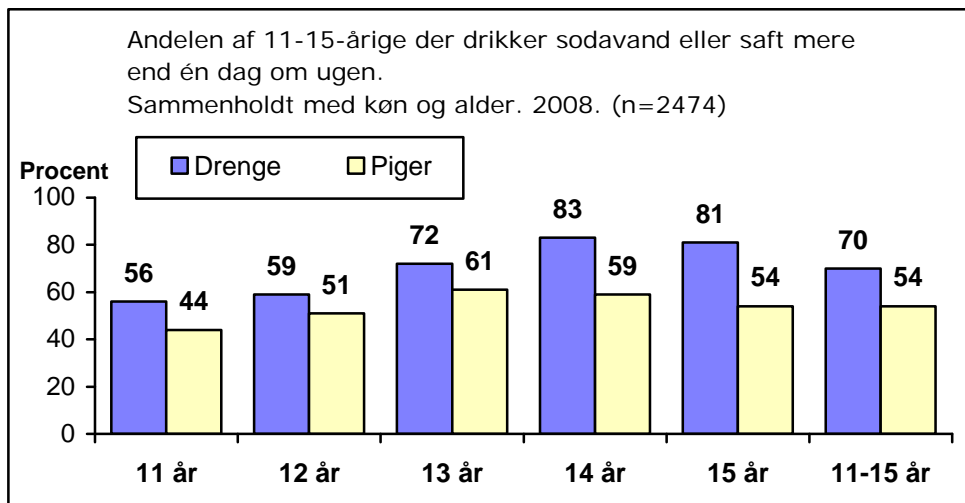
Ser vi på mængden af sodavand og saftvand, der bliver drukket i løbet af en uge, er mængden signifikant højere i 2006 end 2008 ($p < 0,01$). I 2006 drak 58 % af de 11-15-årige mere end en halv liter sodavand og/eller saftvand om ugen, mens den tilsvarende andel i 2008 er faldet til 51 % (se fig. 7.17).

Figur 7.18

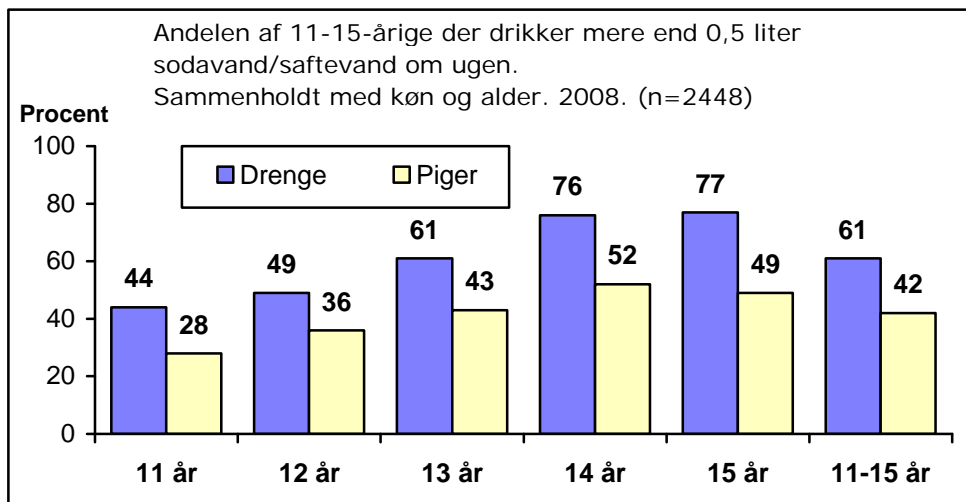
I hver aldersgruppe er der en signifikant større andel ($p < 0,01$) blandt drenge end piger, der drikker sodavand og saftvand flere dage om ugen. Forskellen mellem piger og drenge er størst blandt de 14- og 15-årige. I aldersgrupperne 11 til 13 år er kønsforskellen signifikant på 5 % niveau, mens den er signifikant på 1 % niveau blandt de 14- og 15-årige.

Figur 7.19

Både blandt drenge og piger stiger forbruget af sodavand og saftvand med alderen. Stigningen er mest markant for drengenes vedkommende.

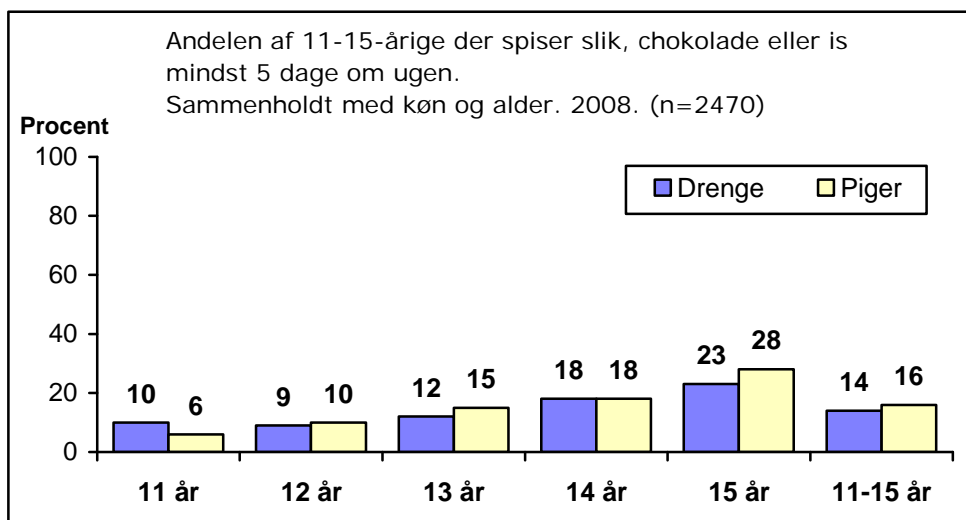
Figur 7.20

7.8 Slik, chokolade og is

14 % af drengene og 16 % af pigerne i alderen 11-15 år spiser slik, chokolade eller is mindst 5 dage om ugen. Forbruget af slik/chokolade/is stiger med alderen, både blandt drenge og piger ($p < 0,01$). Se figur 7.19.

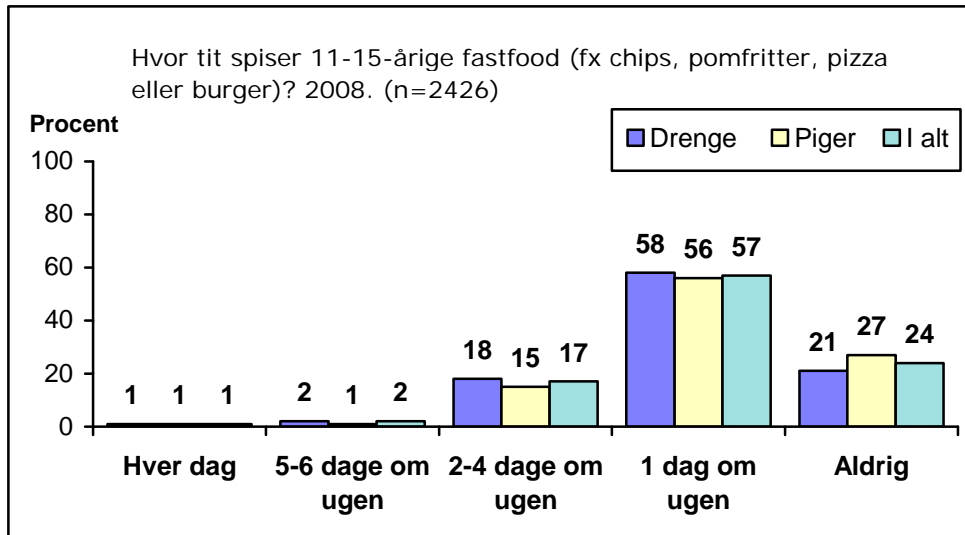
Figur 7.21

7.9 Fastfood (chips, pomfritter, pizza og burgere)

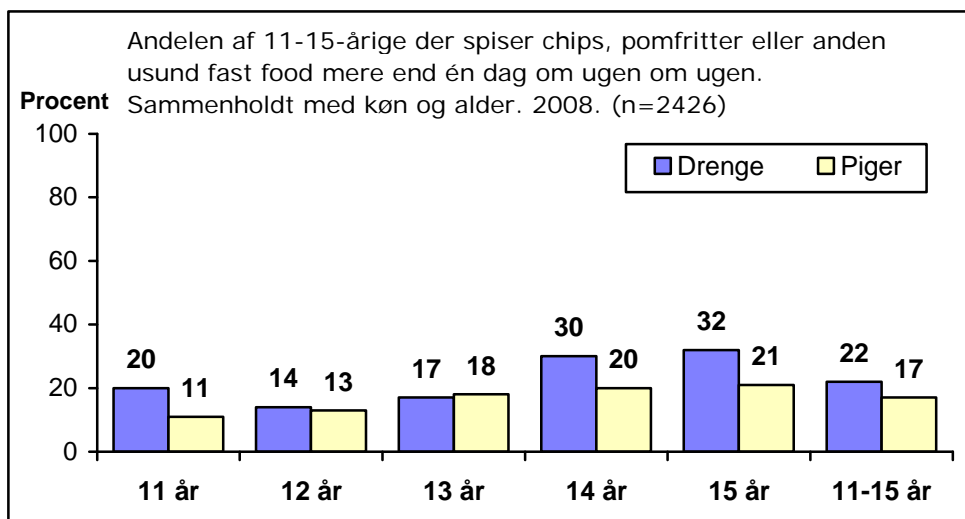
21 % af drengene spiser fast food mere end én dag om ugen, mens dette er tilfældet for 17 % af pigerne (kønsforskel $p < 0,01$).

Figur 7.22

Jo ældre, de 11-15-årige er, jo flere blandt dem spiser chips, pomfritter eller anden usund fast food. Sammenhængen ses både blandt drenge og piger ($p < 0,01$).

Figur 7.23

7.10 Resumé af afsnit

- Andelen af børn og unge, der spiser morgenmad inden de går i skole og har madpakke med, er steget signifikant i løbet af de seneste fem år for aldersgruppen 11-15 år som helhed. Stigningen er særlig markant blandt de 11 årige børn.

- 53 % af de 11-15-årige spiser frugt hver dag. Pigerne har stadig et højere rapporteret indtag end drengene i samme aldersgrupper, men andelen af drenge der spiser frugt hver dag er steget i 2008 i forhold til de foregående år. Særligt blandt de yngste drenge.
- 14 % af drengene og 16 % af pigerne i alderen 11-15 år spiser slik, chokolade eller is mindst 5 dage om ugen.
- Tallene viser en stigning fra 2006 til 2008 i andelen af børn og unge, der drikker sodavand/saftevand hver dag. Forbruget af sodavand og saftvand er forsat højest blandt drengene.
- Mængden af sodavand og saftvand, der bliver drukket i løbet af en uge, var signifikant højere i 2006 end 2008. I 2006 drak 58 % af de 11-15-årige mere end halv liter sodavand og/eller saftvand om ugen, mens tilsvarende andel i 2008 er faldet til 51 %.
- 68 % af de 11-15-årige kender anbefalingen om, at man bør spise mindst seks stykker frugt og/eller grønt hver dag. Kun hver sjette i aldersgruppen (17 %) lever op til anbefalingen. Resultatet i 2008 er dog en fremgang, sammenlignet med undersøgelsen i 2006, hvor kun hver tiende (10 %) i alderen 11-15 år levede op til anbefalingen.

8 Vægt

I undersøgelsen er eleverne blevet bedt om at oplyse deres højde og vægt. På basis heraf er deres alderskorrigerede Body Mass Index (BMI) blevet beregnet.

BMI anvendes til at måle graden af overvægt (og undervægt) i befolkningsgrupper.

Når det drejer sig om at vurdere børns og unges BMI, skal der tages hensyn til, at børns BMI varierer med alderen. Derfor anvendes i denne undersøgelse et såkaldt alderskorrigeret BMI. Se evt. beregning på www.enletterebarndom.dk.

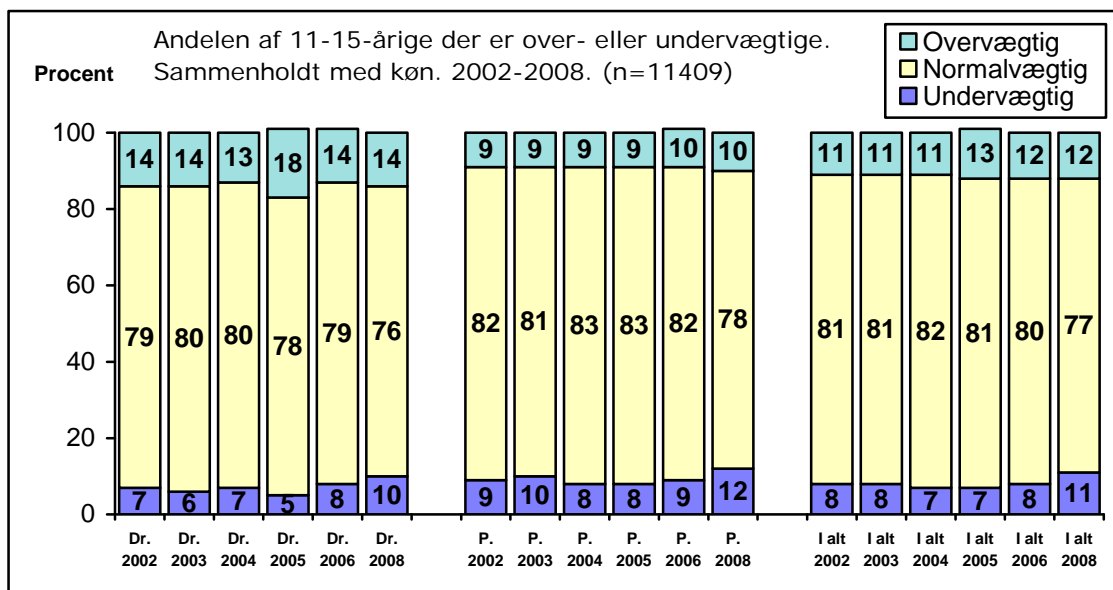
8.1 Udviklingen i BMI fra 2002-2008

I perioden 2002-2008 har andelen af overvægtige, normalvægtige og undervægtige blandt de 11-15-årige ligget på samme niveau.

I 2008 var 11 % af de 11-15-årige drenge og piger undervægtige, 77 % var normalvægtige, mens 12 % var overvægtige.

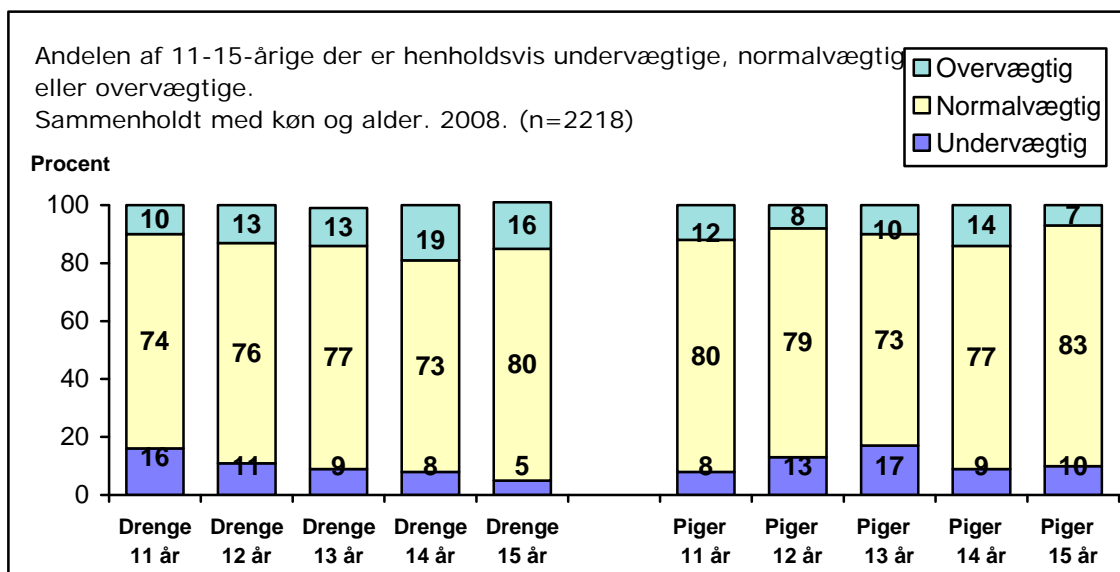
Hvert år i perioden 2002-2008 har der været signifikant flere overvægtige drenge end piger ($p < 0,01$). I 2008 var forekomsten af overvægt 14 % blandt drengene og 10 % blandt pigerne.

Figur 8.1

Der er en signifikant sammenhæng mellem alder og BMI blandt drenge ($p < 0,01$). Det vil sige, at jo ældre drengene er, desto større andel blandt dem er overvægtige, og desto mindre andel er undervægtige. Blandt pigerne er der ikke samme sammenhæng mellem alder og BMI.

Figur 8.2

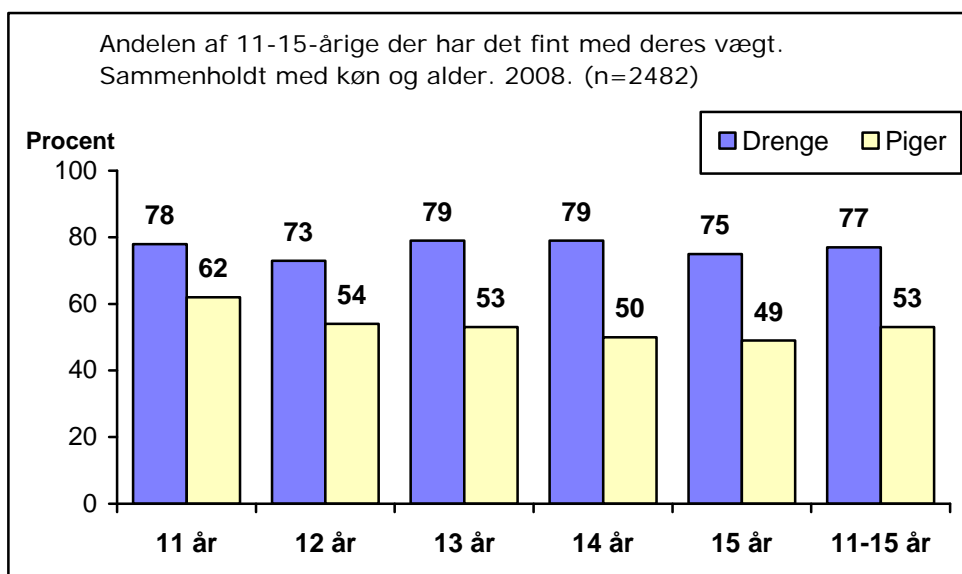

8.2 Forhold til egen vægt

Signifikant flere 11-15-årige drenge (77 %) end piger (53 %) har det fint med deres vægt ($p < 0,01$). Denne forskel mellem kønnene er signifikant for alle fem alderstrin ($p < 0,01$).

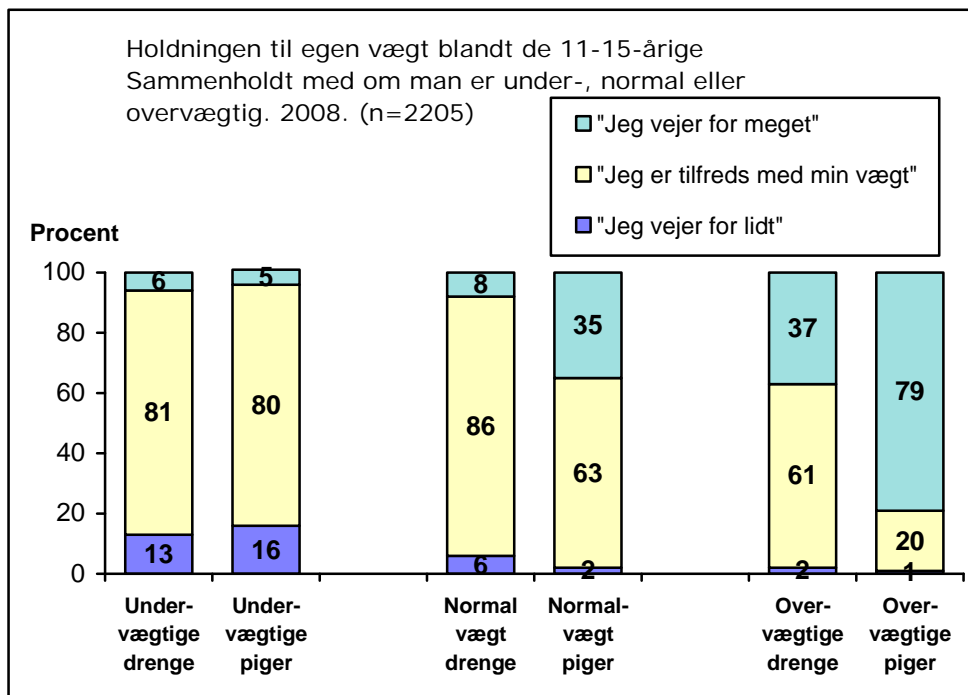
Blandt pigerne er der en sammenhæng mellem, hvor gamle de er, og hvorvidt de har det fint med deres vægt ($p < 0,01$). Jo ældre pigerne er, desto mindre sandsynlighed er der for, at de er tilfredse med deres vægt. Tilsvarende sammenhæng findes ikke hos drengene.

Figur 8.3

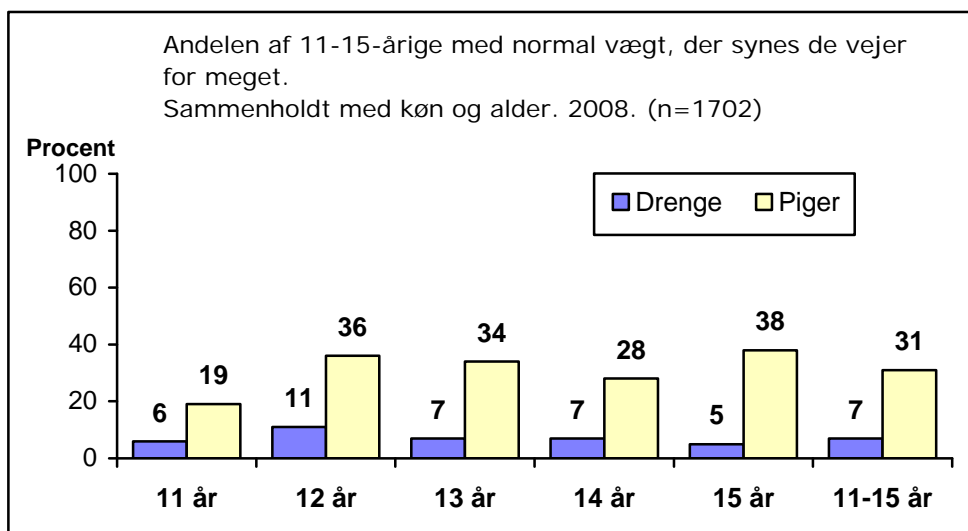
Antallet af børn og unge, der har det fint med deres vægt, er det samme blandt piger og drenge. På gennemsnitsniveau er der en markant forskel mellem kønnene på, om de har det fint med deres vægt. Dette skyldes, at de normalvægtige- og overvægtige piger i langt højere grad er utilfredse med deres vægt end drenge i tilsvarende vægtkategorier.

Figur 8.4

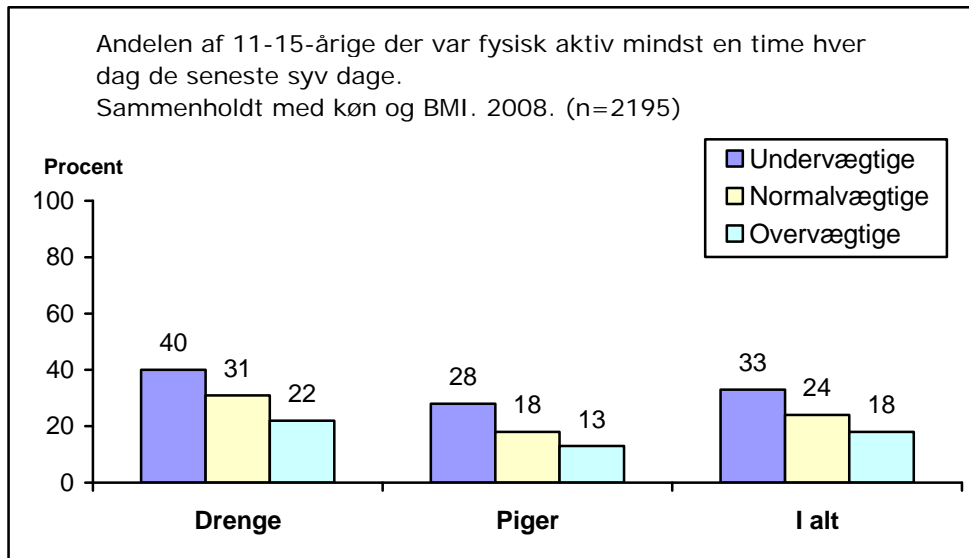
35 % af de normalvægtige piger i 11-15-årsalderen synes, at de vejer for meget, hvilket kun gælder for 8 % af drengene. Denne forskel mellem kønnenes syn på egen vægt ses på alle alderstrin ($p < 0,01$).

Figur 8.5

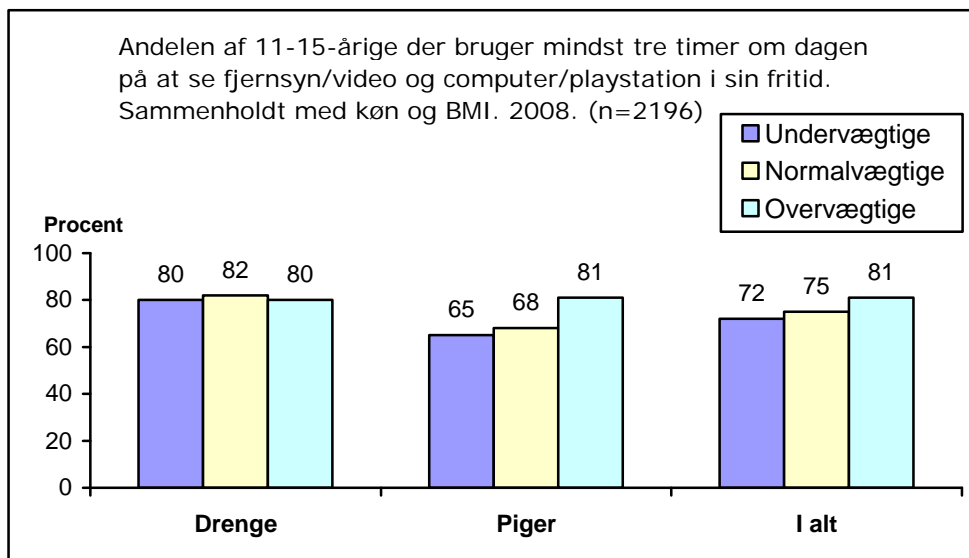
Der kan ses signifikante forskelle på de 11-15-åriges fysiske aktivitetsniveau, når de inddeles efter deres BMI. Jo mindre fysisk aktivitet eleverne laver, desto højere BMI har de. Disse forskelle i aktivitetsniveau på baggrund af BMI kan ses både blandt drenge og piger ($p < 0,01$).

Figur 8.6

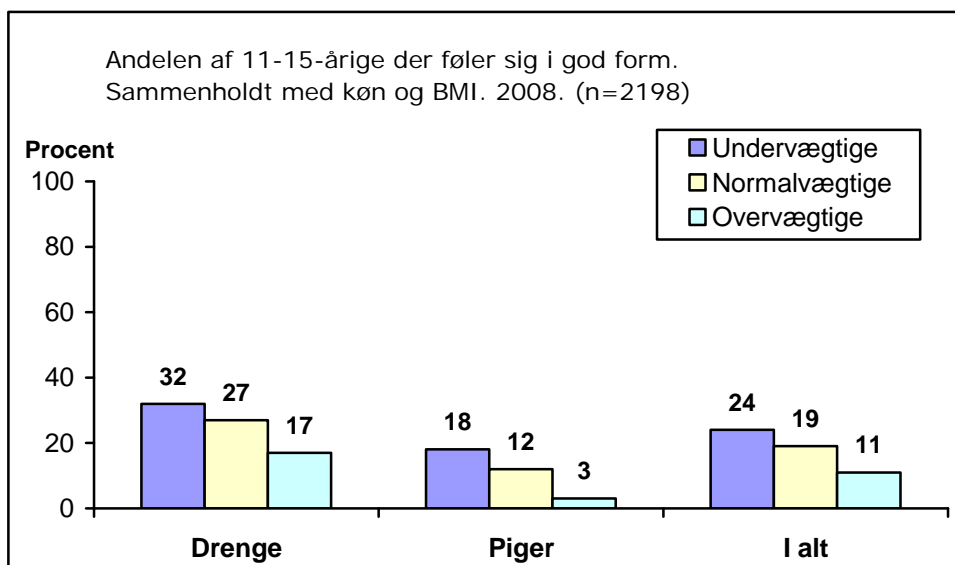
Blandt 11-15-årige piger viser undersøgelsen, at hvis de bruger mindst tre timer om dagen på fjernsyn og computer, er sandsynligheden højere for, at de er overvægtige ($p < 0,05$). Denne sammenhæng ses derimod ikke blandt drengene.

Figur 8.7

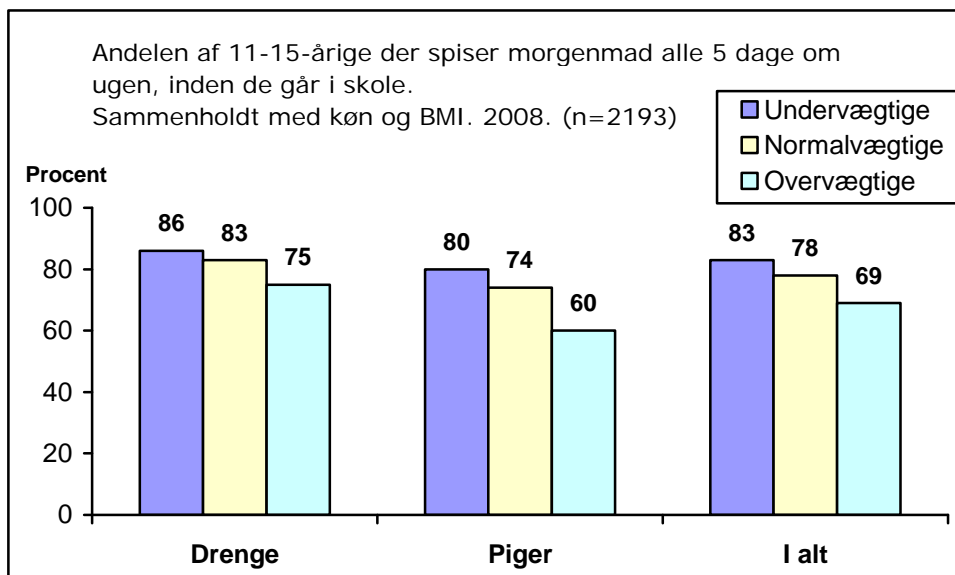
Der er signifikant sammenhæng mellem BMI og at føle sig i god form eller ej, blandt både de 11-15-årige drenge og piger ($p < 0,01$). Jo lavere BMI de 11-15-årige har, desto større sandsynlighed er der for, at de føler sig i god form.

Figur 8.8

Der er en signifikant sammenhæng mellem BMI, og hvor ofte 11-15-årige spiser morgenmad, inden de går i skole ($p < 0,01$). Jo højere BMI, desto mindre er sandsynligheden for, at de unge spiser morgenmad hver dag. Ser vi på drenge og piger hver for sig, er der en stærkere signifikant sammenhæng blandt piger ($p < 0,01$) end blandt drenge ($p < 0,05$).

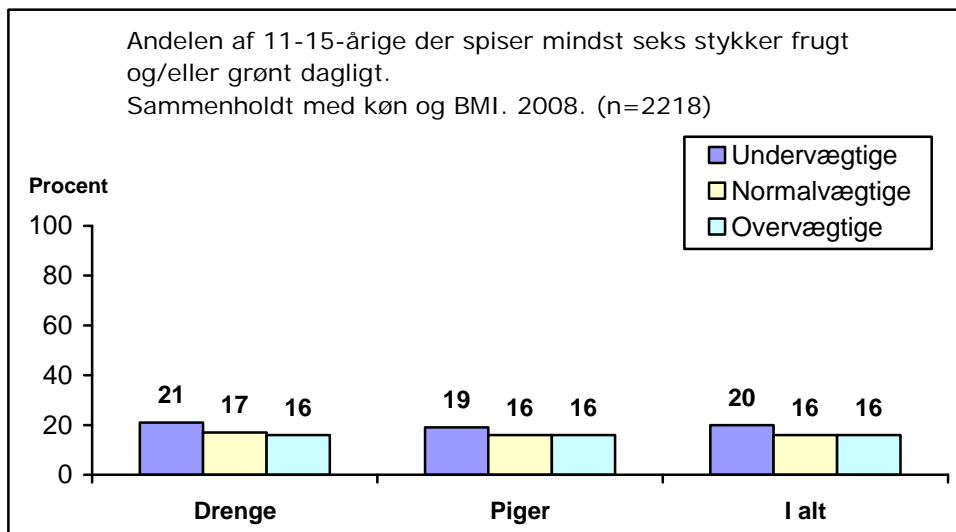
Figur 8.9

Der er ingen signifikant sammenhæng mellem at spise mindst 6 stykker frugt og grøntsager hver dag og BMI – hverken for drenge eller piger.

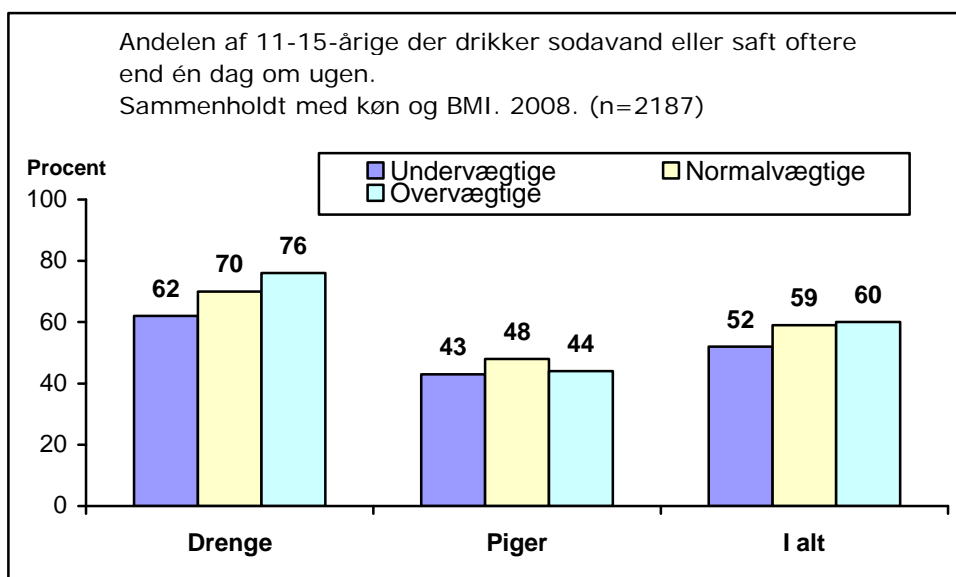
De 10 % af de 11-15-årige, som slet ikke spiser frugt eller grønt, er stort set proportionelt fordelt på undervægtige, normalvægtige og overvægtige. Altså ingen sammenhæng.

Figur 8.10

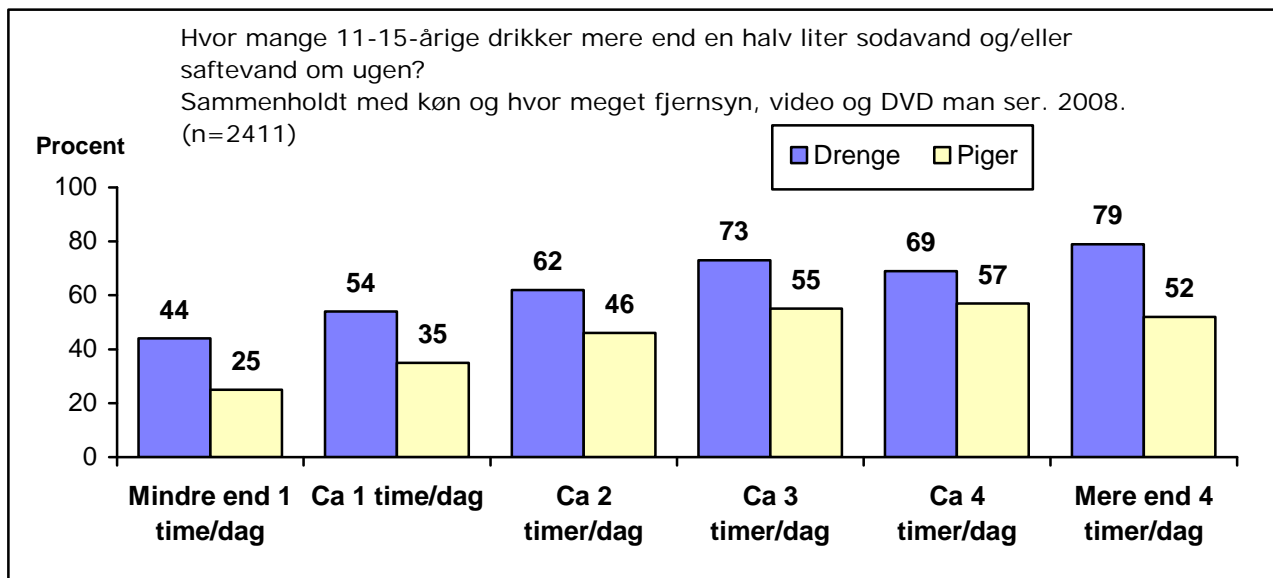

Blandt 11-15-årige drenge – men ikke blandt piger i tilsvarende aldersgruppe – er der signifikant sammenhæng mellem BMI og hvor ofte i løbet af en uge man drikker sodavand og saftevand ($p < 0,05$). Jo oftere drenge drikker søde drikke, desto højere er deres BMI. Blandt piger er der ingen lignende sammenhæng.

Figur 8.11

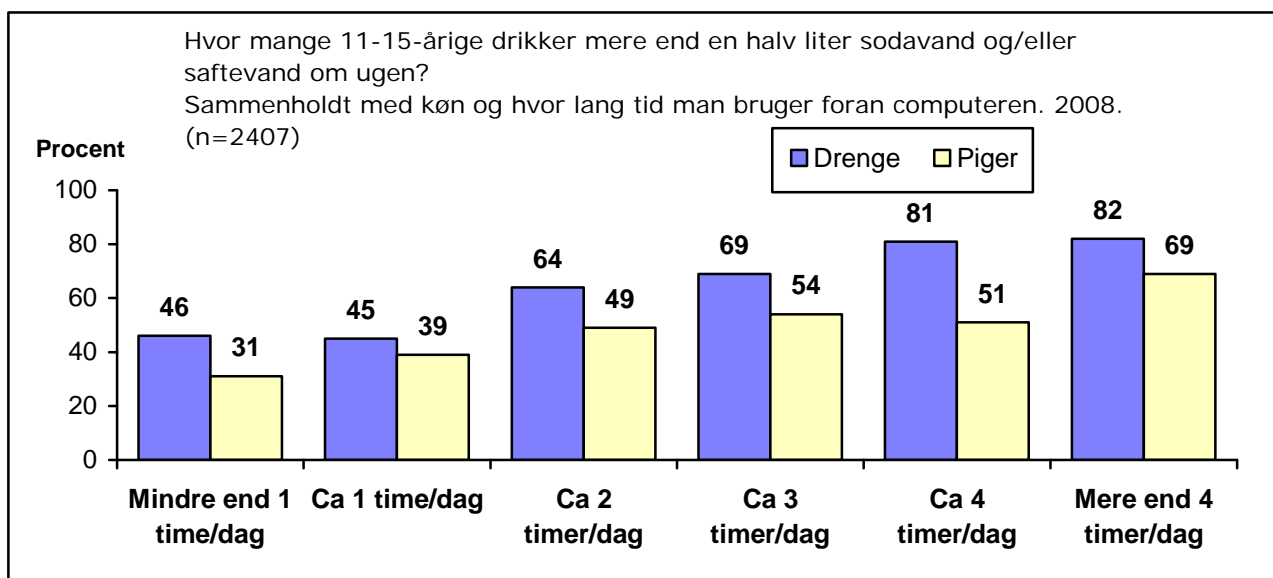
Figur 8.12

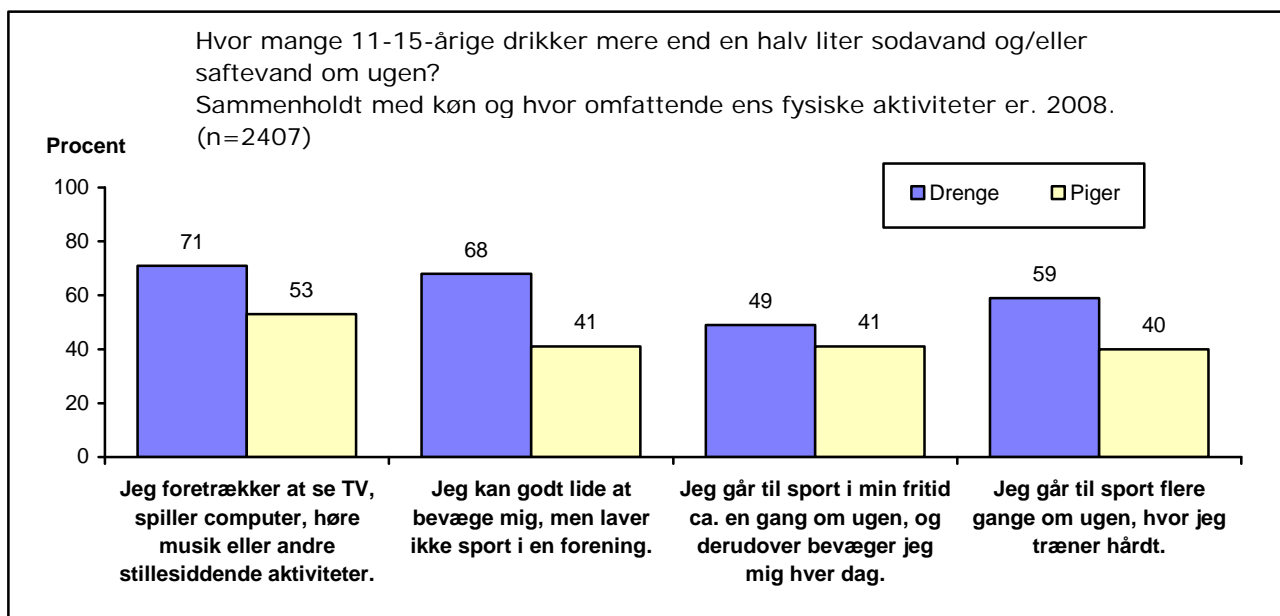
Både blandt drenge og piger er der signifikant sammenhæng mellem, hvor lang tid man i gennemsnit ser fjernsyn, og hvorvidt man drikker mere end en halv liter søde drikke om ugen ($p < 0,01$). Jo flere timer foran fjernsynet, desto større er sandsynligheden for, at man drikker mere end en halv liter sodavand eller saftvand.

Nøjagtig på samme måde forholder det sig med den tid man bruger foran computeren (og spillekonsollen). Jo flere timer foran computeren, desto større er sandsynligheden for, at man drikker mere end en halv liter mere søde drikke. Både blandt piger og drenge er der en signifikant sammenhæng ($p < 0,01$).

Figur 8.13

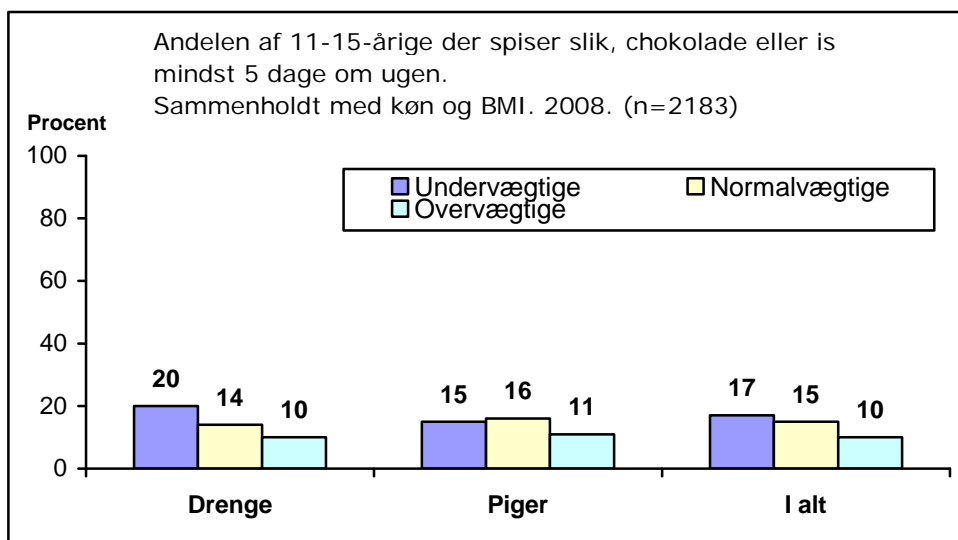
Figur 8.14

Sammenhængen mellem fysisk aktivitetsniveau og sodavand/saftvandsindtag ses også af ovenstående figur (figur 8.14). Figuren viser, at de mindst aktive piger og drenge drikker mere sodavand og saftvand end de øvrige.

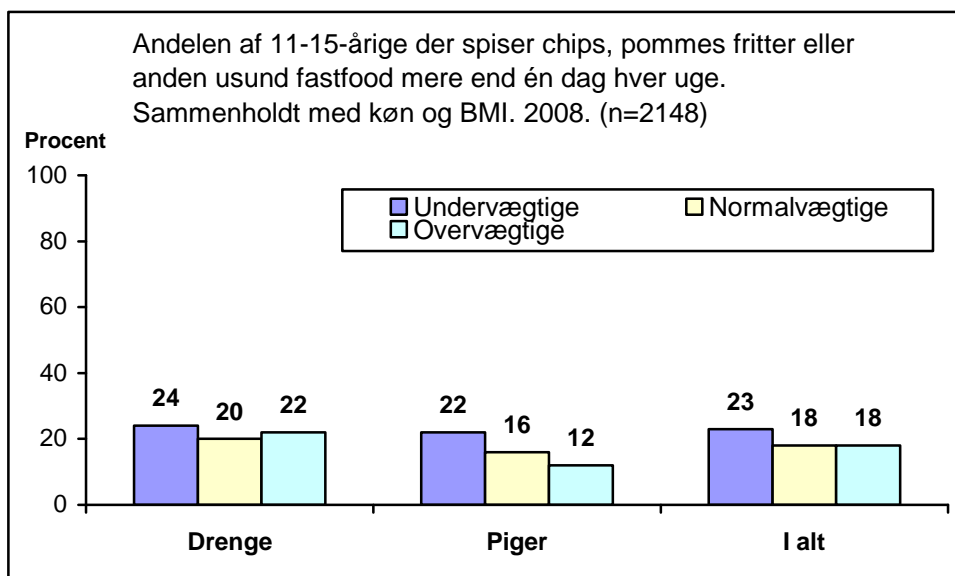
For aldersgruppen af 11-15-årige som helhed er der en signifikant sammenhæng mellem at spise slik, chokolade eller is og BMI ($p < 0,05$). Sammenhængen er, at jo lavere BMI man har, jo større er sandsynligheden for, at man spiser slik, chokolade eller is mindst 5 dage om ugen. Denne sammenhæng er dog kun signifikant blandt drengene ($p < 0,05$).

Figur 8.15

Der er ingen signifikant sammenhæng mellem at spise fast food mere end én dag om ugen og BMI – hverken blandt drenge eller blandt piger.

Figur 8.16

8.3 Resumé af afsnit

- I perioden 2002-2008 har andelen af overvægtige, normalvægtige og undervægtige blandt de 11-15-årige ligget på samme niveau. I 2008 var 14 % af de 11-15-årige drenge overvægtige, mens tallet for piger ligger lidt lavere på 10 %.
- De normalvægtige og overvægtige piger er i langt højere grad utilfredse med deres vægt end drengene i de tilsvarende vægtkategorier. Denne forskel mellem kønnene er signifikant for alle fem alderstrin. Signifikant flere drenge (77 %) end piger (53 %) angiver, at de har det fint med deres vægt.
- Der er en omvendt sammenhæng mellem de 11-15-åriges BMI og fysisk aktivitetsniveau. Jo lavere deres fysiske aktivitetsniveau er, jo højere BMI har de. Dette gælder både for drenge og piger.
- Der er en signifikant sammenhæng mellem hvor ofte 11-15-årige spiser morgenmad og deres BMI. Jo højere BMI, desto mindre er sandsynligheden for, at de unge spiser morgenmad hver dag.
- Blandt 11-15-årige drenge er der signifikant sammenhæng mellem BMI, og hvor ofte i løbet af en uge de drikker sodavand og saftvand. Jo oftere drenge drikker søde drikke, desto højere BMI. Denne sammenhæng ses ikke blandt pigerne. Tallene viser desuden, at de fysisk inaktive børn og unge er dem, der har det højeste sodavands- og saftvandsforbrug.

9 Seksualvaner

9.1 Indledning

Tidligere undersøgelser har vist, at halvdelen af danske unge har haft deres seksuelle debut, inden de er fyldt 17 år, og at 69 % har brugt kondom ved deres seksuelle debut⁸. For at vurdere eventuelle forskydninger i unges seksuelle debutalder samt i deres brug af kondom stilles der spørgsmål herom i undersøgelsen.

Det er vurderet, at spørgsmål om seksualadfærd normalt først har relevans blandt de 14-15-årige. Derfor er elever under 14 år ikke blevet spurgt om seksualvaner og indgår således ikke i den følgende rapportering. Der er af samme grund kun få respondenter til de følgende svar.

9.2 Kendskab til prævention

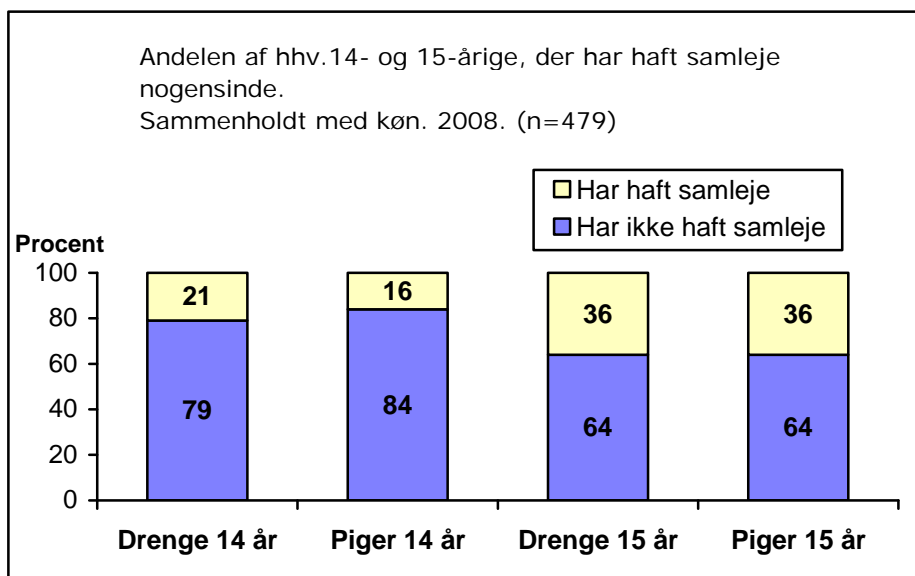
Spørgsmålene om kendskab til prævention blev ikke stillet i denne undersøgelse. Interesserede henvises til rapport: "Undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner 2005 – samt udviklingen fra 1997-2005".

9.3 Seksuel debut

Lidt mere end hver tredje (36 %) blandt både de 15-årige drenge og piger har haft samleje. Blandt de 14-årige har en større andel drenge (21 %) end piger (16 %) svaret, at de har haft samleje, dog uden at forskellen er signifikant.

⁸ Ung 99 - en Seksuel Profil 1. Frederiksberg: Forebyggelsessekretariatet, Frederiksberg Hospital, 1999

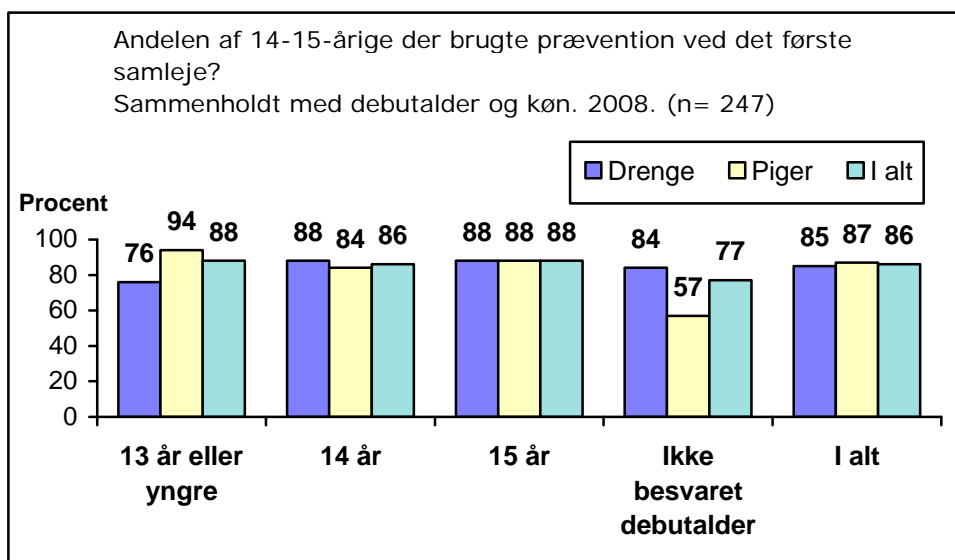
Figur 9.1

86 % af de 14-15-årige brugte prævention ved det første samleje. Der er stort set ingen forskel mellem drenge og piger.

Der er ingen signifikant sammenhæng mellem de 14-15-åriges debutalder og sandsynligheden for, at de har brugt prævention.

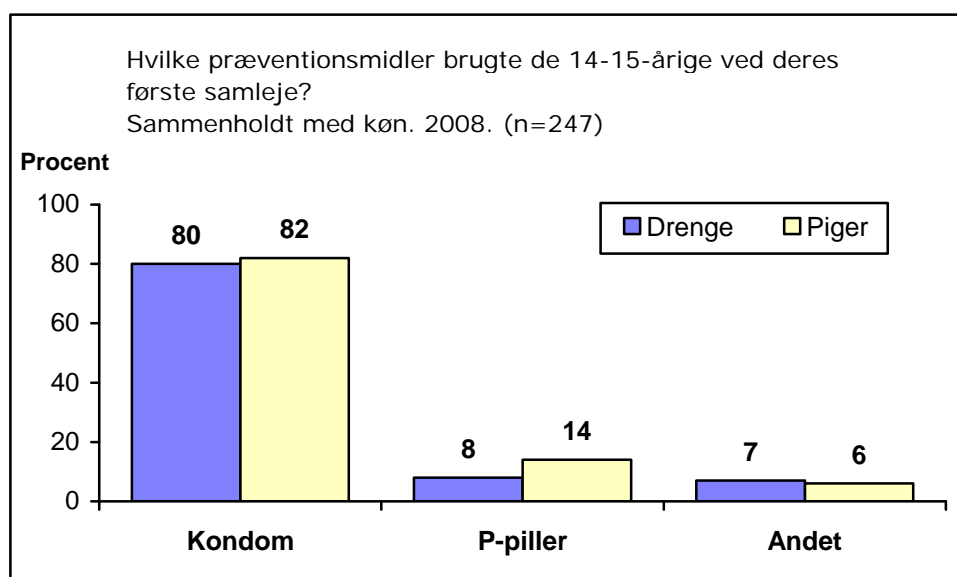
Figur 9.2

Fire af fem 14-15-årige (80 %), som har brugt prævention ved deres første samleje, benyttede kondom. 14 % af pigerne brugte P-piller som præventionsmiddel, og otte % af drenge var sammen med en pige, der brugte P-piller⁹.

⁹ Det var muligt at sætte flere kryds i dette spørgsmål, dvs. at angive at man havde brugt flere præventionsmidler ved første samleje. Det har kun 1-2 personer gjort.

Figur 9.3

9.4 Seksualundervisning i skolen

Spørgsmålene om seksualundervisning i skolen blev ikke stillet i denne undersøgelse. Interesserede henvises til den forrige rapport: "Undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner 2006 – samt udviklingen fra 1997-2006". Der blev i den forbindelse spurgt om i alt seks områder: Pubertet, seksualitet, prævention, seks sygdomme, graviditet og abort.

9.5 Resumé af afsnit

- Blandt de 14-årige drenge har 21 % svaret, at de har haft samleje. For de 14-årige piger er tallet lidt lavere, på 16 %.
- 36 % af de 15-årige drenge og piger angiver, at de har haft et samleje.
- 86 % af de 14-15-årige brugte prævention ved det første samleje. Der er stort set ingen forskel mellem drenge og piger.
- 80 % af dem, der brugte prævention ved første samleje, benyttede kondom.

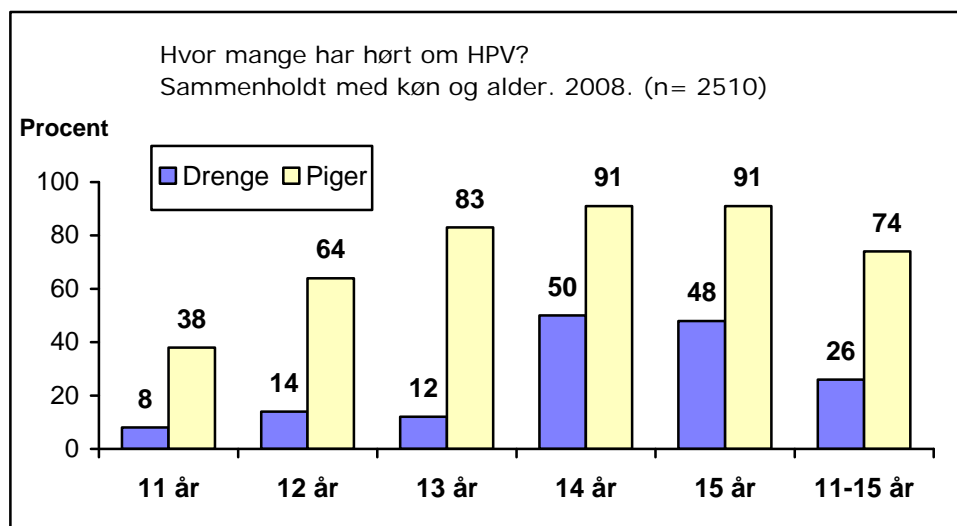
10 Kendskab til HPV

I denne undersøgelse blev der stillet spørgsmål om kendskabet til livmoderhalskræft, og til at piger kan blive vaccineret for livmoderhalskræft.

Tre fjerdedele af de 11-15-årige piger (74 %) svarer ”ja” til spørgsmålet ”Har du nogensinde hørt om HPV, en virus der kan forårsage livmoderhalskræft og kønsvorter?”. Jo ældre pigerne er, desto større er sandsynligheden for, at de har hørt om HPV ($p < 0,01$). Blandt de 14- og 15-årige piger har over 90 % kendskab til HPV (livmoderhalskræft).

Blandt de 11-13-årige drenge er der yderst få, der har kendskab til HPV, mens ca. halvdelen af de 14-15-årige drenge har hørt om det.

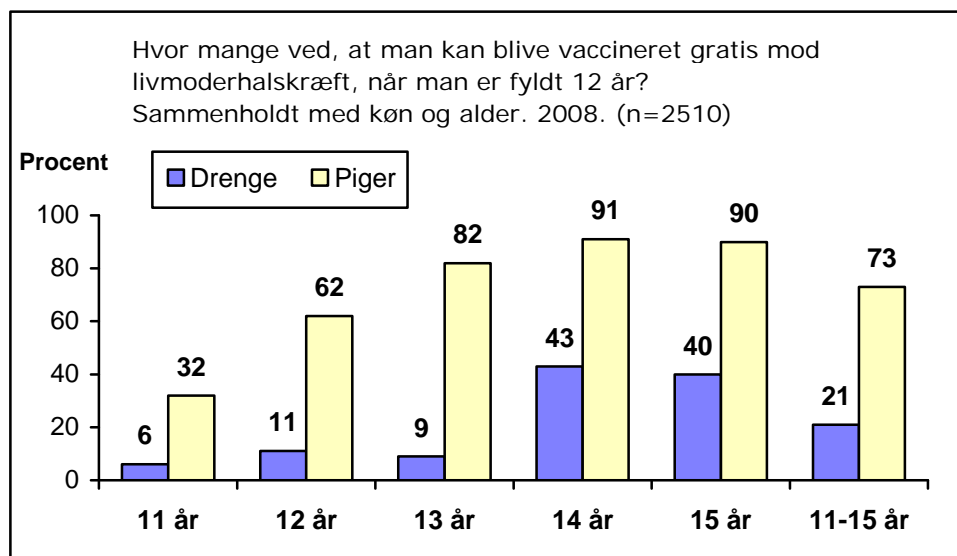
Figur 10.1

73 % af pigerne ved, at de kan blive vaccineret gratis mod livmoderhalskræft, når de er fyldt 12 år, hvilket indebærer, at stort set alle, der har kendskab til HPV (74 %), også kender til den gratis vaccination.

Blandt drengene forholder det sig også sådan, at har de hørt om HPV, er der stor sandsynlighed stor for, at de også ved, at piger kan blive vaccineret gratis. Ca. hver femte (21 %) dreng har den viden.

Figur 10.2

10.1 Resumé af afsnit

- 74 % af de 11-15-årige piger har hørt om HPV, og 73 % ved, at de kan blive vaccineret gratis mod livmoderhalskræft, når de er fyldt 12 år.

11 Astma

11.1 Indledning

I undersøgelsen for 2006 blev der for første gang taget to spørgsmål med om astma. Der bliver dels spurgt til, om lægen har sagt, at man har astma, samt om man får medicin for astma. Spørgsmålene er medtaget for at få valide data for, hvor mange i målgruppen, der har astma.

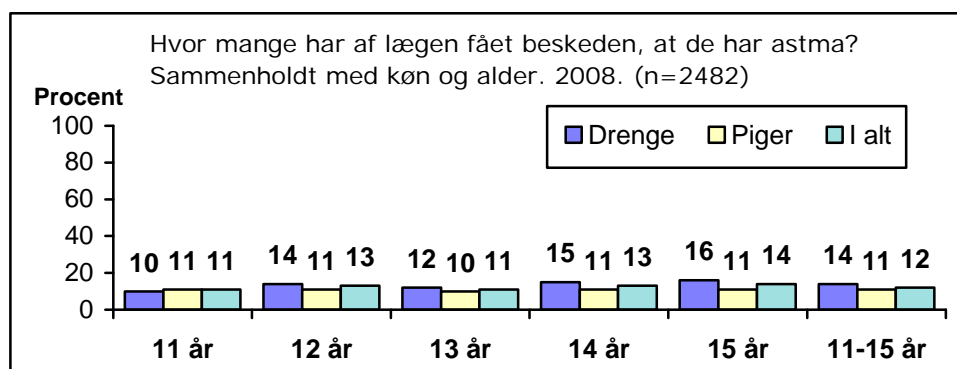
11.2 Astma blandt 11-15-årige

12 % af de 11-15-årige har fået stillet diagnosen astma hos deres læge ifølge undersøgelsen i 2008. Fem % har svaret, at de ikke ved det.

I 2006 svarede 11 % af de havde fået diagnosen og fem % ”ved ikke”.

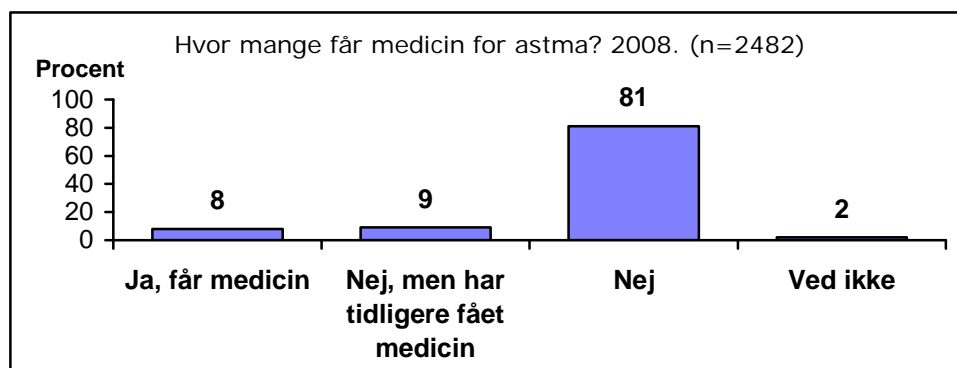
Der er lidt flere drenge end piger med diagnosen astma – særligt blandt de 14-15-årige, dog uden at forskellene er signifikante.

Figur 11.1

Otte % af de 11-15-årige får for tiden medicin mod astma, mens ni % har fået det tidligere. To % ved ikke, om de får/har fået medicin for astma.

Figur 11.2

Der er ingen signifikante forskelle blandt dem, der i dag får medicin mod astma, hverken mellem drenge og piger eller mellem de forskellige aldersgrupper (Data ikke vist).

11.3 Resumé af afsnit

- 12 % af de 11-15-årige har fået stillet diagnosen astma hos deres læge. I 2006 svarede 11 %, at de havde fået diagnosen astma.
- Der er lidt flere drenge end piger med diagnosen astma – særligt blandt de 14-15-årige, dog uden at forskellene er signifikante.

12 Stress

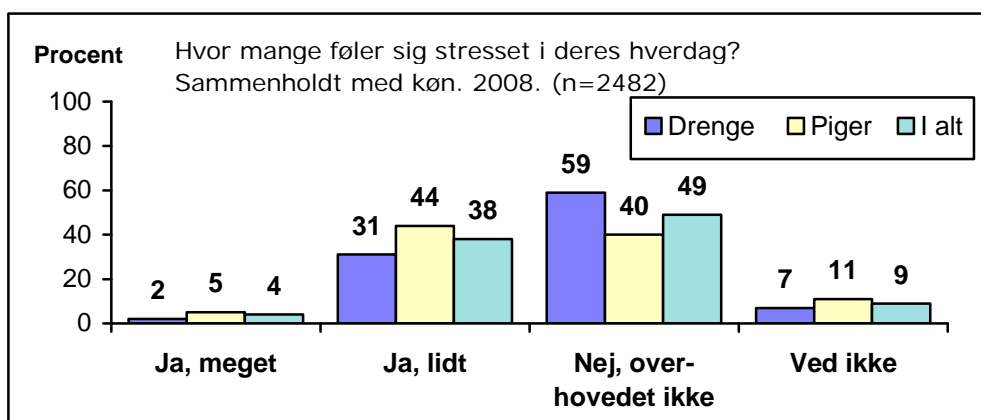
12.1 Indledning

I år er der for første gang taget spørgsmål med om, hvorvidt eleverne oplever stress i deres hverdag.

12.2 Stress i hverdagen blandt 11-15-årige

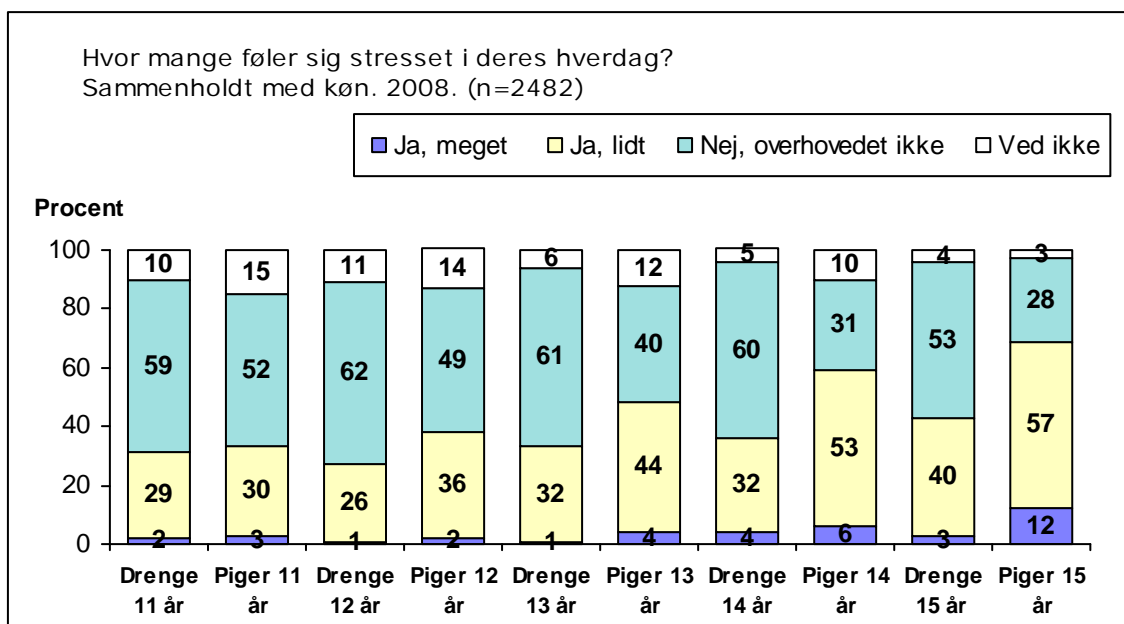
Fire % af de 11-15-årige føler sig ”meget stressede” i hverdagen, og yderligere 38 % føler sig ”lidt stressede”. Halvdelen (49 %) føler sig slet ikke stressede i deres hverdag.

Figur 12.1

Der er signifikant flere piger (49 %) end drenge (33 %), blandt de, der føler sig (meget eller lidt) stressede i deres hverdag ($p < 0,01$).

Figur 12.2

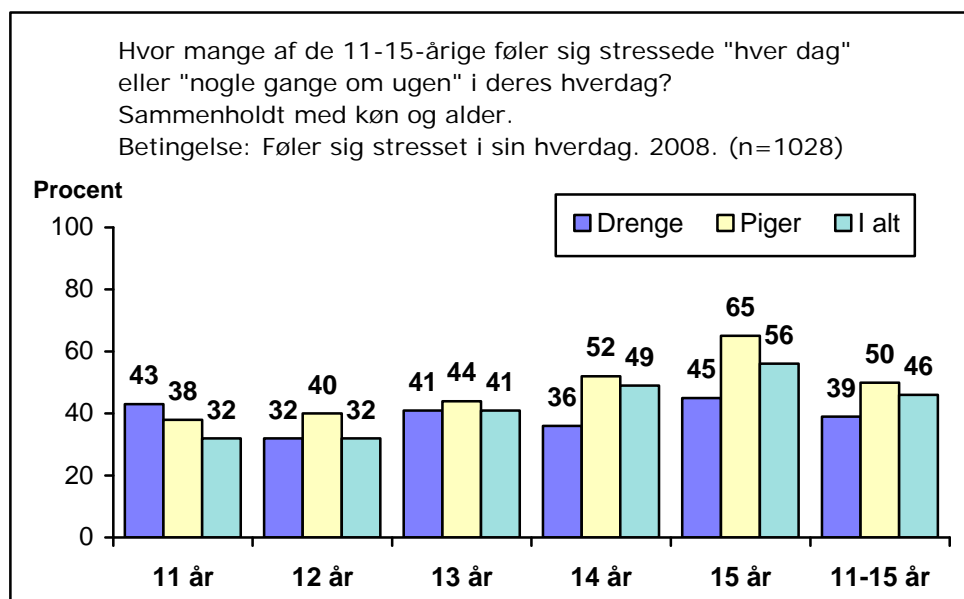

Sandsynligheden for, at de 11-15-årige oplever stress i deres hverdag, bliver signifikant større, jo ældre de er uanset køn ($p < 0,01$). Blandt de 15-årige piger føler mere end to tredjedele (69 %) en eller anden form for stress i hverdagen.

Blandt de 42 % 11-15-årige drenge og piger, der føler sig stressede, svarer 40 %, at de er stressede nogle gange om ugen, og yderligere 6 % svarer, at de er stressede hver dag.

I alt oplever hver femte skoleelev (19 %) i aldersgruppen 11 til 15 år jævnligt stress i sin hverdag.

Figur 12.3

12.3 Resumé af afsnit

- 4 % af de 11-15-årige føler sig "meget stressede" i hverdagen, og yderligere 38 % føler sig "lidt stressede". Der er flere piger (49 %) end drenge (33 %), blandt de der føler sig stressede i deres hverdag
- Sandsynligheden for, at de 11-15-årige oplever stress i deres hverdag, bliver signifikant større, jo ældre de er, uanset deres køn

13 Søvn og sengetider

13.1 Indledning

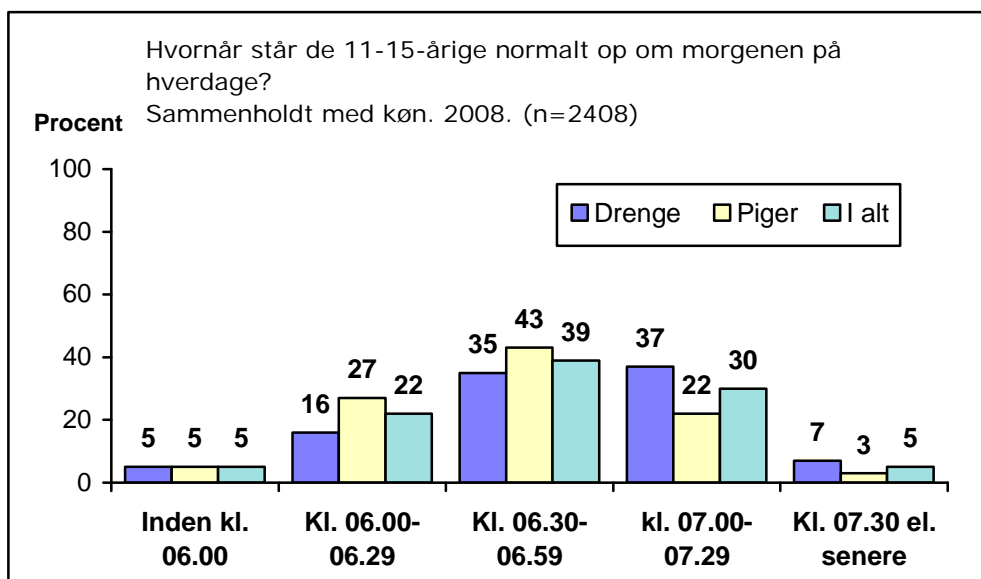
For første gang i disse undersøgelser er der stillet to spørgsmål om sengetider – hvornår står man normalt op om morgenen på hverdage og hvornår går man normalt i seng på hverdage?

13.2 Hvornår står de 11-15-årige normalt op om morgenen på hverdage?

Mediantidspunktet for, hvornår de 11-15-årige står op om morgenen, når de skal i skole, ligger mellem klokken halv syv og syv.

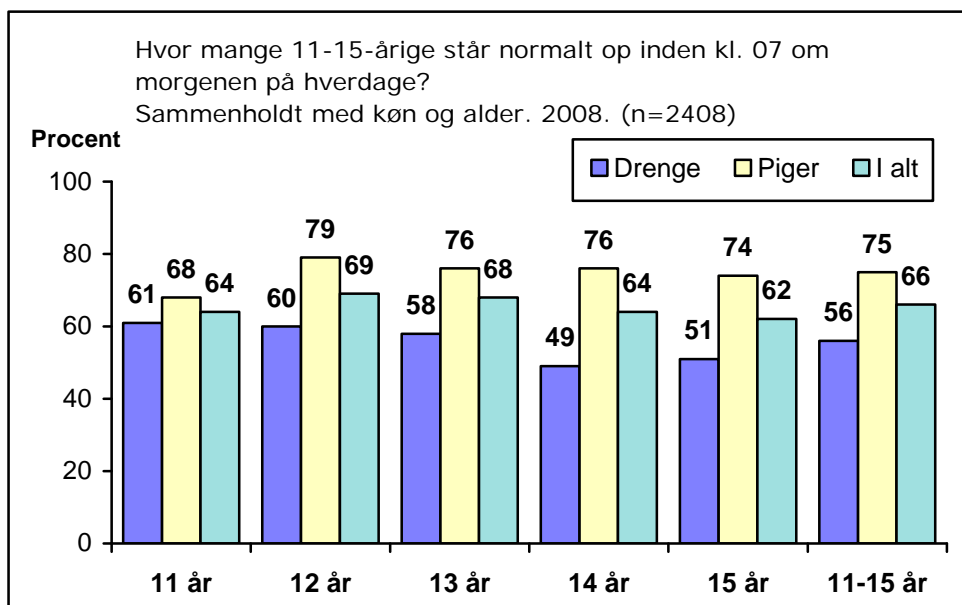
Pigerne står signifikant tidligere op end drenge ($p < 0,01$). Inden kl. 07.00 er tre fjerdedele af pigerne (75 %) allerede stået op, mens det kun er tilfældet for halvdelen af drengene (56 %).

Figur 13.1

Blandt drengene er der signifikant sammenhæng mellem alder og tidspunktet for, hvornår man står op. Jo ældre drengene er, desto senere står de op. Denne forskel ses ikke hos pigerne.

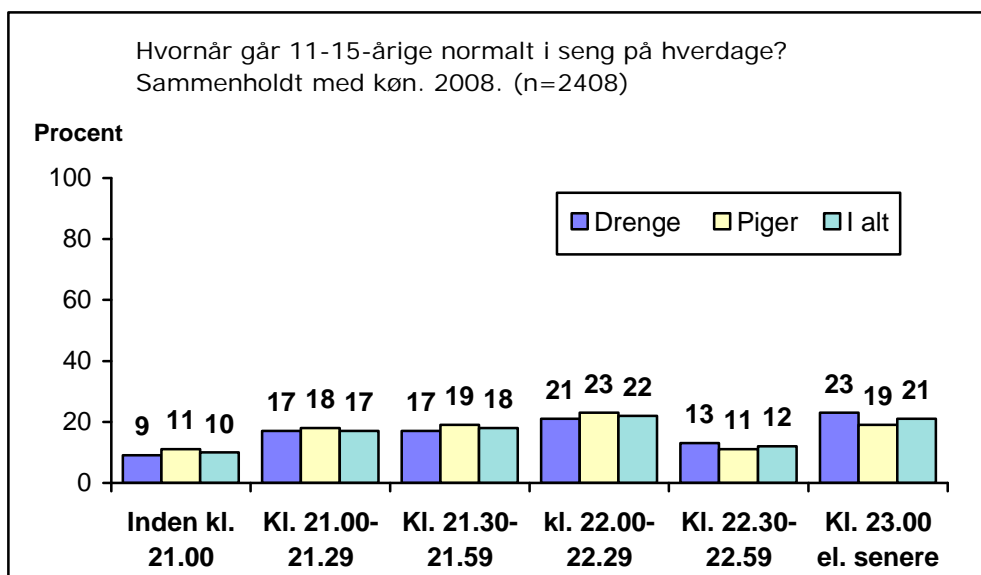
Figur 13.2

13.3 Hvornår går de 11-15-årige normalt i seng om aftenen på hverdage?

Selv om der kun er små forskelle mellem drenge og pigers sengetider, er der en signifikant forskel ($p < 0,01$). Drengene går senere i seng end pigerne på hverdage.

Figur 13.3

Der er signifikant sammenhæng mellem alder og ens sengetid ($p < 0,01$). Jo ældre man er, desto kortere tid sover man om natten.

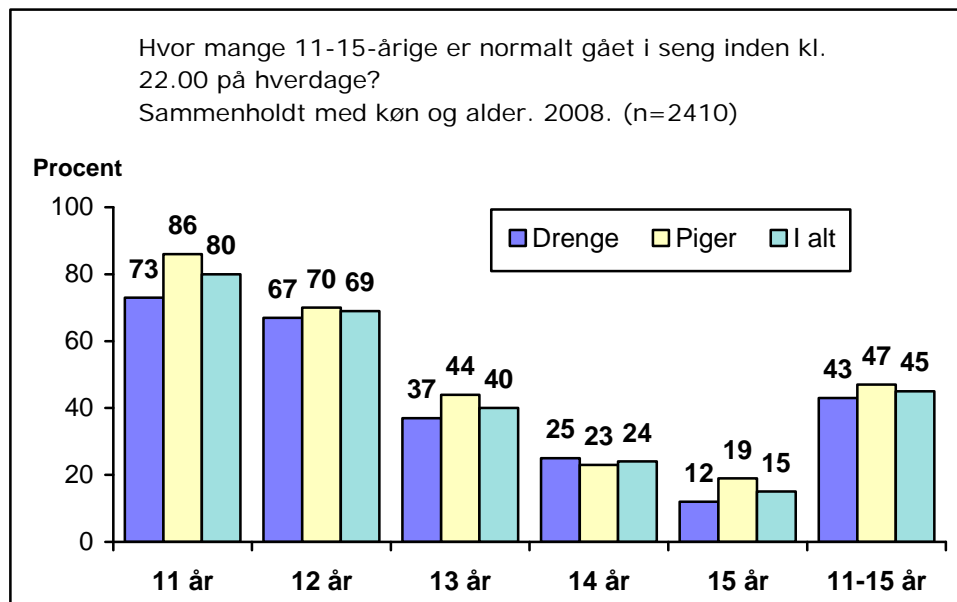
Sengetiden for de fleste 11-årige drenge og piger er mellem kl. 21.00 og 21.30.

Sengetiden for de fleste 12-årige drenge og piger er mellem kl. 21.30 og 22.00.

Sengetiden for de fleste 13- og 14-årige drenge og piger er mellem kl. 22.30 og 23.00.

Endelig er sengetiden for de fleste 15-årige drenge og piger efter kl. 23.00.

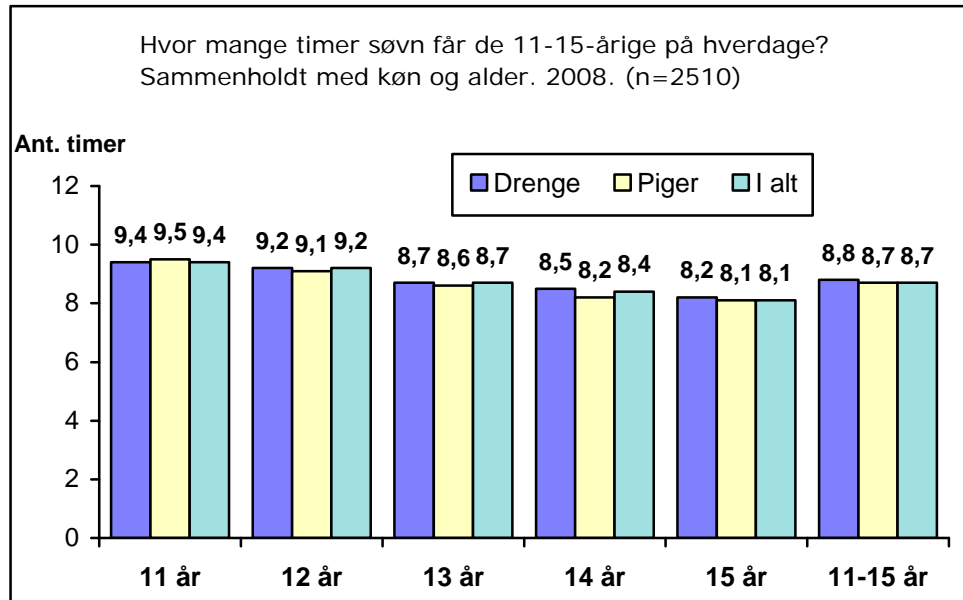
Figur 13.4

13.4 Hvor mange timers søvn får de 11-15-årige?

Jo yngre man er i aldersintervallet 11-15 år, desto mere søvn har man brug for. De 11-årige i undersøgelsen sover i gennemsnit ca. 9,5 time, mens de 15-årige nøjes med ca. 8 timer.

Figur 13.5

Piger sover gennemsnitligt lidt kortere tid end drenge i aldersgrupperne fra 12 år og opad, mens det modsatte forhold gør sig gældende blandt de 11-årige.

13.5 Resumé af afsnit

- De 11-årige sover i gennemsnit ca. 9,5 time hver nat, mens de 15-årige nøjes med ca. 8 timer.
- Piger sover gennemsnitlig lidt kortere tid end drenge i aldersgrupperne fra 12 år og opad, mens det modsatte forhold gør sig gældende blandt de 11-årige.

14 Mobiltelefon

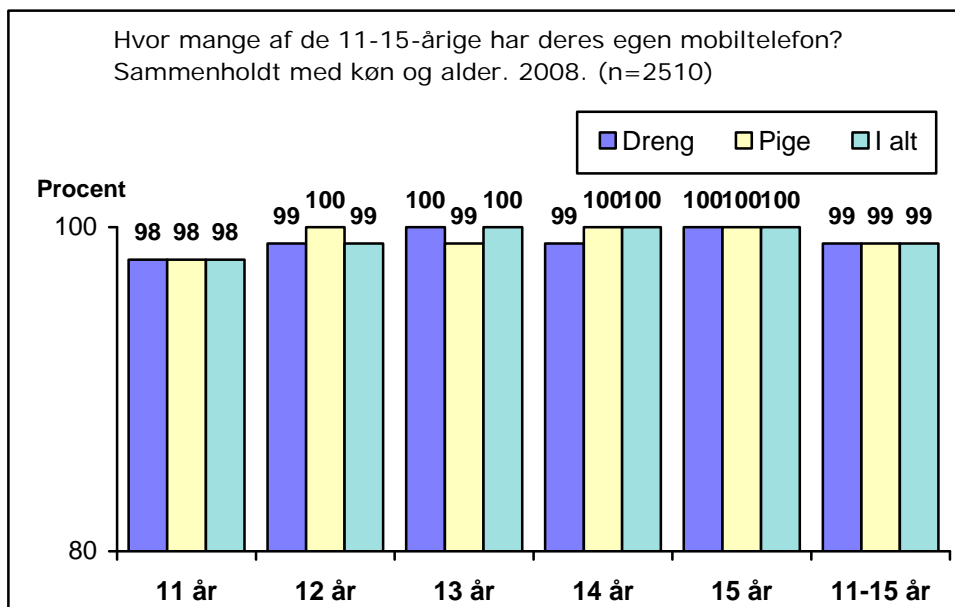
14.1 Indledning

I år er der for første gang taget spørgsmål med om, hvorvidt de 11-15-årige har mobiltelefon, og hvor meget de bruger den.

14.2 Hvor mange 11-15-årige har en egen mobiltelefon?

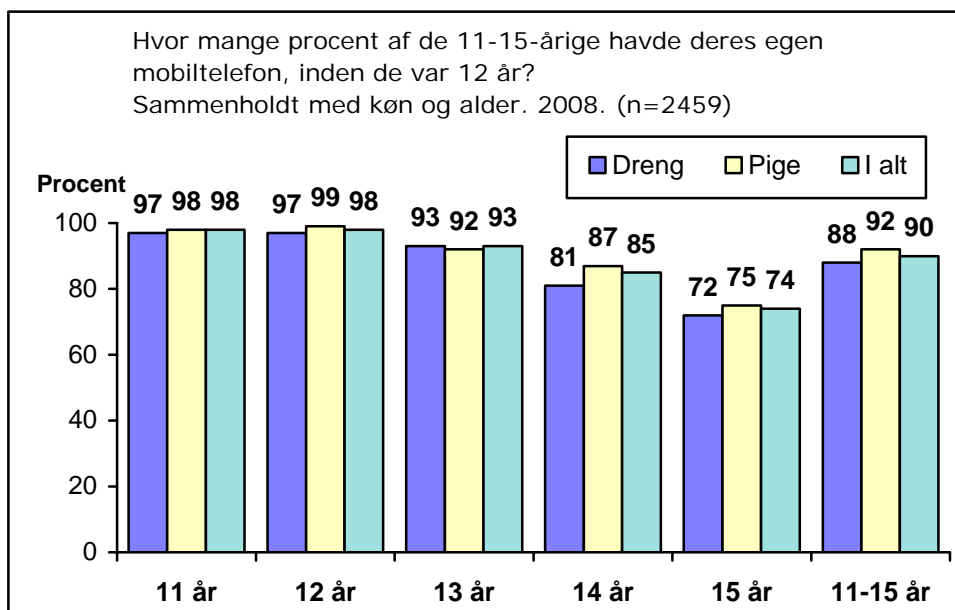
Stort set alle 11-15-årige (99 %) har deres egen mobiltelefon. Kun 17 af de 2524 elever, der indgår i undersøgelsen angiver, at de ikke har eller har haft en mobiltelefon.

Figur 14.1

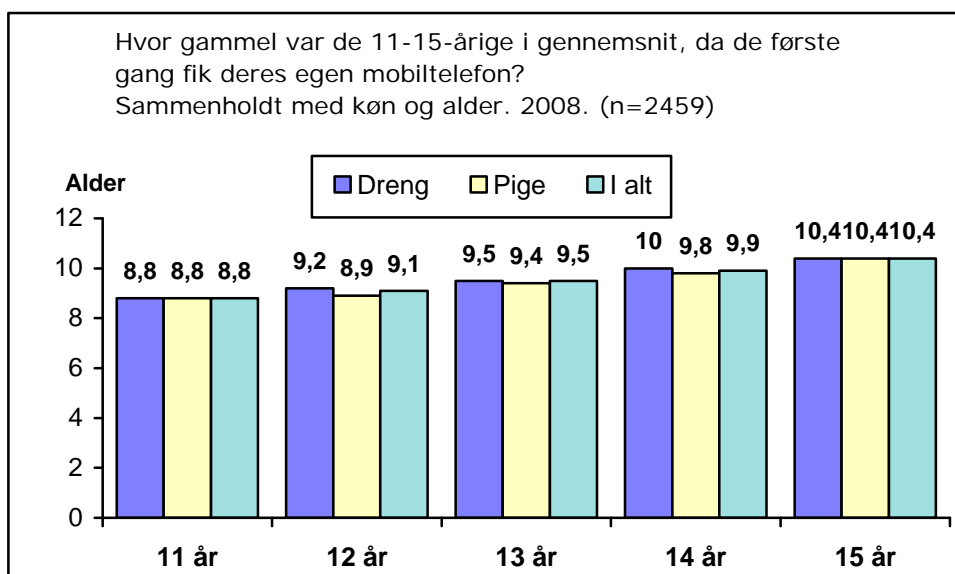
Man kan i fremtiden regne med, at i princippet alle 11-årige har sin egen mobiltelefon. Udviklingen er gået meget stærkt. Blandt de elever, der i dag er 15 år, havde 74 % en mobiltelefon, før de blev 12 år. Blandt de 11-årige i 2008 er der derimod 98 %, der har mobil.

Figur 14.2

Gennemsnitsalderen for, hvornår de 11-15-årige fik deres første mobiltelefon, er 9,5 år.

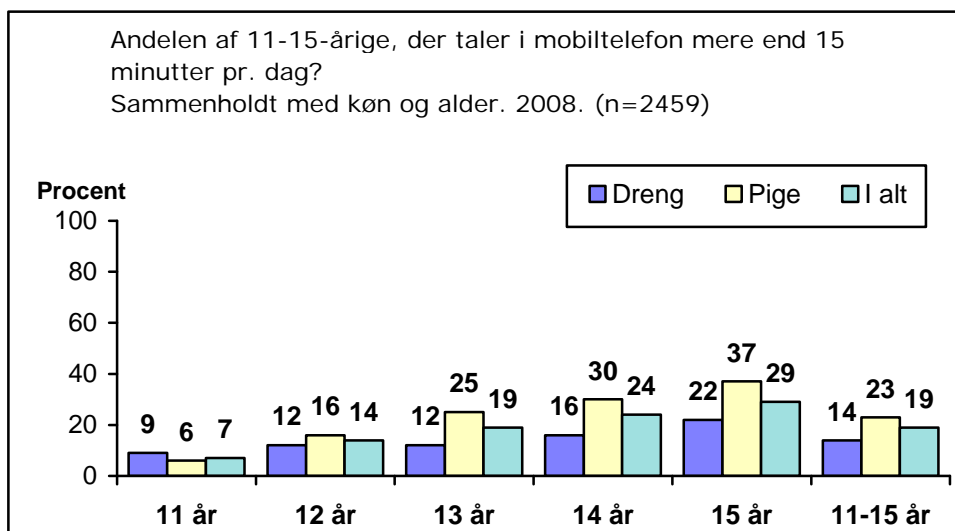
Figur 14.3

14.3 Hvor meget taler 11-15-årige i mobiltelefon?

De 11-15-årige er blevet spurgt om, hvor lang tid de taler i mobiltelefon hver dag. Hver tredje af de 11-15-årige (30 %) taler ikke i mobiltelefon hver dag. Kun syv % taler i mobiltelefon mere end 15 min. i gennemsnit pr. dag.

Figur 14.4

For aldersgruppen som helhed gælder, at piger taler i mobiltelefon signifikant længere tid end drenge ($p < 0,01$). Denne forskel ses også på de enkelte aldersgrupper (blandt de 13-, 14- og 15-årige).

Blandt både drenge og piger er der en signifikant sammenhæng mellem alder og hvor lang tid man taler i mobiltelefon ($p < 0,01$). Jo ældre de er, desto længere tid taler de i mobiltelefon.

14.4 Resumé af afsnit

- 99 % af de 11-15-årige har deres egen mobiltelefon. Gennemsnitsalderen for hvornår de 11-15-årige fik deres første mobiltelefon er 9,5 år.
- Der er en sammenhæng mellem alder og hvor længe man taler i mobiltelefon. Jo ældre man er, jo større er sandsynligheden for, at man taler mere end 15 minutter pr. dag. For aldersgruppen som helhed gælder, at piger taler i mobiltelefon i længere tid end drenge.